

ZAŠTO LJUBIM SVOJU CRKVU?

ZAŠTO LJUBIM SVOJU CRKVU?

Pobuda mladeži i narodu

od

JAKOVA SCHERERA,
župnika u Ruswilu.

Po 26. izdanju preveo
MILAN LANG.

Sarajevo 1928.

Nakladom Odbora za gradnju Doma biskupa Langa.

Nr. 4622.

Nihil obstat

Dr. Josephus Lončarić, m. pr.
censor.

Imprimatur

Datum Zagrebiae, die 16. Julii 1927.

Dr. Dominicus Premuš, m. pr.
Episcopus Consecratus, Vicarius Generalis.

Št. 3086.

Natisk se dovoli.
Škof. ordinariat v Ljubljani
6. avg. 1927.

A. Kalan, gen. vikar.

Tiskarna Tiskovnog društva u Kranju.

Predgovor hrvatskomu izdanju.

Iznosimo pred hrvatski narod izvrsnu knjigu, koja govori o vazda aktualnoj temi. Knjiga donosi svijetlo umu, donijet će toplote srcu i oduševljenja za svetu Crkvu Božju, a toga danas nema, toga nam ne dostaje. Kako je pisana lakim i ugodnim stilom a zanosnim riječima, ufamo se, da će za njom rado posegnuti i čitati je s korišću nesamo mladež nego i stariji. Svatko će u njoj naći krasne pouke, naći će i jake pobude, da Crkvu svoju što bolje upozna, da je uzljubi kao predobru majku svoju te da joj ostane vjeran do kraja života. Predajemo je u hrvatskom ruhu miloj mladeži našoj s vrućom željom, neka dušama njihovim donese stostruki rod.

Odbor za gradnju Doma biskupa Langa.

Uvod.

Prije nekoliko dana javile su novine ganutljivu vijest. — Kad je plemenita nadvojvotkinja Margareta Sofija, žena vojvode Albrehta Würtemberškoga, bila na umoru, pozva k sebi najstarijega svoga sina, maloga princa Filipa Albrehta, te ga srdačno opomenu i zamoli: „Sinko, ostani katolikom!"

Krasna, prekrasna riječ majke na umoru!

O, kamo sreće da što više katoličkih otaca i majka ovako govore! Jer opomena nije suvišna. Opet se diže silna oluja na Crkvu Božju i trese granama 1900 godina staroga stabla. Korijenje mu podgrizuje mržnja i kleveta, — laž i izvraćanje pustoše po njegovoj krošnji; oluja zavija vrhom; pada suho granje i mnogi nezreli plodovi.

„Baš je nepojmljivo kako misaon čovjek može još da bude katolik," čuo sam u željeznici, gdje reče neki ugojeni gospodin drugomu.

Bilo je nedavno u novinama, da je u Meklenburgu bio neki čovjek osuđen zato, što je drugome rekao, da je „katolik." — „Danas je naš X opet „zdravo katolički," govori se u Pomoranjskoj, ako je dječak svojeglav, tvrdoglav, „nepojmljiv;" „to je, da se pokatoličiš" (t. j. da poludiš), je česta fraza u Njemačkoj.

Žena engleskoga državnika Sidney-a Herberta, gospođa Herbert of Lea, koja je stupila u katoličku Crkvu, napisa knjigu: „Protestantske predrasude protiv katoličke Crkve." — U njoj kaže ova po časti i talentu odlična gospođa: „U Engleskoj protestantizam znači zdrav razum, a katolicizam znači duševnu slabost; . . . nema gluposti, makar koliko bile glupe . . . kojima se nabacuju na katolike, a da ih engleska gospoda i gospođe ne bi vjerovali . . ."

Da se katolička Crkva tako strašno ne kleveće i da se njezina nauka toliko ne izvraća, tisuće bi mladih ljudi ostali katolici i vani u bujici života, i tisuće inovjeraca postale bi katolicima. —

Zato se ovom knjižicom obraćam na vas, sinovi i kćerke, a i na vas, ocevi i majke! Želim, da vam što jasnije prikažem blagosovno djelovanje Crkve i njezinu Božansku ljepotu.

Zašto?

Zato, da Crkvu upoznate, da je uzljubite, da joj ostanete vjerni do smrti.

Zašto?

Da u mnogome nemirnom srcu, koje je nekoć također uživalo sreću prve pričesti, probudim davno zaboravljene žice, da ustitraju i zazvuče kao

daleki zvuci zvona iz izgubljene domovine . . . i napokon, da budu glas milosti. Natrag k vjeri i k Crkvi mladosti moje, u kojoj sam nekoć uživao toliku sreću! —

Zašto?

Da svi ostanemo katolici, i da katolički živimo!

Da mognemo jednoć — kad kucne čas rastanka — u miru pod njezinim vodstom i s njezinim majčinim blagoslovom proći „dolinom smrti“ te u njezinu hladu snivati vječni san.

Na Novu godinu 1911.

Pisac.

Što je Crkva i što ona hoće.

„Crkva je vjerni narod Božji rastresen po svoj zemlji.“
Sv. Augustin.

Pitam li: „Zašto ljubim svoju Crkvu?“ onda time ne mislim zgradu od kamena, mili domak Božji na obronku brdašca. Dašto, ja ljubim i ovu crkvu, mjesto mojih blaženih mladenačkih radosti i najblagoslovenijih časova, — i u njoj sam toliko srećan i toliko se voljko osjećam, „da to ne mogu izreći, — na oči mi naviru suze — a srce mi stane življe udarati.“ — Ali ne mislim ja ovu prolaznu čovječju građevinu od kamena — nego mislim divnu građevinu Božju sazdanu od vjernih srdaca. Još više od drage crkvice moga zavičaja ljubim „narod Božji rastesen po svoj zemlji,“ kako Crkvu Kristovu nazivlje sv. Augustin.

Ona je vidljiva uredba Krist ju je osnovao; ona hoće da uzgoji ljude za nebo i da ih vodi u bolju domovinu.

Istinita je riječ: Nikada se ne ljubi, što se ne pozna. Pa bio ti najljubazniji čovjek na zemlji, udružila se u tebi ma kakova tjelesna ljepota sa svom plemenštinom velike duše, ipak te ne će ljubiti nitko, tko te ne pozna.

Zašto dakle toliki ne ljube Crkvu Božju? Zato, jer je ne poznaju, — ili su vidjeli tek njezinu nakaznu sliku, karikaturu.

Evo kakvo se zlo desilo jednoć nekomu talijanskomu slikaru. Slikao je u svom ateljeu prekrasnu sliku i ulijao u njezine crte svu

milinu i nebesku ljepotu neke čiste duše. No kako se preplašio dobri majstor, kad je nakon nekoga podnevnoga počinka našao svoju sliku nagrđenu: netko je drljao kistom po platnu uzduž i poprijeko bez svakoga razumijevanja. Žalostan popravi slikar djelo, koliko je mogao. Ali ta se nesreća ponovila i po drugi i po treći put. Tada poče da vreba, tko je taj zločinac. Zagonetku je brzo riješio. S balkona susjedne kuće motraše umjetnika u poslu neki majmun, pa kad se majstor udaljio, spustio se majmun s balkona i popne se u atelje da pokuša, kako bi to on činio.

Tako je sin Božji stvorio na zemlji divotno djelo: svoju Crkvu. U ovu sliku Božju utisnuo je svoje crte: svoju milinu, svoju ljubav i ljepotu. Ali koliki su ovu sliku nagrdili i učinili od nje nakazu, — i milijoni vidješe tu nakazu: i oni eto ne poznadu Crkve i ne mogu je dakle ni ljubiti.

Slavni obraćenik profesor A. Ruville, koji je prije nekoliko godina u katoličkoj Crkvi našao istinu i mir, kaže, da su ga već od mladosti posve krivo učili o katoličkoj Crkvi; „sve bijaše posve drugačije, kadšto upravo obratno od onoga, kako sam ja to sebi zamišljao.“ Teško je prekoravao one, koji „Crkvu kao takovu i njezin nauk ispoređivahu s takvim nakazama.“ To bijaše „teška pogreška,“ kaže on, „jer bi bila dužnost učitelja, da istinu ispitaju na pravom vrelu“[1]).

[1]) Natrag k sv. Crkvi. S. 24

Što je Crkva? pitaš me. — Crkva je golema vojska, koja se razlijeva po svoj zemlji mnoga stoljeća i traži bolju domovinu. — Crkva je vojna sila Kristova.

Svaka vojska imade jednoga generala, koji zapovijeda, i koga treba da strogo slušaju bez izuzetka svi vojnici, časnici i generali. Vojska ima i razne četne tjelesine, a ove se raspadaju u divizije, regimente, bataljune.

Svaki je opet časnik prema svome položaju i časti podređen višemu od sebe. A za cijelo vrhovno vodstvo vojske ima vrhovni zapovjednik u pomoć glavni štop časnika i doglavnika (ađutanata), koji njegove zapovijedi prenose zapovjednicima raznih četnih tjelesina. —

Tako je slično uređena Crkva Kristova. — Njezina vidljiva glava, njezin zapovijedajući general, je biskup rimski, Papa. Sin Božji sam mu je izručio vrhovnu zapovijed: Kažem ti, ti si Petar i na toj ću stijeni sagraditi crkvu svoju i vrata paklena ne će je navladati. I tebi ću predati ključeve kraljevstva nebeskoga; štogod svežeš na zemlji, bit će zvezano i na nebu, i što razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebu[1]). — Petar je umro u Rimu, i svaki biskup rimski je njegov zakoniti nasljednik. Tomu se prigogovara, da ta rečenica ne opravdava vrhovno

[1]) Mat. 16, 18, 19.

zapovjedništvo Papino. A i pak je ona tako jasna, neosporiva, da protestantski filozof Schelling priznaje: „Ove su riječi zauvijek odlučne za prvenstvo svetoga Petra . . . samo potpuna zaslijepljenost duhom pristranosti može ovim riječima podmetnuti drugi smisao“[1]).

Kralj vječnosti govori dalje svomu izabranomu vojskovođi: „Pasi jaganjce moje; pasi ovce moje!“[2]) Ja sam molio za tebe, da vjera tvoja ne oslabi i ti obrativši se utvrdi braću svoju!“[3])

Papi su podređeni biskupi, koje „je Duh sveti postavio, da upravljaju Crkvom Božjom.“[4]) Oni su generali Crkve Božje, a biskupije na zemlji su četne tjelesine, kojima oni zapovijedaju. Biskupi su knezovi Crkve; od vrhovnoga zapovjedništva u Rimu očekuju svoje zapovijedi.

Svaki biskup imade opet svoje sebi podređene časnike, a to su svećenici Crkve. Po svetom redu postali su oni duhovni sinovi biskupovi i izvršuju njegove zapovijedi.

A sad eto goleme vojske vojnika! Ali pripadaju li u tu vojsku svi oni, koji imadu katolički krsni list? Ne, za to je potrebno i vanjsko priznanje članstva: pa ako hoćeš da budeš pravi, dobar i vjeran vojnik, s kojim časnici mogu biti zadovoljni,

---

1) Philosophie der Offenbarung. 1858. II, 301.
2) Iv. 21. 16, 17.
3) Luka 22, 32.
4) Pov. ap, 20, 28.

moraš nauku Crkve vjerovati; moraš se truditi, da zapovijedi Božje i crkvene držiš i da primaš svete sakramente. —

I ova golema vojska boraca Kristovih — ima je do tri stotine milijuna, sa časnicima, vođama i vrhovnim vođom na čelu — svi ti, svi zajedno sačinjavaju Crkvu, to su „po svoj zemlji razasuti narod Božji.“ —

U Crkvi Kristovoj je samo jedno zapovjedništvo: Pio XI. izdaje zapovijedi svojim biskupima, ovi svojim časnicima, a svećenici vjernome svomu narodu, i odane ovčice slušaju glas pastirâ: „O dajte, da budemo vjerne ovce dobroga pastira!“ — To je organizacija, koja protivnicima imponira i prkosi vratima paklenima, — jer nju je izumio Bog.

Tako eto stoji Crkva Božja kao grad na gori, vidljivo, svijetleći daleko u sjaju sunca vječne istine. Nitko ne smije da se ispričava: ne vidim je, ne rasaznajem između stotina i stotina crkava i crkvica na zemlji, koja je ona jedna prava, koju je Sin Božji zasadio i krvlju svojom zalijao. Isprika ta ne vrijedi, jer on je dao Crkvi svojoj određene biljege, da je svatko prepozna i da je uzljubi. Četiri dragulja sjaju u dijademu ove zaručnice Božje — doista nebeski vjenčani nakit, što ga je Gospodin dao Crkvi svojoj.

Prvi je dragulj njezino jedinstvo. — Gospodin je osnovao samo jednu Crkvu: „na toj stijeni sazidat ću crkvu svoju.“ On je naučao samo jednu vjeru, dakle je htio,

da svi imadu istu jednu vjeru, da pripadaju jednoj crkvi. Ali dragulj jedinstva sja se samo na Božanskoj zgradi katoličke Crkve; samo ona po svem širokom svijetu ima jednu istu vjeru, po svjema propovijedaonicama propovijeda se jedna ista nauka i svi katekizmi imadu jedan isti sadržaj, makar bili sastavljeni u kojem god jeziku. U svjema katoličkim crkvama na svijetu žrtvuje se jedna ista žrtva, dijele se isti sveti sakramenti, u svjema crkvama isti je žrtvenik, isti tabernakul sa čudnovitom tajnom — i pred tim drago, vječno svijetlo. — I u rukama samo jednoga vrhovna je vlast, vrhovno zapovjedništvo, — svi katolici priznavaju jednu od Boga izabranu vrhovnu glavu u Rimu. —

Drugi znak, što ga je Krist dao svojoj Crkvi, je svetost, pa se i taj dragulj sja u vjenčanom nakitu naše Crkve. Svet je njezin osnivač, sveta je njezina nauka. Pitaj koje đače, da li je u obuci vjere čulo i jednu nauku, koja ne bi bila Bogu ugodna i sveta. Crkva nas opominje, da se molimo, da svetkujemo nedjelju, uči nas, da svaki rad posvećujemo ljubavlju k Bogu, da u svakom radu gledamo na Boga. Opominje nas, da provodimo život na ovoj zemlji pobožno, valjano, čisto i neokaljano, da činimo djela milosrđa i ljubimo bližnjega svoga: opominje nas, da se pomirimo s Bogom i pripravimo na odlazak u vječnost. Dašto, ovaj znak prave Crkve ne smije se shvatiti

tako, kao da bi svi članovi Crkve morali biti sami kreposni i sveti ljudi — inače bi uopće prava crkva bila nemoguća. Ali crkva ima tu moć i snagu, da svojom naukom i svojim sakramentima ljude posvećuje, pak je već golemi broj svojih sljedbenika doista učinila svetima. — Otvori samo koledar i pregledaj ga od prvoga do posljednjega dana godine: sveci, koji življahu po primjeru Kristovu, svi bijahu katolici. I sam Luther priznaje, da je pod papinstvom pravo kršćanstvo, pače prava jezgra kršćanstva i mnogi pobožni, veliki sveci.[1])

Treći znak, što ga je Krist dao svojoj Crkvi, jest općenitost: „Idite i naučajte sve narode;"[2]) — i taj se dragulj sja u vjenčanom nakitu katoličke Crkve. Ona je katolička, to jest općenita po vremenu i prostoru, ona postoji neprekidno od vremena Kristovih, — ona jedina broji tisuću i devet stotina godina, a sve druge crkve nastale su kasnije. Ona se jedina širi po cijeloj kugli zemaljskoj: u svim zemljama nalazimo katoličke crkve i katoličku službu Božju, Crkva dopire od mora do mora; tri stotine milijuna sljedbenika kleče oko njezinih žrtvenika.

Konačno crkva Kristova mora biti apostolska, „podignuta na temelju apostola,"[3])

[1]) Djela Lutherova. 4 sv. S. 320.
[2]) Mat. 28, 19.
[3]) Efež. 2, 20.

mora navješćati iste sakramente, a njezini glavari moraju biti pravi nasljednici apostola. I ovaj četvrti dragulj bliješti u božanskom vjenčanom nakitu naše Crkve; jer ona jedina dopire sve do apostola, ona jedina nije postala rastavom od koje druge starije crkve, pa zato može svima drugim vjerskim udrugama doviknuti: Prekasno ste došle i prekasno ste ustale! —

* * *

I ova jedina prava Crkva Kristova sa četiri dragulja prolazila je stoljećima blagosivajući kao majka i pastirica narodâ. I nas ona blagosiva. Jer što hoće drugo, nego da nas naukom i milošću Isusa Krista učini sretnima i blaženima? —

Nijesi li još nikada vidio prekrasnu sliku Führichovu: Dva puta? Slijeva zapažamo na njoj lijepu okolicu sa širokim pogledom u daljinu, iz koje vodi prema nama široka cesta, — a desno, posve blizu, vidimo velik, tajanstven brijeg. Širokom, otvorenom cestom dolazi povorka ljudi — što kolima, što na konjima, što pješice — svi u vedroj radosti. Ali doskora ulazi cesta u brdo, vodi dalje preko groznih stijena pa onda daleko u dubinu, iz koje suklja jarki plamen. — Tamo gdje se široka cesta gubi u brdu, uspinje se uska staza dalje u visinu. Gore dalje pod jelama i starim hrastovima stoji mila šumska crkvica, gdje svećenik dvojici umornih putnika pruža kruh duše za okrepu u život

vječni. Onda se prelazi preko uske brvi, što lebdi nad groznim ponorom, — pa dalje po strmenitim stijenama klisura do kuće, od koje se mogu zapaziti samo niska, posve uska vratašca. Nedaleko odatle dvoje djece mučno se vere teškom stazom. I nehotice se čudiš i pitaš: Kako su ta djeca došla ovamo gore? Dolje na širokoj cesti i po bijelom danu ljudi će promašiti put i ne vide ponora, kojemu se približuju, — a eto ovo dvoje slabašne i neiskusne djece popelo se do ove sunčane visine i već su tako blizu vječnomu domu očinskomu. Kako je to bilo moguće? — Ženijalni slikar odgovara na to: Otac vodi dječaka za ruku, a majka djevojčicu; a drugom rukom otac pruža još i majci putnički štap, da se o nj upire. I još jednoć ogleda se sve četvoro na to teško, mučno putovanje. Nebeski je mir na njihovim licima, preobraženima sjajem večernjega sunca, — i klikujući kucaju na vratašcima, što vode u vječnu domovinu. —

Ne smijem li u tome zahvalno prepoznati tvoj lik, sveta Crkvo Božja? Jer ti nas, dobra majko naša, vodiš kroz život, čuvaš nas od grebena i ponora, hraniš gladne kruhom nebeskim, jačaš iznemogle i vodiš ih konačno poklikujući kroz uska vratašca groba u bolji svijet.

Obazremo li se na tisuću i devet stotina godina što prošumješe rijekom vremena, ugledat ćemo beskrajne čete, koje su kao djeca ove majke boreći se, ufajući se i mo-

leći se prolazile svijetom; vidjet ćemo milijune mučenika, koji su za ovu Crkvu krv svoju prolili; vidjet ćemo sjajne redove svetaca, koje je ona odgojila i koji nju ljubljahu svim žarom srca svoga.

Za koje se drugo društvo zauzimalo toliko talenata, snage i kreposti? Za koji su ideal umrli toliki milijuni? Koja je organizacija proživjela tolike oluje? O, Crkva je građevina Božja, kojoj se i sami protivnici njeni moraju diviti. „Da je rimska Crkva štovana više od svih drugih, nema sumnje," morade jednoć priznati Luther: „jer tu su sv. Petar, sv. Pavao, 46 papa i mnogo stotina tisuća mučenika prolili svoju krv, nadvladali svijet i pakao, tako da se doista može vidjeti, da Bog osobitom pažnjom gleda na Crkvu."[1])

„Nikada nije bilo učevna sustava," piše Marheineke, umni i duhoviti protestanski učenjak, . . . „koji bi bio izgrađen s tolikom čvrstoćom i sigurnošću, kojega bi izgradnja bila provedena sa toliko umjetnosti, oštroumlja, dosljednosti u svima pa i najmanjim dijelovima, i na kojem bi duh čovječji tolika stoljeća dokazao tako jasno najveću svoju snagu i jakost."[2]) —

„Ne znam nijedne stvari na svijetu," priznaje njemački pjesnik Lessing, „na kojoj

[1]) Kontravers Lexikon.
([2] System. II. 34.

bi se čovječje oštroumlje više pokazivalo i više vježbalo" . . . [1])

„Ja poštujem katoličku Crkvu," pisao je plemeniti protestantski propovjednik i pjesnik Lavater Züriški grofu Stolbergu, „kao staru, veličanstvenu zgradu . . . ona je građena na silnim temeljima i tako je bogata ljepotama te joj se ne mogu dosta nadiviti."

Da si mi dakle zdravo, ti sretni, „po svoj zemlji razasuti narode Božji," sveta Crkvo! „Najveće glave i najplemenitija srca od vajkada su se izjavljivala tebi sklonima," veli protestantski profesor Kern iz Göttingena. A feldmaršal grof Moltke rekao je god. 1857.: Jedanput ćemo ipak opet svi morati biti katolici."

Tisuće ti se dive, milijuni čeznu za tobom, a ja ću te, sveta Crkvo Božja, ljubiti svom snagom srca svoga. Ti si moja sreća u životu, moja utjeha i moje ufanje u posljednjoj, tjeskobnoj uri, — a jer ljubav nikada ne prestaje, ljubit ću te uvijek. —

Crkva nam daje istinu.

Duša mi je golubica,
što se krije u pećini,
da ne bude plijenom svijeta;—
u istinu roni vjera moja
i čeznuće moje duše.

U vojni protiv Perzije dostao se Aleksandar Veliki u ledenim valovima neke rijeke

[1]) Pismo od 2. velj. 1774.

teške bolesti. Bolest je prkosila svoj vještini liječnika i stvar je već dospjela do svog vrška. Kraljev tjelesni liječnik Filip lati se posljedneg sredstva. Međutim je Aleksandar primio pismo: Ne vjeruj Filipu, on će te otrovati. — Tjelesni liječnik dođe i pruži teško bolesnom kralju napitak. Aleksandar prihvati jednom rukom napitak i mirno ga ispije, a drugom rukom pruži Filipu pismo. I njegovo ga je pouzdanje spasilo: opet je ozdravio. —

I mi smo bolesnici. Duh i srce boluju od gdjekoje rane. A uz naš bolesnički ležaj stoji visoka, nebeska žena — sveta Crkva. I ona govori: Uzmi i duh će tvoj ozdraviti, i bit će vedro i svijetlo u tvojoj duši i naći ćeš pravi put u domovinu. O ispij ga do dna — ispij nebeski napitak — istine!

Istina je životno načelo duha. „Za čim teži čovjek više negoli za istinom?" pita sv. Augustin. — Nedavno sam prolazio osamljenim puteljkom tamnoga jelika i najednoć došao do uskoga čistaca. Sunčane ga zrake prijazno pozdravljale. I posmatrajući nisko grmlje, biline i šumsko cvijeće, jagode i anemone, udari mi u oči, kako se sve to uzdiže iz sjenatoga svog staništa prema dragome sunašcu. — Kako me zaboljela duša, kad sam krajem travnja vidio na rimskom trgu gomilu mrtvih prepelica, gdje ih nude na prodaju. Bijedne putnice, zacijelo su došle iz Afrike preko širokoga mora i s

najvećim čeznućem žudjele su za svojim žitnim poljanama, gdje su među blagoslovenim vlatima proživjele dane svoje mladosti. — Ali što je prepelici boravište u njenoj domovini, što je skromnomu šumskom cvijetku zraka sunčana, to je duhu čovječjemu istina.

Duša mi je golubica,
što se krije u pećini,
da ne bude plijenom svijeta; —
u istinu roni vjera moja
i čeznuće moje duše.

Za istinom dakle žeđa duša moja. A kad me tko pita: Odakle? Kamo? Čemu živiš na toj siromašnoj zemlji? A kad padne zastor ovoga života, što onda? Ima li na drugom svijetu pravedna plaća? Ima li sretna vječnost za jedne, a nesretna za druge? Moja duša traži energično — odgovor na ova tamna pitanja, ona hoće, da joj se ove zagonetke riješe, — ona žeđa za istinom.

Je li svijet prije Krista mogao odgovoriti na to? Nije. Jedan od najvećih mudraca poganskih, Aristotel, vele, da je na samrti uzviknuo: „U sumnjama življah, u strahu umirem; kamo idem — ne znam. O biće sviju bića, smiluj mi se!" — Daje li današnji svijet bez Krista, daju li profesori bezvjerci razjašnjenja na najveća pitanja, što pokreću grudima čovječjim? Ne. Oni u bezvjerju svome mahnu glavom i kažu: Ignoramus, — ne znamo. Ali k žednoj duši pristupa uzvišena, nadzemaljska žena i pruža

joj zlatnu čašu i veli: Pij iz nje, bolno dijete, i ozdravit će duh tvoj, — to je nebeski napitak istine.

Jer nama je došla objava s usta djeteta i blagosivajući iđaše zemljom jedan, koji je mogao reći: „Ja sam istina." Isus Krist donio nam je istinu s neba, jer on bijaše Sin Božji. „Nikad nije nijedan čovjek govorio tako, kako On."[1] I prije nego je ostavio ovaj svijet, osnovao je lječilište, Crkvu, i povjerio joj je sve blago Božanske istine. —

Ali njoj se dešava još mnogo gore, nego li tjelesnomu liječniku Filipovu, jer stotine i tisuće dolaze i odvraćaju te od nje i govore ti: Ne vjeruj joj, — ne vjeruj joj, njezina nauka nije istinita.

A čime obrazlažu svoju obtužbu? Oni kažu: Crkva Isusa Krista a po tome tim i potpuna istina ne može se više na svijetu naći.

Okrutna riječ! Da je to istina, bio bi Bog tiran, koji bi nas puštao da lutamo tamom života bez puta i svijetla! — On je rekao: „Tko ne uzvjeruje, bit će odsuđen,"[1]) pa kako bi mogao kaznom vječnoga prokletstva obavezati ljude, da prihvate istinu, koja se uopće više ne bi mogla naći? Ne, ovakovo mišljenje je nedolično i protivi se dobroti i milosrđu Božjemu.

[1]) Iv. 7, 46.
[2]) Mark. 16, 16.

Drugi govore: Jedna je vjera kao i druga; sve konfesije, sve vjeroispovijesti su jednako dobre. —

Neshvatljiva riječ! Sv. Pavao kaže baš protivno: Jedan Bog, jedna vjera, jedan krst.[1]) Ako su sve vjere jednako dobre, onda moraju i sve biti prave. To pak ne može biti, jer sebi protuslove. Što jedna uči, druga zabacuje, a što jedna postavlja kao istinito, druga žigoše kao laž. Mi vjerujemo, da je Isus Krist Sin Božji, dok su se drugi „kršćani" odvrgli od te vjere i zagrijavaju se za „slobodno kršćanstvo." Mi vjerujemo, da je ispovijed Bog odredio, drugi vele, da su je svećenici izmislili. Mi se klanjamo Spasitelju Isusu Kristu u oltarskom Sakramentu, drugi to nazivlju kumirstvom. Ne mogu dakle sve religije i konfesije biti istinite, prave, jer istina je uvijek i isključivo samo jedna. Prema „Londonskim ilustrovanim crkvenim novinama" ima samo u Engleskoj 310 protestantskih sekta, isto toliko ima ih u Americi, a svega skupa ima ih prema statistici 700. Mnoge od njih razilaze se u bitnim točkama svoje vjere i pri tom još „imadu" — kako veli Edgar Quinet — „mnogo tisuća vratâ na koja čovjek može umaći kršćanstvu" . . . „Ni časka vas ne odvraćam, da postanete katolikom," reče neki odlični protestantski propovjednik u Parizu barunu Lüttwitzu, „mi imamo tako

[1]) Efez. 4, 5.

mnogo sektà, te već ne znamo, na čemu smo, — budite mirne duše katolikom."[1])

Ako dakle može samo jedna crkva da bude prava Crkva Kristova, gdje je dakle ova Crkva? Čujmo, što odgovara Luther na to pitanje. Jedanaest godina, što je otpao od katoličke Crkve, piše: „Priznajemo, da je u papinstvu pravo sveto Pismo, pravi krst, pravi sakramenat Oltara, pravi ključ za oproštenje grijeha, pravo propovijedanje, pravi katekizam. Velim, da je pod papom pravo kršćanstvo, štoviše prava jezgra kršćanstva i mnogi pobožni, veliki sveci"... Pa opet deset godina kasnije, god. 1538. dakle dvadeset i jednu godinu poslije svoga istupa iz katoličke Crkve, piše: „Istina je: u papinstvu je prava riječ Božja . . . i da smo mi sveto Pismo, krst, sakramenat i propovijedaonicu od njih uzeli, — što bismo inače znali o tome? Zato mora da je i vjera, kršćanska Crkva i Duh sveti kod njih."[2])

Ako dakle katolička Crkva dođe k tebi, zemaljska dušo, što žeđaš za istinom, i pruža ti nebesku čašu i govori ti: Pij dijete moje, to je nebeski napitak istine!... uzdaj se u nju, i tvoje će pouzdanje biti opravdano, kao ono u bolesnoga kralja Aleksandra. — Jer samo ona Crkva može od tebe tražiti, da joj vjeruješ, koju je pred 1900 godina

[1]) „Das Hemd des Glücklichen." S. 75—78.
[2]) Op, II. 169 b.

osnovao Isus Krist, i koja odonda još uvijek postoji. A to je Crkva katolička. „Sve druge vjerske udruge primile su svoju vjeru od katoličke," kaže sam Luther.[1]) Kad bi netko htio tvrditi, da su kršćani prvoga stoljeća bili metodisti ili cvinglijci ili njemački evangelici, morao bi se čovjek grohotom nasmijati. Katolička Crkva može reći svima drugim konfesijama, što je Tertulijan u 3. stoljeću doviknuo otpadnicima: „Ajde, pokažite nam početak vaše crkve, izredajte nam vaše biskupe;"[2]) ona može svima da spočitne: prekasno ste došli, prekasno ustadoste! —

Od Petra i apostola počevši redaju se dalje papa za papom, biskup za biskupom, lanac nije prekinut — nijedan član ne manjka. Pio XI. je 261. papa. Ime i vrijeme vladanja svakoga pojedinoga pape navedeni su u crkvenoj povijesti . . . „Što me privlači katoličkoj Crkvi," pisao je već sv. Augustin, „to je susljedan red biskupa sve do sadanjega pape." A učiteljska služba, koju je Krist prenesao na Petra i ostale apostole, nastavlja se dalje u rimskome papi i u biskupima svega svijeta sve do dana današnjega.

Ako dakle katolička Crkva traži od tebe, da joj vjeruješ, kad ti govori: Pij, pij, žedna dušo, evo ti dajem dragocjen napitak nepomućene istine, smiješ joj vjerovati. Ona

[1]) Muck: Das grösste Wunder. S. 147.
[2]) Praesc. c. 32.

ti se može iskazati kao zakonita čuvarica i učiteljica istine. — Kako to?

1. Njoj je rekao Gospodin: „I eto, ja ostajem s vama u sve dane do svršetka svijeta."[1]) Time je učiteljstvu Crkve obećao svoju trajnu pomoć: ja hoću da ostanem s vama, hoću da budem vaš nevidljivi učitelj, ne ću da vas ostavim. Ako bi pak crkva griješila i mene zavodila u bludnju, ako mi u božanskoj svojoj riječi ne bi pružala čisti napitak istine, onda Krist ne bi bio više s njom.

2. Kod posljednje večere tješi Gospodin oko sebe sabrane apostole: „Ja ću moliti Oca, i dat će vam drugoga tješitelja, da ostane s vama do vijeka, Duha istine, kojega svijet ne može primiti."[2]) — Onda dalje: „A tješitelj, Duh sveti, koga će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu i napomenut će vam sve, štogod sam vam rekao."[3]) Tko dakle naučava još i danas Crkvu Božju? Tko joj pomaže i nevidljivo drži njezinu ruku, kad mi pruža napitak istine? — To je Duh sveti. —

3. Sin Božji dao je Crkvi utješljivo obećanje: „Vrata paklena ne će je nadvladati."[4]) A da je Crkva bilo kada u kojoj vjerskoj nauci pogriješila, da me ona i danas može zavesti na vjerske stramputice

[1]) Mat. 28, 20.
[2]) Iv. 14, 16, 17.
[3]) Iv. 14, 26.
[4]) Mat. 16, 18.

i bludnje, onda bi je nadvladao duh laži, vrata paklena bi je pobijedila i obećanje Gospodinovo bilo bi poništeno. — Zato i zove apostol Crkvu „stup i tvrđa istine."[1])

O velike li, potpune i jedine sreće katolika: Crkva nam daje istinu, — mi pijemo iz vrela istine.

Otale nastaje za nas dužnost, da istinu ponizno i zahvalno primamo.

Zar ne? Sunce je jedina prava i valjana ura za sav svijet. Od tisućljeća ovamo ono još nije pogriješilo ni za časak, pak zato i ravnamo sve ure na zemlji po suncu. Kad bi sad netko uvjeravao, da je njegova džepna ura prava ura, koja nikad ne vara, pak bi zahtijevao, neka se sunce ravna po njegovoj džepnoj uri, a ne njegova džepna ura po suncu, bilo bi nam odmah jasno, da kod toga čovjeka svi kotači u glavi nijesu u redu. — Tako mnogi misle, da su pametniji od 1900 godišnje Crkve Božje kojom ravna Duh sveti. Oni kažu: Ja vjerujem to i to, ja sam naime mislim tako, ja sam čitao u novinama to i to itd. . . . O kako je sretno dijete s katekizmom u ruci, „ono nalazio u njemu riješenje svojih velikih životnih pitanja," kaže slobodoumni profesor Jonfroy u Parizu. — Kako je ipak sretan vjerni katolik pod propovijedaonicom, kad svećenik propovijeda riječ Božju,

[1]) 1. Tim. 3, 15.

kad priča o čudesima Isusovim, tumači zapovijedi Božje ili opisuje djelovanja milosti sv. sakramenata! — Kako je sretan bolesnik u časovima svoje muke, kad trpljivim i ispaćenim svojim očima iznad čemernih brda bolesti, a smiren vjerom, gleda jutarnje rumenilo vječnosti, što mu se primiče! Svećenik mu govori, što vrijede boli, o radosti nebeskoj što se približava, o uskrsnuću i o blaženom sastanku! O sretnih li nas katolika: Crkva nam navješta riječ Božju, daje nam istinu.

Crkva nas čini kreposnima, i donosi nam duševni mir.

„Što više živim kao katolik, to više osjećam u sebi porast života, snage i sunca."

Jörgensen, danski pjesnik i obraćenik.

Buzurgchimir nije doduše nikakvo osobito lijepo ime; — ali čovjek, koji se tako zvao, rekao je krasnu mudru rečenicu. Kad su se naime grčki i indijski svjetski mudraci prepirali, što je na svijetu najžalosnije, reče spomenuti vezir — a drugi su mu to odobrili — da na zemlji nema ništa žalosnije nego otvoren grob bez kreposna života. — A kad upitaše mudroga Sokrata, smatra li perzijskoga kralja sretnim, odgovori: „Ta ja ne znam, da li je kreposno živio."

Krasna riječ! Jer ništa na svijetu ne može čovjeka uistinu učiniti sretnim nego krepost. — Zašto? — Jer je srce čovječje stvoreno za Boga. „Ti si nas stvorio za sebe, o Bože, i nemirno je srce naše, dok se jednoć ne smiri u Tebi." [1]) Daj dakle tomu srcu sve zlato ovoga svijeta, daj mu sve dragulje Indije i sve biserje morâ, daj mu svu zemaljsku sreću i svu zemaljsku ljubav, — ono ne će biti sretno, ne će biti zadovoljno, — ono traži još više. — Bog je životno počelo duše. — Kako je sretna pastrva u hladnom potoku pokraj jalša! Uhvati je, baci je iz ugodne joj vode i položi na zeleni busen preda se, ponudi je još i najmilijim joj jelom — hoće li biti sretna i zadovoljna? Gledaj, kako se mota i savija, kako se koprca, — jer Stvoritelj ju je stvorio za vodu i samo u vodi može da bude sretna.

A lastavica, kako se voljsko ljulja blagim, proljetnim uzduhom! Uhvati je, metni je pod stakleno zvono, isiši iz njega zrak, — daj joj onda najdraže, što zemlja može dati, — ona se trza i pogiba, jer nju je dobrostivi Stvoritelj stvorio za uzduh i samo u njemu nalazi svoju sreću. — Pa što je hladan i bistar potočić pastrvi, što je čist nebeski uzduh pticama, — to i još neizmerno više je dobri Bog čovječjemu srcu, — on je njegov život i njegova do-

[1]) Sv. Augustin.

movina. A kako krepost vodi k Bogu i čini Bogu sličnim i Bogu ugodnim, to može čovjek uistinu samo u kreposti biti sretan. —

Gdje pak krepost stanuje, tu je besprekidan blagdan, tu je radost i mir. Kao što zemlja dobiva svu svjetlost od sunca, tako i sav mir izvire iz kreposti kao iz neiscrpljiva oceana puna ljubavi i sreće. Već je prorok[2]) rekao ovu istinu: „Da si išao putevima Gospodinovim, zacijelo bi zauvijek ostao u miru!"

Svega blaga ove zemlje nestaje; krepost ostaje, dok sve drugo prolazi. — Krepost i mir duše ne može ugrabiti smrt, ne dadu se zabiti u lijes, ne može ih obuhvatiti grob, ne može ih pokriti groblje. Pobjednički putuju one među sjenama smrti i dolaze prijeko u bogatu zemlju nagrade.

Pa tko drugi da me vodi ka kreposti i donese mir duši, ako ne ti, o sveta Crkvo Božja! Nijedna vjera ne brine se toliko, da nevine sačuva čiste, slabe da jača, klonule da pridiže, a spasava izgubljene — kako to čini Crkva katolička. Njoj se kadikad i spočitava, da previše zahtijeva i da one što spavaju, uvijek drma i budi.

Prije svega njezina je nauka sveta: nikada se ne smije griješiti, — nikada ne posvećuje svrha sredstva, — brak ostaje uvijek nerazrešljiv, — makar se radi toga

[2]) Bar. 3, 13.

od Crkve odmetnuli kraljevi i narodi. Ona ne daje nikakih koncesija knezovima i velmožama ovoga svijeta, pak je zato, vele, jednoć i car kineski rekao: Ne! može reći samo katolik. —

A kako nas Crkva opominje na krepost i na kršćanski život? Od prvih godina blažene mladosti pa do groba mi smo stalan predmet njezine neumorne brige. Moli, moli, — govori nam uvijek — budi roditeljima dobro i poslušno dijete, opraštaj svima od srca, čini svima ljudma dobro, živi pobožno i čisto i nikad ne zaboravi na ono oko, koje i u tami vidi!

Ali, ali, kažu, ipak ima toliko loših katolika, pijanica, rugalaca, brbljavaca, varalica, tatova i ubojica . . .

Ima, nažalost. — Ja idem i dalje, pa kažem: Ako katolik izađe sa svoga puta i skrene stramputice, a pogotovu ako se ogriješi o svete sakramente, ako se nedostojno ispovijeda i svetogrdno prima sv. pričest, onda pada dublje od drugih: „Sotona ga je prevladao."[1])

„Ali tomu nije kriva Crkva. I tu vrijedi riječ proroka: „Da si išao putem Gospodinovim, zacijelo bi zauvijek ostao u miru."

Pred više godina nađoše u Cambraiu u Francuskoj ubijena mladića pod hrastom u blizini njegova roditeljskoga doma. Kraj njega ležala je pištolja i pismo roditeljima,

[1]) Iv. 13, 27.

u kojem ih dirljivo moli oproštenje za tešku bol, koju im je zadao ovim svojim činom. U pismu kaže dalje još i ovo: „Godine živio sam prema načelima crkvenim kao pobožan mladić i u tome sam nalazio beskrajno obilje utjehe i mira, ali zli drugovi doveli su me na put grijeha, pa sada više ne mogu da izdržim prigovore svoje savjesti, — život mi je nesnosan.“ Dokle katolik živi prema načelima svoje Crkve, ostaje dobar, ali čim ispusti njezinu materinsku ruku, pada u grijeh. Ali nikada on ne postaje zao poradi vjere svoje, nego usprkos njoj, a njegova Crkva je prva, koja grijehe njegove osuđuje. O koliki su već veliki grješnici uskliknuli: Kamo sreće, da sam slušao svoje dobre roditelje, — svoga ispovjednika, — svoga duhovnika — nikada ne bih tako duboko pao! —

A ima toliko dobrih protestanata — prigovorit će mi tko — metodista, dobrih otaca, poštenih trgovaca, trijeznih, dobrotvornih, radljivih, pravednih ljudi . . .

Istina je — i Bog ih neka za to blagoslovi!

Ja bi pošao još dalje i rekao bih: Koliki protestanti posramljuju nas katolike! Kako oni pošteno, skromno i zadovoljno žive! Kako vjerno svetkuju svoju nedjelju, dok je njihovi katolički susjedi obezčašćuju nepotrebnim težačkim radom . . .

Ali oni ne žive tako pobožno i kršćanski poradi njihove vjere, već usprkos njoj, — a u tom je velika razlika. Kad bi oni živjeli prema nauci i načelima osnivača svoje vjere, bili bi zli. Ali oni su zakrenuli nadesno i žive u mnogome po načelima katoličke Crkve. — Plemenita obraćenica grofica Hahn — Hahn veli: „Kad bi protestanti poznavali nauku osnivača protestantizma, ubrzo ne bi bilo više drugih protestanata osim onih, koji bi protiv tih nauka prosvjedovali.“

Osnivači protestantizma tvrdili su prije 400 godina čudnovate stvari: da čovjek nema slobodne volje, pak zato ne može ni zapovijedi Božje držati, a što čini, ne može mu se računati u grijeh.

Kalvin je učio, da je Bog jedne od vijeka odredio za pakao. — Oni će dakle doći u pakao, pa makar živjeli kako pobožno i kreposno.

Luther je rekao, da svi grijesi svijeta ne mogu čovjeku nauditi, ako samo čvrsto vjeruje. Jedini grijeh, koji postoji, jest nevjerovanje. Dosljedno tomu pisao je Melanchtonu: „Griješi junački, ali vjeruj jošte junačkije.[1])

Ovo sjeme, što ga je posijao Luther, niklo je i raslo užasno. Mogli bismo ispuniti čitave strane Lutherovim strašnim jadikovkama o ćudorednoj pokvarenosti, što se širila Njemačkom. „Nikada neću napustiti

[1]) cf. Janssen, Geschichte d. d. V. II, 78.

misao, da želim i htio bih, da tu stvar nikad nisam započeo."[1])

I danas ima katolička Crkva snagu i moć, da vjernu svoju djecu vodi ka kreposti i donosi im duševni mir. Ako se katolici žale, što na milijun ljudi dolazi 58 samoubojstva, a kod protestanata 190, ako prema izveštaju zaprisegnutoga statističkog ureda od g. 1890. dolazi na 10 tisuća katoličkih bračnih parova 67 rastava, a na deset hiljada protestantskih 265, — onda to dokazuje, kako dubok utjecaj ima katolička Crkva na ćudoredni život svojih vjernika.

Ali ovaj utjecaj dolazi nesamo od njezine čiste nauke i materinske brižljivosti, nego i od njezinih sredstava milosti.

Tko od nas nije za mladih svojih dana s ganućem u školskoj knjizi čitao priču „Herkul na raspuću?" Dvije žene pristupaju k njemu: jedna, lijepa i umiljata, obećava mu radost i užitke; druga, tiha i ozbiljna, pokazuje mu uske staze boli i opasnosti, ali koje vode u neprolaznu radost, — i on pođe s ovom.

Zacijelo je put, što vodi do kreposti, uzak, bregovi pečali i boli zatvaraju stazu, a teških časova getsemanskih ima mnogo. Ali Crkva prima djecu svoju materinskom svojom rukom, uči ih, da bdiju, da se mole i pouzdavaju u Gospodina. — Svaka milost dolazi po molitvi. Zato, dijete drago,

[1]) Djela Lutherova L. X. 46.

moli i uspjet ćeš. Čita se, da se je Englez Suton nakon višegodišnje borbe odlučio da prihvati onu vjeru, u kojoj se najbolje moli. Na svom putovanju prispije u Brügge i tu pohodi više crkava. U jednoj od njih zagleda neku majku, gdje klečeći i raširenih ruku moli. Kao prikovan stajaše i promatraše je. Iziđe iz crkve, a ona se molila jošte. Suton se vrati kući i posta katolikom. Dašto, da i mnogoga katolika možemo prekoriti, da mu je molitva rastresena, samo izvanja, ali uza sve to: gdje se moli bolje, nego u našim dupkom punim katoličkim crkvama, negoli kod svete žrtve naših oltara, negoli u milosnoj tišini nakon svete pričesti? —

Ako se je koje od njezine djece okliznulo u dubinu grijeha, s tisuću slatkih poziva zove ga Crkva natrag, skida mu teret grijeha s njegove raskajane duše u dostojnoj svetoj ispovijedi, ulijeva hrabrost pobožna života u klonulo njegovo srce, uči ga, da ide naprijed, i da pogled svoj obraća k nebu. Ne kaže uzalud protestantski pastor Löhe za ispovijed, da je ona najplemenitija bilina kršćanske slobode, najbolje obrazovno i uzgojno sredstvo puka. Luther je zove, „veoma dragocjenom i ljekovitom stvari," a protestantski pisac Fitz William tvrdi, da pravednost i ćudorednost ni u kojoj drugoj crkvi ne stoji na tako čvrstim temeljima, kao u Crkvi katoličkoj, a to uglavnom radi sakramenta

pokore i radi vjerovanja, da je Isus Krist doista nazočan u Presv. Oltarskom Sakramentu. — Dne 16. veljače 1896. je slavni danski pjesnik i obraćenik Jens Johannes Jörgensen stupio u krilo katoličke Crkve. U nekom povjerljivom privatnom pismu piše on: „Što više živim kao katolik, to više osjećam u sebi porast života, snage i sunca."

Zar struja života možda radi toga tolike mlade živote grabi iz materinske im crkve, zar radi toga otpadaju od vjere svoje mladosti, što su se u katoličkoj Crkvi mogli premalo moliti, premalo se vježbati u kreposti, što su premalo mogli biti dobri? Odilaze li zato, da mognu pobožnije i blaženije živjeti?

O lijepo bi bilo na svijetu, da svi ljudi žive onako, kako nas Crkva uči. Na vratima ne bi trebalo ključanica, ni blagajna sigurnih protiv provale, nevinost bi veselo cvala, pošteno ime ostalo bi netaknuto, a ljubav bi kraljevala.

O lijepo bi bilo na svijetu!

Crkva se brine i za zemaljsko dobro.

„Kršćanska vjera, koja čini se da nema druge zadaće, nego sreću na drugom svijetu, osnovala je sreću i u ovom životu."
Montesquieu.

Tamo na obronku brdašca ponosno stoji ugledno sirotište i ubožnica, a njezinu dragu

kapelicu resi mila slika: kako se Gospodin, boraveći jošte na zemlji kao čovjek, s ljubavlju brine za sve bijedne i bolesne, tješi ih, blagosivlja i ozdravljuje. Krist je u vremenu objavljena vječna ljubav, a Crkva, koja tvrdi, da je njegova i po tome da je prava, mora također imati karakter pomoćne i milosrdne ljubavi, a taj karakter mora u djelu i životu svom pokazivati.

Veoma rado se spočitava katoličkoj Crkvi, da se ne brine za zemaljsko dobro svoje djece, već je tješi samo s boljim, vječnim životom. Istina je, ona traži prije svega kraljevstvo Božje i pravdu Njegovu, ali baš tim nam pomaže, da dođemo i do pravoga zemaljskog dobra. „Čudnovato!" kliče slavljeni Montesquieu, „kršćanska vjera, koja čini se da nema druge zadaće nego sreću na drugom svijetu, osnovala je sreću i u ovom životu."[1])

A zar on nema pravo? — Tko ti čuva život, ako ne vjera i njena službenica, Crkva? Peta zapovijed Božja, koju ona propovijeda i u svako srce duboko usađuje, sveto ulazi u čovječanstvo i osigurava ti život više nego svi redarstvenici svijeta. Kad je rugalac Voltaire jednoć ručao sa svojim prijateljima, a ovi su stali da se izruguju vjeri i Crkvi, vele, da im je on prišaptnuo: „Počekajte, dok se moj sluga odstrani, — inače mogao bi me noću umoriti. — Kad bi svi ljudi živjeli

[1]) Espril des lois II. 4.

po načelima naše vjere, ne bi ni jedan otac porodice bio umoren radi pišljivih stotinu franaka. Bez bojazni nosio bih novac i život po noćnoj tmini, pa i kraljevi zemaljski ne bi trebali tolike tajne policiste za zaštitu svoga lica."

Vjera i Crkva čuvaju zdravlje. — Zdravlje prije svega — to je dragocjeno zemaljsko blago. Filozof H. Ritter veli: „Vjera tvori u svim poslovima života temelj zdravlja."[1]) Pitaj liječnika, koji u bolnici obilazi od kreveta do kreveta ispitujući, i koji pozna toliko bijede ljudske, — pitaj ga za uzrok mnogih bolesti, i on će ti morati reći, da golem broj bolesti ima svoj izvor bilo u kakvoj strasti bolesnika ili njegovih roditelja. Jest, tisuća bolesti ne bi bilo, kad bi nauka Crkve prožimala sav naš život. Ona nam propisuje umjerenost; uči nas, da je svaki užitak radi samoga uživanja protiv morala; opominje nas, da tuitamo i štošta dopuštena sebi uskratimo. — O, ljudi bi bili mnogo zdraviji, kad bi živjeli više po nauci crkvenoj! —

A reci mi, ne čuva li Crkva tvoje vlasništvo? Gdje se i koliko poštuje riječ svećenikova, nije li tu sve sigurno od tatova? Zar ne zna svako dijete, da Crkva onomu, koji sebi nepravedno posvoji tuđe dobro, uskraćuje sakramentalno odrešenje, dok počinjenu štetu po mogućnosti ne popravi ili obeća, da će je popraviti? A kad novine javljaju,[1]) da je pred nekoliko godina posredovanjem katoličkih svećenika povraćena u Madridu svota od 200 hiljada peseta, nekoj banki u Sardiniji 72 tisuće lira, nekoj trgovačkoj kući u Kölnu 20 tisuća maraka — što onda to znači? Protestantski bogoslov Hengstenberg veli u „Evangel. crkvenim novinama" od g. 1863.: „Evangelički posjednici u katoličkim krajevima često izjavljuju, da vole katoličku služinčad, jer kad bi ih ova okrala, znadu sigurno, da bi im svećenik s pomoću ispovijedi pomogao, da im se ukradeno vrati."

Crkva i gospodarstvo. — Kao seljački sin pišem o tom s osobitim zadovoljstvom. A znaš li, da su sinovi reda sv. Benedikta osnovali tri osmine sviju gradova Njemačke i Francuske, iskrčili prašume, regulirali rijeke, isušili močvare, najneplodnije krajeve pretvorili u bujna polja?[2])

„Sva preobrazba poljodjelstva," kaže slavni narodni ekonom Roscher, „proizašla je iz samostanâ. Kao što bijahu oni rasadnici duhovnog obraćenja, tako bijahu to isto i za privrednu kulturu. U Norveškoj su sve voćarstvo uveli samostani." — U Lombardiji su sinovi sv. Bernarda poučili tamošnje seljaštvo, kako se promišljeno izvedenim jarcima zemljište natapa te

[1]) R. kath. Kirche . . . S. 120.

[1]) Wetzel, Phrasen, S. 70.
[2]) Soziale Tätikeit d. Kirche, 6.

su ovu zemlju pretvorili u najplodniju i najbogatiju u Evropi.[1]) „Vidio sam ratarske knjige," veli Tocqueville, „iz 13. i 14. stoljeća, koje su uzorne kako u metodi, tako u jasnoći, točnosti i razumljivosti. One bivaju sve tamnije, nejasnije, nepotpunije, zamršenije čim su novije unatoč općenitoga napretka i prosvjećenja.[2]) — Protestantski povjesničari[3]) hvale u sav glas imućstvo i dobar život seljaka u ono katoličko doba. „Kakav sretan naraštaj bijahu naši pređi." „Seljak bijaše imućan i obilno se hranio: njegove sluge dobivale su veliku plaću i dobru hranu."[4]) Spomenut ću još svjedočanstvo engleskoga socialista Hydemana.[5]) „Istina je, da su svećenici i redovnici bili najbolji poljodjelci Engleske, i da narod nije znao za potrebu i stradanje, dok je katolička Crkva bila u posjedu svoje vlasti i svojih dobara."

Crkva i rad. — U novije i najnovije doba socijalno je pitanje postalo goreće. Najširim narodnim masama utrnuše zvijezde na nebu, t. j. oduzeše mu vjeru u pravednu nagradu i u sretan život poslije smrti — ali time ga nijesu usrećili. Zato su nezadovoljni i mrmljaju, i njihova nenavist, čini se,

[1]) Montalembert, Mönche I. 206.
[2]) Süddeutsches Bauernleben im Mittelalter.
[3]) Dr. Ratzinger.
[4]) Isti
[5]) Historische Grundlage d. Socialismus in England.

da biva neprijatna, ne samo u Barceloni već i u Berlinu i drugdje.

A da li je radništvo bilo također tako nezadovoljno, je li se prijetilo revolucijom i onda, kad je životno stablo katoličke Crkve zasjenjivalo njemačke narode? — Čujmo, što govore svjedočanstva!

Socijalni demokrat Kautsky piše u nekom članku „Rad danas i prije 500 godina" ovo: To, što je danas radnicima ideal, za koji moraju da se ogorčeno bore sa građanstvom, to je prije pet stotina godina, u mračnom srednjem vijeku, bila već priznata istinitost. Prije pet stotina godina radništvo je radilo s manjim naporom i u kraćem radnom vremenu negoli danas, a ipak mu je bila plaća — veća. To svjedoče mnoge tadašnje zabrane raznih luksusa i plaće radničke iz 14. i 15. stoljeća, koje kažu, da radnik smije imati na dan ništa više nego dva mesna jela i određenu mjeru vina ili piva . . . a djetićima se zabranjivalo, da se odijevaju u samet i svilu, a i više toga . . . Danas bi takve zabrane bile sasvim suvišne."[1])

„Povijest 14. i 15. stoljeća pripovijeda nam o podizanju zanatlijskoga rada i o općem blagostanju zanatlija, što oboje združeno ne nalazimo ni u koje doba, veli Shönberg."[2])

A protestant Schmoller piše: „15. stoljeće bijaše zlatno doba, za kojim se

[1]) R. kath. Kirche . . . S. 138.
[2]) Zunftwesen im Mittelalter. S. 77.

danas ogledavamo kao za nekim izgubljenim rajem."[1])

„Zanatlija je bio imućar. On je radio marljivo, ali ne pretjerano. Život mu je bio ugodan. Kalfe dobivahu velike plaće i opskrbu, kakve nijesu imali nikada više ni prije ni poslije. Život im bijaše veseo, ali čestit. Radost i zadovoljstvo vladaše u svim slojevima pučanstva"... Tako priča Dr. Ratzinger o „klerikalnom" srednjem vijeku. —

I danas želi katolička Crkva radničkomu staležu isto tako dobro, kako i u ono sretno doba. Za njega istupaju naši katolički socijalni političari i s razumijevanjem idu ususret svima opravdanim i razumnim zahtjevima radništva. Zar nije papa Leon XIII. sebi stekao neprolaznu zaslugu svojom okružnicom o radničkom pitanju?

Crkva i umjetnost. — Tko je sagradio stolnu crkvu u Milanu, u Ulmu, u Kölnu, pak divne katedrale Franceske i Španjolske, — neprocjenive bazilike i umjetničke građevine Italije? — Sve, sve to podigla je Crkva! Uvaženi poznavalac umjetnosti, W. Lübke,[2]) veli, da nema protestantske arhitekture. Reformacija je uništila mnoge umjetnine, a sama je u umjetnosti ostala neproduktivna. Mi se katolici ponosimo, da su najveći slikari i kipari sviju vremena naši. Papinski Rim ostaje čežnjom svake plemenite umjetničke duše, — i poput neumrla hvalospjeva o umjetničkom smislu i umjetničkom razvitku katoličke Crkve zvone mi stihovi Schillerovi: „Ljepše nego mi na našem sjeveru — stanuje prosjak na vratima Sv. Petra, — jer on gleda vječni, jedini Rim. — Naokolo njega vrvi sjaj ljepote, — a drugo nebo — predivni hram Sv. Petra — uzdiže se u nebesa."

* * *

A sada bih imao jošte jedno pitanje, koje mi je osobito na srcu: Što je Crkva učinila za siromašno i bijedno čovječanstvo? Mjesto svakoga drugoga odgovora mogao bih tu naprosto staviti pohvalu nekoga slavnoga ekonoma: „Povijest milosrdnosti je povijest katoličke Crkve." —

Za siromahe poganstvo nije imalo ljubavi. Plemeniti inače duhovi kao Cicero i Seneka imađahu za njih samo odvratne riječi a blagost i milosrdnost smatrahu slabošću značaja. Silno se dojmilo poganstva, kad se mlado kršćanstvo stalo zauzimati za siromahe, popisivati ih te kod službe Božje sabirati za njih darove. Šest stotina godina krasno cvjetaše ova crkvena službena opskrba siromaha — i zato nije bilo prosjaka. Kasnije se pobrinuše za siromahe svjetovna društva i vjerski redovi, pak su na kraju

[1]) Janssen I, 385.
[2]) Geschichte d. Renaissance in Deutschland.

srednjega vijeka procvala veličajna djela kršćanske dobrotvornosti. Vrlo često govori Luther u svojim djelima o velikoj dobrotvornosti, koja se činila za papinstva. „Poput kiše padali su milodari, zaklade, baštine"... „Sad već ne će nitko ni pare da dade"[1]) „Pod papinstvom bijahu ljudi milokrvni i davahu rado, ali otkad postadoše evangelici, nitko više ne daje, već samo jedan guli drugoga i svaki bi htio, da sâm ima sve. I što se dulje propovijeda evanđelje, to se dublje ljudi utapljaju u lakomosti, škrtosti, oholosti i gizdi"[2]). A baš je Luther podrezao dobrotvornosti korijen života svojom novom, nečuvenom naukom, da samo vjera čovjeka opravdava, i da dobra djela nemaju zasluga za vječnost.

A što još i danas rade katolička društva sv. Vinka za dobro sirotinje! Prema glavnom izveštaju sabraše samo u godini 189?. više od 13 milijuna franaka za pomaganje siromaha bez razlike vjere i narodnosti, za podizanje sirotišta, djetićkih domova, škola za dalju naobrazbu, pučkih kuhinja.

Još više traži od nas siromašno, bijedno čovječanstvo. Što bi danas čovječanstvo bilo bez Krista i bez Crkve?! Pogled bolesnika vrijeđao je poganina Grka. Slabunjavu i nakaznu djecu izlagahu, a jedva su i vlastiti članovi porodice imali za poganstva po-

[1]) Sämmtl. Werke. XII, III, 164.
[2]) Säm. Werke V, 264.

trebnu njegu. Plato preporuča nekoja „energična sredstva", pa ako ona ne pomognu, može bolesnik da umre.

Tad siđe k čovjeku vječna ljubav i njezina božanska riječ: „Što učinite i najmanjemu od braće moje, meni učiniste"[1]) silnim žarom rasplamti srca kršćanska. I sada nasta ona heroična njega bolesnika, kojoj se još danas divimo u našim vjerskim redovima. Sada bolesnik nije više bio beskorisno udo države, već je bio brat naš u Kristu i zato „je Crkva počela bivati azil čovječanstva," veli protestantski povjesničar Gregorovius[2]).

Da, kolike i kakove je sve azile stvorila Crkva za njegu i opskrbu bijednoga čovječanstva! Cijeli stari poganski vijek nije znao za bolnicu: ona je pronalazak kršćanske ljubavi. Prvu veliku bolnicu, što je pozna povjest, podigao je sv. biskup Bazilije godine 370. pred vratima svoga biskupskoga grada Cezareje. Kasnije su sinovi sv. Benedikta pokraj svojih samostana podizali utočišta za bolesnike. U 12. i 13. stoljeću sagradila je kršćanska ljubav 20 tisuća kuća za one, koji su bolovali od gube, i u kojima su njegovali gubave, a širom svijeta otvarahu se bolnice i ubožnice. Nastade natjecanje u veličajnim darovima u korist ovih azila kršćanske ljubavi, i tisuće, što danas žive od onih katoličkih kapitala,

[1]) Mat. 25, 40.
[2]) Geschichte d. Stadt Rom im Mittelalter II. 59.

tuže se, da Crkva ništa ne čini za zemaljsko dobro čovjeka, već misli samo na vječnost. —

„A tko će izbrojiti sve one junake i junakinje kršćanske ljubavi, koji nadahnuti duhom Crkve i pod njenim blagoslovom, iziđoše iz svojih koljebica ili palača, iz svojih samostanskih ćelija ili katedrala i pristupaju k bolesničkomu ležaju nesretnika, ranjenika, sušičavaca i okuženika, da ih tješe, da im olakšaju, da ih liječe? Povijest nam spominje sjajna imena, kao sv. Sebastijana, koji je po tamnicama pohađao priznavaoce Kristove, da ih bolesne i mučilima izmučene tješi i okrepljuje; sv. Ivana, kojemu je bila prva zadaća, kad je zasjeo na patrijaršijsku stolicu aleksandrijsku, da popiše sve siromahe i bolesnike svoga grada i da njima žrtvuje sve svoje dohotke i svu svoju ličnu pomoć; sv. opata Odila iz Clugny-a, koji dade god. 1016. pače isto sveto posuđe svoje samostanske crkve, da pomogne okuženima; sv. Elizabete, grofice türinžke, koja je kod Wartburga sagradila bolnicu i u njoj svojim rukama dvorila gubavce i cjelivala im rane i čirove; sv. kralja i mučenika Većeslava češkoga, koji je često po hladnim zimskim noćima pohađao bolesnike bos i gologlav; sv. nadbiskupa Tomu iz Villanove, koji se sam samo u bolesti služio krevetom, da se to izdašnije uzmogne brinuti za bolesne i bijedne; sv. nadbiskupa Karla Boromejskoga, koji je svojom herojčkom ljubavi prema okuženicima stekao sebi neumrlu slavu; sv. Ivana od Boga, čiji je život bio neprekidno mučeništvo u službi bolesnika; sv. Vinka Paulskoga, kroz čije je ruke prošlo do 30 milijuna franaka u korist siromaha i bolesnika“ [1]).

Treba li da pokažem jošte na sv. Bernarda, koji je mnoge dane nahranio 18 tisuća gladnih, ili na biskupa Julija iz Würzburga i na bolnicu, što ju je on osnovao i u koju je u godini primao i opskrbljivao do 3 tisuće bolesnika i dvadeset tisuća prolaznika bilo koje vjere? Treba li napokon da još pokažem na papinski Rim? Sve do u najnovije doba imao on je ništa manje nego dvadeset bolnica za bolesne i one, koji su još iza bolesti trebali njege, da potpuno ozdrave, sve potječu od Crkve, a većinu njih potpomažu pape svojim dohocima.

Nije li to ipak skroz neobična stvar, kad sv. Petar Nolasko, sin bogate viteške porodice, žrtvuje cio svoj imutak, da otkupi i na slobodu privede 300 kršćana, koji okovani teškim lancima, u poderanom i oskudnom odijelu, robovahu Saracenima; i kad on za oslobođenje ovih najbjednijih sakuplja milodare i osniva red s posebnim zavjetom, da za oslobođenje robova žrtvuje sve svoje imanje, a bude li od potrebe i svoju slobodu; i kad zatim sam putuje u Afriku i sa žarkom

[1]) Geschichte d. kirchl. Krankenpflege.

gorljivošću i neiscrpljivom ustrpljivošću traži svoje miljenike, da ih tješi i oslobađa!

Tko bi smio ustvrditi, da je ova kršćanska ljubav danas već ohladnjela? Kad bih htio izbrojati sve one redove i kongregacije, koje služe Kristu u siromasima, ne bih došao na kraj. Tu su milosrdna braća i sestre, „sestre kršćanske ljubavi," „sestre bolničarke od Besansona," „sestre maloga Isusa," „sestre providnosti," „sestre sv. Križa," „Kćeri presvetoga Otkupitelja" i t. d.

Kongregacija „sestara siromaha" opskrbljuje u 242 kuće 27 tisuća staraca i starica. Socijalno djelovanje „sestara sv. Vinka Paulskoga slavio je pače slobodoumnjak Jules Simon izjavivši: Sestre imadu 2434 kuće, u kojima poučavaju 185 hiljada djece i njeguju u bolnicama upisanih 45.600 bolesnika. U Aziji i u Sjevernoj Americi imadu ove sestre 328 kuća. U njima uzgajaju 32.970 djece sviju narodnosti i sviju vjera; a u bolnicama i ubožnicama njeguju 79.900 ljudi i opskrbljuju lijekovima 2,947.000 bolesnika.[1])

Samo u Austriji uzdržavaju redovnice 148 ubožnica, 13 nemoćnica, 11 azila za starce, 253 bolnice. Milosrdna braća su prema prema izvještaju u 50 godina opskrbila u 12,536.689 dana 744.862 bolesnika bez razlike vjere. — Na cijeloj zemaljskoj kugli je više od četiri milijuna ljudi uživalo ljubežljivu njegu sestara raznih redova.

[1]) Winfreid, D. soziale Wirken d. Kirche.

„Možda nema na svijetu ništa veće," pisao je Voltair jednoć iskreno, „od žrtve, što ju pridonosi jedan nježan spol sa svojom ljepotom, svojom mladošću, a često i sjajnim svojom rodom, da u bolnicama ublažuje onaj izmet čovječje bijede, koja toliko ponizuje naš ponos i odbija našu mekoputnost."[1])

A na drugom mjestu piše: „Ne da se zatajiti, da narodi, koji su se odijelili od rimske Crkve, samo se nesavršeno povađaju za velikodušnom ljubavi bližnjega."[2])

I slobodni zidar Dr. Oto Hesse-Am-Rhyn slavi u svom djelu: „Sramota moderne kulture" katoličku Crkvu, da se u tolikoj mjeri brine za bijedno čovječanstvo, koliko se nije brinula niti će se brinuti ni koja druga vjerska udruga."

Što je dosele rečeno, bit će dovoljno. — U ovako kratkom izvatku nije moguće makar samo i napomenuti sve ono, što je katolička Crkva učinila za blagostanje čovječanstva. Morao bih crtati život Don Bosca, koji je u 50 godina sabrao 80 milijuna franaka i upotrijebio ih za uzgoj dječaka, ili kapucina Mathewa, koji je propovijedanjem, primjerom i molitvom uspio toliko,

[1]) Sur les moeurs. III.
[2]) Essay sur les moeurs.

da je u god. 1844. malone šest milijuna Iraca predobio, te su se zavjetovali pred oltarom, da ne će nikada više piti rakije, . . . a time je milijunima porodica osigurao bolju budućnost, ili oca Damijana Devenstera, koji je na otoku gubavaca Kalawoo dobrovoljno žrtvovao svoj život najbjednijima, uredio njegu bolesnika, uveo službu Božju i školsku obuku i blagoslovom svojim na smrtnoj postelji više od 2000 onih odbačenih bijednika otpratio u vječnost, dok ta strašna bolest i njega nije pograbila! —

Reci mi, ljubazni čitatelju, da li je istina, da Crkva katolička ništa ne čini za zemaljsko dobro čovječanstva? Nije li ona tolikim stoljećima sve do danas najsjajnije dokazala, da je božansko djelo Onoga, koji je obilazio svijetom blagosivljajući i čineći dobro i koji je rado i samilosno pomagao svim bolnima i sve bijedne i siromašne nazivao dragom braćom svojom? —

Crkva nam daje majku — Mariju.

Divna zvijezda mora,
Majko čudotvora,
Da si zdravo, tisuć puta zdravo!
Utjehu i radost
U srce mi sadiš
I nebeskom srećom
Gorkost boli sladiš.

Neka majka učila je svoje dijete, kako se ima križati. Kad je nakon mnogih pokušaja konačno uspjelo, te se dijete prvi put bez

pogreške prekrstilo i reklo: „U ime Oca i Sina i Duha svetoga," podiže nedužni svoj pogled k majci i zapita je: „Ali mamice, zar nema majke?" —

Time je ovo nevine dijete — rekao bih — govorilo iz srca čovječanstva. Jer prva ljubav ovoga svijeta ljubav je k majci. Njoj je namijenjen prvi posmijeh, prvi pogled nevinoga djeteta diže se prema njoj. Prema njoj pruža svoje slabašne ručice, pod njezinom rukom usuđuje se da stupi prvim korakom u život. Majku najprije zazivlju ustanca djeteta i milo joj tepaju kad je zagleda. Majka je zvijezda naše mladosti i sunašce doma. Ako je dijete palo na ulici, ako je ozlijedilo ručicu ili poderalo odjećicu, ili mu inače što nije dobro — bježi k majci i jada joj se. Njoj povjerava sve boli tjelesne i sve pečali duševne. A i onda, kad dječak odraste i opaše se muževnom snagom, u svakoj nuždi traži pomoć majčinu kao nekoć u djetinjstvu. Ona mora da ga zagovara kod oca, njoj će izjadati svaku bol svoju, njoj šalje prvi i posljednji pozdrav iz tuđine, i preko brda i dolina putuju njegove misli svaki dan, svaki sat u dom k miloj majčici. — Još i u večernjem sutonu života, kad najmilije i najbolje, što mu dade ovaj svijet, već dugo počiva u grobu, stoji njen dragi lik pred njim poput anđela čuvara, pače još i u grozničavim snima posljednje bolesti zabavlja njegovu maštu. —

Ako nam je majka toliko potrebna za prirodni život, potrebna nam je i za život milosti, za put naš u blaženu vječnost. Na ovome naime teškom i tegotnom putovanju uvijek ostajemo djeca, nemoćni, slabi i izvrgnuti tisućama pogibli. Pa ako smo i u naponu životne snage, još i onda teži srce za majkom, i poput onoga nevinoga djeteta uzdižemo svoj pogled spram neba pitajući: „Zar nema majke?" —

„Pomislite," reče jednoć neki slavni misionar svome prijatelju, „sada mi je već preko 60 godina, pa ipak još svaki dan trebam majku — pače bez nje ne bih mogao živjeti." Jest, može se reći, da naše spasenje ne bi bilo potpuno, da nam dobri Bog nije dao i Majku. — I u tom je opet sva sreća, što imamo Majku. „Nije svima dana na ovom svijetu takva velika sreća."

Slavnomu propovjedniku P. Rohu reče jednoć u Hamburgu neki protestantski propovjednik: „Kako to, da su katolici veseliji, rekao bih gotovo lakomisleniji od nas protestanata?" P. Roh mu odvrati: „To ću vam odmah reći, gospodine pastore. Ako u kući majka još živi, djeca su vesela i živahna; ako pak je umrla, šuljaju se naokolo tužna i sjetna. Tako je i vama: vi nemate više majke; stanujete u kući, kojoj je umrla majka onog časa, kad su vaši reformatori odbacili štovanje Bl. Dj. Marije. A mi katolici jošte imamo milu svoju Majku i zato smo tako radosni."

Jest, hvala budi Bogu: mi imamo jošte Majku, najbolju, najblažu, najbrižljiviju, ona je ideal sviju majka — Marija.

Marija je zaista naša Majka. Isus nam je na križu dao Mariju za Majku. Njegove riječi Ivanu: „Evo ti Majke!"[1]) odnose se na sve kršćane, jer je Ivan zastupao na Kalvariji nas, — reče već sv. Augustin. A jer je Marija naša Majka, zato je ljubimo, častimo i zazivljemo. Ona je radosno prorekla: „Gle, odsada će me zvati blaženom svi naraštaji",[2]) zar bi bilo nekršćanski, a ne pravo, da to činimo? Elizabeta je radosno uskliknula: „Otkuda meni to, da Mati moga Gospodina dolazi k meni?"[3]) — Ne moramo li se doista smatrati sretnima, da ta Majka ostaje kod nas?! —

Sada ne ću da odgovaram na prijekor, koji nam se također dobacio, da naime obožavamo Majku Božju, da se njoj klanjamo. To govore samo ljudi, u kojih nema dobre volje; oni to govore protiv svoga boljeg znanja. Mi doista zazivljemo Mariju, da nam pomogne, štujemo i zovemo je blaženom, a to su činila stoljeća prije nas sve od Krista amo. — U katakombama Domitile i sv. Agneze u Rimu nalazimo slike Majke Božje kao izražaj poštovanja i ljubavi,

[1]) Iv. 19, 27.
[2]) Luk. 1, 48.
[3]) Luk. 1, 43.

što su je prvi kršćani njoj izkazivali. A s njima se natjecahu i kasnija stoljeća. Tko će da izbroji crkve podignute njoj na čast, ili pjesme što se pjevahu njoj na slavu? Plemeniti protestant Hengstenberg čitao je nekoje pjesme, što su ih izdala prva kršćanska stoljeća na čast „velikoj Gospi", pa je uskliknuo: „Ove su stare pjesme dokazi, koji bi nam morali tjerati rumenilo stida u obraze, jer nam svjedoče o radosti i naivnom povjerenju, kojim je kršćanska Crkva suglasno s evanđeljem započela svetkovine Marijine." —

Još Martin Luther piše u početku svoga otpada: „Da je postala Majkom Božjom, poradi čega joj je dano toliko i tako velikih dobara, da ih nitko ne može pojmiti . . . velike su to stvari, kojih nije moći izreći ni izmjeriti. Kad se nazivlje Majkom Božjom, nitko ne može da izreče o njoj nešto više, pa da baš ima toliko jezika koliko je lišća i trave, zvijezda na nebu i pijeska u moru."[1])

Kasnije je Luther dakako svoje nazore promijenio, rastao se s Majkom Božjom, te je zemlje i narode otkinuo od njezina materinskoga srca. Ah, oni više nemaju majke! — Nedavno je pripovijedao neki misionar, da je u Pommernu stupio u kuću neke protestantske gospođe iz vrlo ugledne porodice, i na svoje veliko iznenađenje zagledao na stijeni obješene dvije krasne slike Marijine. Pred jednom je pače gorjela svjetiljka. „Kako to," zapita on, „da vi slici Majke Božje iskazujete u svojoj sobi tako časno njesto? Vaša se vjera protivi poštivanju Marije" . . . „Vele časni," odgovori gospođa žalosno, Martin Luther je zlo učinio, što nas je prevario za Majku Božju, . . . što se mene tiče, ne ću prestati štovati Mariju." — Alban Stolz savjetovao je jednoć u nekoj svojoj knjizi protestantima, neka opet pozdravljaju Majku Božju pobožnim „Ave Maria!" I našlo se takih, koji se ovome pozivu odazvaše i Marija ih je opet uvela u pravi očinski dom Crkve.

„A zašto biste htjeli biti katolici?" upita svećenik nekoga protestantskoga supruga. „Zato, jer vi imate u svojoj Crkvi majku, a mi je nemamo." — Čežnja za majkom!

O, mnogima je od njih žao, što ne mogu — kao nekoć Marija do nogu Isusovih — tuitamo otpočinuti na stubama žrtvenika, u blizini presvete Euharistije u tabernakulu, gdje treperi vječno svijetlo i gdje stanuje Gospodin u svojoj ljubavi. Može da ih boli, što njihovo srce ne dobiva osobite svećeničke pomoći i blage smrtne utjehe, kad ga potamnjuje sjena smrti, kako je dobivamo mi katolici. Može da ih boli, da na Dušni dan imadu na svježim grobovima svojih dragih samo suzâ i cvijeća, ali nemaju žrtve koja čisti i pomiruje i donosi pokojniku okrepu i mir. Ali jedna rana srca zadire još dublje i ne će da zacijeli nikada, nikada: oni više

[1]) Sup, Magnific. — Moderne Phrasen. S. 143,

nemaju majke. „Ima neki postojani strah," tuži se protestant Dietlein, „od majke Božje, neka bojazan od toga, da joj se priušti makar samo riječ pozdrava, koji joj je ipak vječni Otac poslao na usta anđela, da time zarine prvi mač u staro prokletstvo, koje nas je rastavljalo od Njega i Njegove ljubavi. Svakomu drugomu čovjeku, ako se preselio u vječnost, smijemo zazvati Ave... koliko puta hoćemo, samo Majci (Božjoj) ne smijemo, — jer bi to bilo katolički."

No baš to je sva, velika sreća katolika: mi imamo Majku. U našem domu ona — hvala Bogu — nije umrla. Ona živi sred mnoštva svoje djece ljubeći ih i ljubjena od nje. „Ljubav sviju majka zajedno nije tolika, kolika je ljubav Marijina prema jednomu jedinomu njezinu djetetu," veli sv. Bernardo. Nijedna majka ne stoji s tolikom brigom kraj kolijevke svoga djeteta, s kolikom nas prati Marija na putu našega života, i ni koji svjetionik ne straži tako vjerno na obali morskoj, kako bdije Marija na životnoj stazi našoj. To je utjeha i sreća svakoga pa i najsiromašnijega i najzapuštenijega katolika: on ima Majku. Kako je nekoć zvijezda vodila tri mudraca, te nađoše Betlehem i svoga Spasitelja, tako i nama svijetli mila zvijezda i rasvjetljuje nam tminu ovoga života, slijedi nas na zalutalim stazama i privest će nas jednoć k Isusu: to je oko najnježnije od sviju majka — oko Marijino! O milo oko majčino, puno ljubavi, predrago

srce majčino, puno vjernosti, preblaga ruka majčina, puna pomoći i milosrđa! Kako smo srećni mi katolici: naša Majka nije umrla!

Snađu li me bolesti i nevolje bilo kakove, dođu li mi časovi tjeskobe i boli, kad mi ne će da zasvijetli ni koja mila zvijezda, a nebo se nada mnom kao da zastrlo sumornim teškim oblačinama, — o, ja ipak jošte imam svoju Majku! K njoj ću poći, njoj mogu istužiti svu bol svoju, u njezino majčino srce mogu da istresem svu tugu bijednoga srca svoga. Tko se njoj moli, ne moli nikada uzalud. — „Tko se može sjetiti, da je sazvao Mariju, a ostao neuslišen," piše sv. Bernardo, neka prestane da i dalje slavi njezino milosrđe." —

Približuju li se oluje napasti, mami li nas pohota i grijeh, zapljuskuje li zao svijet svoje blatne valove na uplašenu dušu: o, pobjeći ću k Majci poput djeteta, kad mu prijeti opasnost, jer „ljubav sviju majka ovoga svijeta nije tolika, kolika je ljubav Marijina prema jednomu jedinomu njezinu djetetu."

A kad se jednoć nad valovima životne struje pomole obale vječnosti, — kad stane dogarati luč moga života i javi se smrtna tjeskoba i strah: onda bježim opet k nebeskoj svojoj Majci kao golub u svoj rodni kraj. U njezinu materinskom naručaju, na njezinu materinskom srcu hoću da umrem! Ona će bijedno svoje dijete ljubazno voditi hladovinom

smrti i grobnim mrakom — sve onamo u bolji, sretniji kraj.

Katolička crkva ima svećenika.

„Sveti red je najveće blago, što čovjek može postići."
Goethe.

Nijedan se sakramenat ne razumije tako malo — i kod katolika — kao sveti red, a ipak upravo on uključuje u sebi svu sreću katolika.

Zbog toga neznanja dešavaju se kobne zablude: dolazi se do nejasnih vjerskih nazora i do snošljivosti, koja daje svima pravo. Duhovnik, župnik, svećenik su po tom pojmovi, kojima se ne zna pravo značenje. Dolazi se do toga, da se misli, da svi župnici — bili oni katolici ili inovjerci — imadu jednaku duhovnu vlast, moraju propovijedati, krstiti, ukapati — dakle vjerska razlika nije velika. I tako se onda dolazi do vjerskoga nehaja sa svjema njegovim žalosnim posljedicama.

O, da svaki pozna svoju vjeru, — koliko bi je ljubio! Doduše i protestanti imadu svoje duhovnike, župnike ili pastore, ali nemaju svećenikâ, a katolička Crkva ima svećenike. Kolika je to sreća!

* * *

Prvi i najveći svećenik naše vjere jest Isus Krist. On je mogao reći: „Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji."[1]) Zato kad

[1]) Mat. 28, 12.

je on blagosivljao, propovijedao, grijehe opraštao, kruh i vino pretvarao u tijelo i krv svoju, onda to bijahu svećenički čini ove svemoći. —

Prije nego se vratio k Ocu svojemu nebeskomu, prenesao je tu svećeničku vlast na apostole, želeći, da se ona nastavlja i pomnožava i prenosi i dalje do kraja svijeta sakramentom svetoga reda.

Da je Gospodin htio dati svojim apostolima svećeničku vlast, pokazao je već i tada, kad je rekao Šimunu i Andriji: „Pođite za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi."[1])

U istinu dao im je svećeničku vlast, kad je svetkovao svoju posljednju večeru rekavši im: „To činite na moju uspomenu."[2])

Isto tako poslije svoga uskrsnuća: „Kao što je Otac poslao mene, i ja šaljem vas . . . Primite Duha svetoga, kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani."[3])

I opet prije svoga uzašašća: „Idite i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha svetoga; učeći ih, da drže sve, što sam vam zapovjedio."[4])

[1]) Mat. 4, 19.
[2]) Luk. 22, 19.
[3]) Iv. 20, 21.
[4]) Mat. 28, 19, 20.

Ova vidljiva i na apostole prenesena svećenička vlast nije prestala s njihovom smrću, nego traje dalje do konca svijeta, kao i sama Crkva.

Sve stare vrste religija imale su svojih svećenika t. j. takova lica, kojima je bila službena dužnost, da prikazuju javne žrtve. I najstariji i najobrazovaniji narodi, kao Egipćani, Kaldejci, Perzijci, Grci, imali su svećenika, a i danas ih još nalazimo kod neznabožačkih naroda. Pa zar da bude bez svećenika najbolja i najsavršenija religija, koja dosljedno tomu mora da ima i najbolju i najsavršeniju žrtvu? —

Ne! Ako je Krist dao svojoj Crkvi svećeništvo, mora to svećeništvo ostati s njom i u njoj do konca svijeta. Zato nalazimo već u apostolsko doba i u svima daljim stoljećima takih ljudi, koji su kao „sluge Krista i djelitelji tajna Božjih"[1]) vršili službu svećeničku. Apostoli su naime po naredbi Božjoj primljenu nebesku vlast opet dalje prenosili na druge preko svetoga reda.

Djela apostolska pripovijedaju, da su Saul i Barnaba bili odgojeni na djelo, na koje ih je Duh sveti pozvao. „Onda postiše, pomoliše se, položiše na njih ruke i otpustiše."[2])

Sveti oci naročito zovu sveti red sakramenat, a sv. Augustin na to veli, da o tom nitko ne sumnja.

[1]) 1. Kor. 4, 1.
[2]) Povijest ap. 13, 2.

Da se je u prvim stoljećima kršćanstva duhovna služba prenosila svetim redom, tako je sigurno, te i pošteni protestanti tu činjenicu priznavaju iskreno. Leibniz[1]) govori o svetom redu kao o „sakramentu osnovanom naredbom Božjom." Slično se izražava i Goethe i žali, da „je ovaj duhovni sklad u protestantizmu pocijepan." On uviđa, da se „svećeništvo može uzdržati i ovjekovječiti na zemlji samo duhovnim nasljeđem," pa nazivlje sveti red, „najvećim blagom, što ga čovjek može postići." —

* * *

I tako je svećenička vlast, što ju je Krist dao svojim apostolima, tijekom mnogih stoljeća prelazilâ na svećenike i biskupe po sakramentu svetoga reda.

I sam Luther, začetnik vjerskoga raskola u Njemačkoj, bijaše svećenik. Da opravda svoj otpad od Crkve postavio je među ostalim nečuvenu dosele nauku, da su svi kršćani zajedno, a i svaki napose po krštenju također svećenici. „Sve što je izmiljelo iz krštenja, može se hvaliti, da je već svećenik, biskup i papa," pisao je on njemačkome plemstvu. Prema tomu nije htio više da zna za sveti red, nego se je zadovoljio s općenitim svećeništvom pozivajući se pri tom na riječi sv. Petra: „Vi ste kraljevsko svećenstvo."[2])

[1]) System d. Theologie.
[2]) 1. Petr. 2, 9.

Sigurno! Kako se već svaka nutarnja vježba u kreposti može u stanovitom smislu nazvati žrtvom, — „Žrtva pred Bogom je skrušeno srce"[1]) — kako dakle ima žrtava nutarnjih i vanjskih, tako se mora razlikovati i nutarnje i vanjsko svećeništvo. Učesnikom nutarnjeg svećeništva je svaki kršćanin u sv. krstu, pa tako u stanovitom smislu postaje „svećenikom", jer je po sv. krstu dužan da prikazuje Gospodinu duhovne žrtve. „Molim vas, braćo . . . da prikažete tjelesa svoja u žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu."[2]) Apostol Petar govori na spomenutom mjestu samo o ovom nutarnjem svećeništvu. Dokaz za to je njegova opomena, koja isključuje svaku sumnju. „I sami kao živo kamenje uzidajte se kao kuća duhovna i svećenstvo sveto, da prinosite žrtve duhovne."[3])

Ali kako je Krist osim nutarnjih žrtava, što ih kršćanski život nužno sa sobom donosi, zahtijevao i ustanovio još i naročitu, to jest vanjsku i vidljivu žrtvu, tako je — kako već vidjesmo — naredio također i vanjsko, vidljivo svećeništvo, koje je odijeljeno od naroda. I samo je onaj uistinu i u pravom znamenovanju „svećenik", koji je pripojen vanjskomu svećeništvu, koji ima vlast, da Bogu Gospodinu prinosi svoju vidljivu i najsvetiju žrtvu.

[1])Ps. 50, 19.
[2]) Rim. 12, 1.
[3]) 1. Petr. 2, 5.

Kad je dakle Luther išao za tim, da odstrani ređenje i svećenike i zasebno svećeništvo, učinio je teški i sudbonosni korak. Time su protestanti razorili temelj cijelomu kršćanskomu djelu spasenja i — kako reče Goethe — izgubiše najveće blago, što ga čovjek može postići.

Mnogi od njih dakako žale za tim gubitkom; čeznu za izgubljenim, neprocjenljivim blagom, ali s tom čežnjom se gubitak ipak ne naknađuje i rana ostaje neizliječena.

Neki protestantski župnik — častan starac — pripovijedao je nedavno na ferijalnom putovanju nekome katoličkomu svećeniku,[1]) da je on u svojoj crkvenoj općini opet uveo pojedinačno ispovijedanje grijeha u privatnoj ispovijedi. Previše se oduzelo — tako je umovao — kad se i to u prijašnja vremena odbacilo, a on time samo popušta pritisku mnogih, koji hoće da pojedinačnim priznanjem grijeha odterete dušu i nađu mir. — „Ali", reče mu katolički svećenik, da se grijesi doista mognu oprostiti, za to treba sigurno i neka vlast, koja se nalazi izvan ovoga svijeta, koja može doći jedino od Onoga, kojemu „je dana sva vlast na nebu i na zemlji." Ako se ova doista snaga Božja ima pokazati djelatnom preko ljudi, onda je ona preko Isusa, koga je Otac poslao, morala doći na one, kojima je Gospodin rekao: „Kaošto je Otac poslao mene, i ja šaljem vas." Od ovih pak morala je ta vlast

[1]) Steigenberger, Öl u Wein.

neprekinutim koritom opet doći na one, koji sada tvrde, da mogu opraštati grijehe. Promislite dobro, štovani gospodine, nije li možda u vašem taboru zatrpano pijeskom ovo korito, kojim se prenosi ova božanska snaga."
„Ah," bješe turoban odgovor toga časnoga starca, „radije me ne pitajte. Tu sam kao u procjepu i ne znam što da vam na to odgovorim."

Bijedni protestanti! Oni više nemaju svećenika! A što će to reći, razmotrit ćemo još pobliže.

* * *

Pomisli: Dva dječaka, Gustav i Vilko, hoće da se posvete svećeničkomu staležu, hoće da budu „župnici." Gustav je protestant, Vilko katolik. Obojica su marljivo učili svoje više nauke, nakon stanovitoga broja godina smiriše ispit, koji ih osposobljuje za polazak visokih škola. Sad se njihovi putevi razilaze. Kad je Gustav svršio svoje stručne nauke i smirio svoj posljednji ispit, bit će valjda skoro izabran za župnika koje općine. Na određenu nedjelju uvest će ga njegov poglavar u službu i prikazat će ga njegovoj općini i od toga je časa on njihov dušobrižnik.

A kakovu duhovnu, svećeničku vlast ima sada taj protestantski župnik?
Odgovor: Nikakovu.

Otkuda bi je i imao? Luther je dokinuo sveti red. Gustav nije primio sveti red, njegovi poglavari ne mogoše mu dati nikakove duhovne, nadzemne vlasti. On nastupa svoju službu možda s dubokim znanjem, finom naobrazbom, sjajnim govorničkim darom i s najboljom voljom, da se brine za povjereno mu stado, ali više vlasti nema, jer nije svećenik.

„Ali," reći ćeš mi, „protestantski župnik umije ipak tako lijepo propovijedati i govori krasne nagrobne govore." — To može da bude, ali za to nije potrebna svećenička vlast, već samo znanje i vještina.
„Pa ipak i on krsti djecu svoje općine!"
„Dakako! Ali i za to ne treba svećenika. Pogledaj u katekizam. Tu se veli izrijekom: Svaki čovjek može valjano krstiti."

„On se mnogo zauzima za siromahe, poučava djecu, pohađa bolesne i tješi umiruće."

Svaka mu čast i za to. Nagradio ga platac svega dobra! Ali sve to može da čini i svaki pobožni i obrazovani sjetovnjak baš tako dobro, kao i gospodin župnik. Pa ako znaš i jošte šta pohvalna o njem reći, to ne mijenja činjenice, da on ipak nije svećenik. Luther je zabacio biser svećeništva, i protestanti nemaju više svećenika.

Radi toga protestantski župnik ne može blagosivljati, ne može skinuti ni jednog grijeha s tvoje duše, ne može kruh i vino

pretvoriti u tijelo i krv Gospodinovu, ne može ti pružiti kruh vječnoga života.

Ako mnogi pobožni luterani sjeverne Njemačke još i danas vjeruju, da je Krist Gospodin kod njihove pričesti u času uživanja doista nazočan, onda su grdno prevareni u svom vjerovanju, upravo zato jer nemaju svećenika.

Siromašni protestantski narod! Ako su mnogi od njihovih pastora jošte sačuvali vjeru u Božanstvo Isusa Krista i s dobrom voljom vrše svoju službu, ipak nijesu svećenici Božji. Ako i mnogi vjernici, koji su povjereni njihovoj pastirskoj skrbi, iskreno traže spasenje svoje duše i služe Bogu pobožno i kreposno, — ah! voda vječnoga života, koja bi njima trebala pritjecati iz sakramenata Crkve, je presahla, jer su korita zatrpana pijeskom: oni više nemaju svećenika.

* * *

Vilko, katolički đak, također je svršio svoje nauke. Ali ni najljepše sposobnosti i znanje ne čine ga još svećenikom. Kako bi mogao praznih ruku, bez više vlasti, da pođe k onima, koje će mu Gospodin povjeriti. Radi toga kandidat katoličkoga svećeništva stupa nakon svršenoga ispita u svećeničko sjemenište, da nastavi nauke, te da se razmatranjem i molitvom pripravi za primitak svetoga reda. Već je primio četiri niža reda. Subđakonatom

stupio je zauvijek u redove vojske Božje, a đakonatom je već primio vlast, da smije propovijedati riječ Božju.

Sad se približava dan svetoga reda. Divan, nezaboravni dan! — U potpunom ornatu velikoga svećenika stoji biskup na stubama žrtvenika. Biskupskim posvećenjem dana mu je vlast, da božansko pravo u sakramentu svetoga reda prenosi na druge. I njega je drugi biskup posvetio, ovoga opet drugi, i tako ide redom natrag sve do apostola, a taj red nije nigda bio prekinut. — Kandidati za sveti red baciše se ničice pred biskupom. Kako dirljivo i uznosito ozvanja sad biskupova molitva:

„Da se ove izabranike blagosloviti dostojiš, — molimo Te, usliši nas!“

Da se ove izabranike blagosloviti i posvetiti dostojiš, — molimo Te, usliši nas!

Da se ove izabranike blagosloviti, posvetiti i zarediti dostojiš, — molimo Te, usliši nas!

Nato poklekne svaki kandidat pred biskupa. Ovaj mu tada pomaže cio dlan, napose pak palac i kažiprst, jer će se ovi doticati tijela Gospodnjega, svetim uljem i govori: „Udostoji se, Gospodine, blagosloviti i posvetiti ove ruke ovim pomazanjem i našom molitvom, da sve, što će blagosivljati, bude blagosoveno, i sve, što će posvetiti, bude

posvećeno, u ime Gospodina našega Isusa Krista."

Sada pruža biskup svakomu kandidatu kalež s vinom i zlatnu pliticu sa kruhom žrtvenim i govori:

„Primi vlast, da prinosiš žrtvu Bogu, i da žrtvuješ misnu žrtvu tako za žive kako i za pokojne, u ime Gospodinovo!"

Kad su zaređenici zajedno s biskupom prikazali svetu žrtvu, prima svaki od njih sv. pričest iz ruku svoga natpastira.

Napokon polaže biskup obje ruke na glavu svakoga kandidata i govori:

„Primi Duha svetoga. Kojima oprostiš grijehe, bit će im oprošteni, a kojima ih zadržiš, bit će im zadržani."

Na to prima od svakoga kandidata svečani zavjet poslušnosti, a on mu zaželi mir na teškom, trnovitom putu života: „Mir Gospodinov bio uvijek s tobom!"

I sve ih blagoslovi.

„Blagoslov svemogućega Boga, Oca, Sina i Duha svetoga, neka siđe na vas, da budete blagosloveni u svećeničkom staležu, i da prinosite žrtvu pomirenja za grijehe i prestupke puka Bogu svemogućemu, kojemu je čast i slava u sve vijeke vijekova." —

Sretan li si, svećeniče mladi! Jasnije sja tvoje oko, hitrije bije tvoje srce, a ruke tvoje drhću od blagoslova!

Sretan, nezaboravljen čas!

Tko je ikad bio svjedokom ovoj uzvišenoj svečanosti, a da nije osjetio veliku sreću, što je član katoličke Crkve!

* * *

A doma, u dragom selu zavičajnom, miču se radine ruke, siplju cvijeće i viju vijence za svečani doček. S kojom li radosti očekuje mlada svećenika njegov roditeljski dom! Kako se raduju otac i majka, braća i sestre, susjedi i drugovi iz mladenačkih dana! Primaju ga „kao anđela Božjega."[1])

Kako milo bruje zvona!

U gomilama grne narod u hram Božji, jer danas su primicije, mladi jedan svećenik prinosi Gospodinu svoju prvu žrtvu.

„Prekrasna me sudba stigla."[2])

Kod velikoga žrtvenika, usred mirisna cvijeća i blještavila svijeća, u sjaju zlata i mirisu tamjana, stoji poslanik Božji i prinosi Gospodinu kao dar zahvale najbolje, što ima zemlja i nebo — Njegova jedinorođenoga Sina pod prilikom kruha.

U času pretvorbe, podizanja, probudi se zvono u tornju, a svečani glas njegov leti tihim selom noseći na krilima svojih zvučnih valova blagoslov žrtveni svakomu domu, a osobito presretnomu domu roditeljskome, te potresuje svako srce milinjem, radošću i ponosom, da je katoličko.

---

[1]) Galat. 4, 14.
[2]) Ps. 15, 16.

Žrtvenik i žrtva.

U hramu Božjem divno mi je,
Izreći to ne mogu:
Od sreće srce življe bije,
I lijem suzu mnogu.

Koban je bio korak, kad je Luther zabacio sveti red, jer je s njime zabacio i žrtvenik i žrtvu.

Žrtva je čovjeku potrebna, i zato protestant ne će nikada biti u svojoj crkvi tako sretan i tako se domaći osjećati kao katolik u svojoj: nema onoga, što je glavno, nema žrtve.

Ako je žrtva potreba čovječjega srca, onda ona mora biti tako stara, kako je star i rod ljudski. Grijeh je rodio smrt, ali i žrtvu pomirbe. Kad je čovjek plačući ostavio raj zemaljski, osta u njegovoj rastuženoj duši čežnja za Bogom. Iz ove čežnje za prijašnjom njegovom domovinom rodi se kajanje i ujedno pokušaj, da se po žrtvi opet sjedini s Bogom. Već Kain i Abel žrtvovahu, žrtvovahu i patrijarhe, žrtvovao je i izabrani narod sve do Krista. Pa oko je već u drevnoj davnini rekao neki poganski mudrac, da nikada nije bilo naroda bez boga i hramova, bez religije i žrtvenika, to se je istinitost ove rečenice potvrdila sve do dana današnjega. Istina je, neznabožački narodi su iznakazili žrtvu, okaljali je ubijstvom i grozotama, ali nijedan je nije posve izgubio, svi oni žrtvovahu i žrtvuju još i danas.

A zašto? —

Zato, jer je Bog usadio u čovječje srce nagon, potrebu, da žrtvuje.

Istina, Sin Božji otkupio je svijet svojom smrću na križu, „u njega je preobilno otkupljenje:“[1]) ali žrtve treba još i danas, i trebat će je, dok će biti kucaja grješnih srdaca. Mora se posve naravski sve do konca svijeta ispuniti riječ prorokova: „Od istoka sunčanoga do zapada veliko je ime moje među narodima, i na svakom će se mjestu prinositi mojemu imenu i žrtvovati — čista žrtva.“[2])

Ovoj je potrebi grješnoga ljudskoga srca i Gospodin odgovorio na najljubazniji način, time što je na posljednjoj večeri žrtvovao sama sebe pod prilikama kruha i vina Ocu svomu nebeskomu i zapovjedio apostolima i njihovim nasljednicima u svećeništvu, da vazda prinose istu žrtvu: „To činite na moj spomen.“[3])

Tako je žrtva naših oltara tako stara, kako je staro i samo kršćanstvo, i prikazivat će se do konca svijeta. Već se je apostol hvalio: „Mi imamo žrtvu, od koje ne smiju jesti oni koji služe šatoru.“[4]) A što su žrtvovali prvi kršćani na tom oltaru? Isti ovaj apostol to nam bliže tumači: „Ne možete piti kaleža Gospodnjega i kaleža đa-

[1]) Ps. 129, 7.
[2]) Malah. 1, 10, 11.
[3]) Luk. 22, 19.
[4]) Hebr. 13, 10.

volskoga."[1]) A taj kalež što je drugo, nego kalež krvi Kristove, i stol onaj što je drugo, nego tijelo Gospodinovo? „Kalež blagoslova, koji blagosivljamo, nije li zajednica krvi Kristove? kruh, koji lomimo, nije li zajednica tijela Kristova?"[2]) Apostol ovdje naročito govori o nekrvnoj žrtvi novoga zavjeta a to isto kažu i djela apostolska, kad pripovijedaju, da su poglavari crkve antiohijske „služili Gospodinu."[3]) Kamogod dolažahu poslanici vjere, skupljahu prve vjernike oko oltara i usred noći prinašahu Gospodinu „čistu žrtvu, svetu žrtvu, neokaljanu žrtvu, sveti kruh vječnoga života i kalež trajnoga spasenja."[4])

* * *

I najsmjeliji protivnici katoličke Crkve ne usuđuju se poricati starinu misne žrtve. Dr. Grabe, jedan od najistaknutijih boraca protestantske crkve u Engleskoj, priznaje potpuno uvjeren, „da je izvan svake sumnje, da su svi sveti Oci, čije spise još danas imamo, i to oni, koji bijahu savremenici apostola, kao i oni, koji su slijedili neposredno za njima, svi su držali Presveti oltarski Sakramenat žrtvom novoga zavjeta."[5])

[1]) Kor. 10, 20, 21.
[2]) Kor. 10, 16,
[3]) Pov. ap. 13, 2.
[4]) Kanon sv. mise.
[5]) Deharbe III. 171.

Luther je dakle posve točno znao, da zavrgnućem žrtve dolazi u protivurječje s naukom svetih Otaca i cijele kršćanske Crkve. Razmišljajući o tom pita se[1]): „Zar si ti najmudriji? Zar su toliki jednodušni svjedoci u zabludi? Bijahu li tolika stoljeća u neznanju?" — „Znajte," odgovara on na to, „da se ja za sve to ne brinem."

* * *

Kobna, nesretna novotarija! Žrtva je gotovo potreba čovječjem srcu; Bog je za nju usadio nagon u naše duše i zato protestant ne će nikad naći zadovoljstva u svojoj crkvi. Njegova općina nema više žrtvenika, nema Božjeg doma, — već samo još neku dvoranu za molitvu i pjevanje.

Kao đak pošao sam jednoć u nekom pomoranskom gradiću, koji je posve protestantski, na propovijed. Bijaše prekrasna crkva iz doba prije reformacije. Sagradiše je dakle još katolici kao i tolike druge protestantske crkve i katedrale. Gospodin župnik govorio je, naravski, o blagodatima reformacije, ali se doskora stao jadati, kako se čisto evanđelje malo cijeni i zanemaruje njihova služba božja. Njegova je tužba bila razumljiva, jer, koliko se sjećam, nabrojih samo 18 što više što manje pobožnih slušača, a među tima i dvojicu katolika. O, te „blagodati" reformacije!

Nije nepravedno, da po ovom jednom slučaju prosuđujemo privlačivost one crkve,

[1]) Isto.

koja nema žrtve. Pobožni protestanti ne smažu dovoljno riječi, da se potuže na rasap svoje crkve i zanemarenost svojih hramova. Izračunalo se, da u raznim predgrađima londonskim od 124 hiljade stanovnika ne prisustvuje nedjeljom prije podne ni 6 tisuća duša službi Božjoj, a od 76 hiljada stanovnika samo 4 tisuće, a od 63 hiljade dolaze u crkvu samo 3 tisuće![1]) Prema izvještaju „Ausland-a" u Berlinu dolazi u crkvu samo svaka 17. osoba; prema Rothe-u od stotine protestantskih muževa dolazi ih samo 3—5 u crkvu,[2]) a prema Zahn-u od muškaraca dolazi u crkvu samo 1%, a jedno 2% na velike blagdane. — Kolikom sjetom napunjavahu mi dušu neke nedjelje, što ih sprovedoh u svoje doba u nekom reformiranom kantonu Švicarske! Svečano dozivahu zvona bliske župske crkve k službi Božjoj, ali na cijeloj širokoj cesti, dokle mi je oko sezalo, ne zagledah ni jednoga svetačno odjevena čovjeka, za kojega sam mogao držati, da ide u crkvu. Moj drug kod stola, neki protestantski župnik, reče mi također, kako je malo bilo vjernih.

Ali ako crkve, kojima skinuše njihov ures i uzeše žrtvenike, ne mogu više da privlače k sebi vjernike; ako nemar vjernika za službu Božju nije kod katolika nikada bio tako velik, kako se to opaža kod protestant-

[1]) cf Peš, Sociale Befähigung d. kat. Kirche,
[2]) cf Hettinger, Apologie.

skih konfesija — kaže protestant Bähr[1]) — onda se pita, koji je razlog toj pojavi? On se nalazi prosto u bolnoj činjenici, da je Luther odstranio žrtvu naših oltara, da, morao ju je odstraniti, kad je zabacio od Krista ustanovljeno svećeništvo. — Bez svećeništva, bez žrtvenika, bez žrtve, — duboka je, goreća rana, od koje boluje, i teško boluje reformirana crkva. „Morate priznati," piše neki protestantski župnik svojoj djeci, „da je rimska crkva u tome daleko pred nama protestantima. Mi smo upućeni jedino na propovijedi. Ako nedostaje propovijed, služba Božja nam malo pruža, pa tako dolazimo u napast, da od nje izostajemo. Jer — govore mnogi — nas više pobuđuje na dobro čitana propovijed, nego li propovijed župnikova. Zato su naše crkve prazne."[2]) Može se uvijek u novinama javljati, da će naredne nedjelje propovijedati profesor X, a osam dana iza toga g. dr. Y. To može djelovati prolazno i privući znatiželjne, ali crkava ne će napuniti, a široki slojevi naroda prolazit će i dalje ravnodušno mimo „čisto evanđelje" i sva vjerska pitanja. Mogu da pjevaju stotine puta i po najljepšim melodijama: „Tvrda je kula Bog naš" i „Mi smo u pravom kršćanstvu," — srce se ipak ne će nikada osjećati zadovoljnim. Nečesa nema, nema onoga, što je glavno: nema službe Božje u pravom znamenovanju,

[1]) cf Isto,
[2]) Warum ich die röm. Kirche lieb hatte.

nema srca i središta religije, nema žarišta i kucaja bila svega svrhunaravskoga i svetoga života u crkvi: nema svete žrtve! —

* * *

Ova je žrtva najljepši biser katoličke Crkve, najveće bogatstvo katolika i izvor svega vjerskoga života. Ona napunjava naše crkve, blagosivlje porodice, razveseljuje žive, okrepljuje pokojne. Svako katoličko dijete, koje je poučeno, znade, da je sveta misna žrtva nekrvna obnova krvne žrtve na križu, da je ona već tolika stoljeća nastavak žrtve na križu. Obje žrtve imadu jednaku, beskonačnu vrijednost; jer kako se nekoć Sin Božji krvno žrtvovao na križu, tako se žrtvuje svaki dan nekrvno i tajnovito na našim žrtvenicima. — Koje li bogatstvo, koja li moć u toj žrtvi! Iz oltara struje valovi svete žrtvene krvi do najudaljenijih koljebica, te ulaze i u najsiromašniju dušu; blagosivljajući šume preko na obalu vječnosti i dalje u tiho, drago carstvo neotkupljenih duša. Što nama katolicima čini hram Božji toliko dragim, jest žrtvenik, a što nas uvijek opet privlači k crkvi, sveta je žrtva. Tu nalazi srce potpuno, sveto zadovoljstvo.

* * *

Kako lijepa je katolička služba Božja! Naša zvona ne zovu uzalud. Putovima i stazama, brijegom i dolom grne staro i mlado u hram Božji. Tu kleči učitelj pokraj učenika, učenjak kraj priprosta građanima, činovnik uz radnika. Svi osjećaju veliki zakon gravitacije, teže, svojih duša k Bogu i hoće da joj zadovolje. S propovijedaonice sije Gospodin po svome svećeniku sjeme istine, a s oltara milost u srca čovječja. Kako krasno je to općinstvo, što se moli! — Nastaje svečana tišina. Dolazi sveti trenutak pretvorbe. Milostivo silazi Sin Božji na oltar. — Veličanstveno širi se glas zvona daleko preko brda i dola, svako se koljeno sagiba, svaka se glava prigiblje.

U hramu Božjem divno mi je,
Izreći to ne mogu:
Od sreće srce življe bije
I lijem suzu mnogu.

Tu klečim pred Tobom, vječni Bože, ja, tvoje siromašno dijete. Ja, siromašan, a ipak tako bogat, jer se na oltaru, sred tvojega svetoga naroda, nalazi najbolje i najveće od svih žrtava, tvoj Božanski Sin. — Njega ja žrtvujem Tebi.

Tebi treba da Ti se klanjam, Bože moj, to je moja prva dužnost. Kako to mogu dostojno da činim, koje štovanje je dosta veliko? — Da naslažem sve cedrove Libanona, veli prorok,[1]) i da na toj lomači spalim za žrtvu sve životinje, koje žive u njegovim neizmjernim šumama, ah, ne bi bilo dovoljno. Ali sada, Gospodine, sada Ti žrtvujem veće i bolje, žrtvujem Ti Tvoga jedino=

[1]) Iz. 40, 16.

rođenoga Sina, pak slabašnu hvalu mojih usta i poklonstvo moga srca združujem s Njegovom hvalom i Njegovim poklonstvom i tako neka bude Tebi, Oče, po Isusu Kristu i „s njim i u njemu svaka čast i slava.“ [1])

Treba da Ti i zahvaljujem. S oltara dozivlje nam svećenik: „Hvalimo Gospodinu, Bogu našemu!“ Jest, vrijedno je i pravo,“ [2]) da zahvaljujemo za blagodati prošloga tjedna: da zahvaljujemo za dobročinstva prirode i milosti, za zemaljske boli i nebesko ufanje. Ali „što da dadem Gospodinu za sve, što mi je učinio? — Uzet ću kalež spasenja“ [3]) i sveta žrtvena krv, koja je jednoć prolivena na križu, neka bude beskrajna zahvala Tvoga djeteta. Mnogo si mi dao, Gospodine, neizrecivo mnogo, ali se ne možeš tužiti na mene, — uzvraćam Ti neizrecivo mnogo: žrtvujem Ti Sina Božjega — beskrajnost — na dar. —

A hoćeš li, Gospodine, pomirenje za grijehe moje i puka Tvoga — neka Ti bude. Velik je dug naš, ali je beskrajno veliko plaćanje. Ljudi su sagriješili, a Bog je, koji na oltaru grijeh taj izravnava.

I molit ću se, vječni Oče, iz dubljine srca svoga u Tvojim svetim hramovima. Molit ću za sebe i za moje, za prijatelje i neprijatelje, za poglavare i za domovinu,

[1]) Kanon sv. mise.
[2]) Praefatio.
[3]) Tako govori svećenik kod sv. pričesti.

molit ću za pobožan život i blaženu smrt. A jer je moja molitva tako slaba i siromašna, prima je s mojih tepavih usta Spasitelj, koji se žrtvuje na oltaru, ražaruje ju, oduhovljuje i u sjaju božanstva nosi je s „neizrecivim uzdisajima“ [1]) pred Tvoje prijestolje milosti kao beskonačnu molbu.

I tako eto ne stojim pred Tobom praznoruk, da, siromašan sam, a ipak tako bogat! Potrebi moga srca, da Ti žrtvuje, obilno je udovoljeno i najplemenitiji i najsvetiji nagoni moje duše su smireni. — Žrtvenik i njegova uzvišena žrtva probudiše najnježnije žice mojih grudi, a duša se moja vinula visoko iznad udara valova svagdanjega života u blizinu Božju.

* * *

S oltarom i žrtvom pao je i „stan Božji među ljudima,“ [2]) njegova divna nazočnost u Oltarskom Sakramentu. Luther je oteo svojima najveću svetinju, utrnuo je vječno svijetlo, a tim opustošio crkve. I same „Evangeličke crkvene novine“ (Evangelische Kirchenzeitung) vele, da je pravi i neizlječivi razlog, zašto otpadaju u protestantizmu ljudi od crkve, taj, što u njihovoj crkvi nema sakramentalne nazočnosti Gospodnje.[3]) „Čovjek, koji nije duševno posve okržljavio, hoće i mora da se

[1]) Rim. 8. 16.
[2]) Offemb. 21, 3.
[3]) cf. Hettinger, Apologija.

klanja," kaže protestant Hengstenberg. Ali jao! U njih nema više tabernakula, pred kojim bi se mogli kljanjati. Gospodin ne stanuje više kod njih, jer su zabacili Njegovo svećeništvo. Zato je crkva protestantska i zatvorena cio tjedan. Pobožna duša nema tu što da traži, niti ima komu da se klanja. —

Dragocjeno nam je ovdje zaista neosporivo svjedočanstvo pofesora C. Hilty-a: „U čemu je katolicizam daleko naprijed, i što mu donekle daje jakost, to su njegove ljepše i uvijek otvorene crkve, u koje se u svako doba dana, kad god osjeća potrebu, a da nikomu to ne udara u oči, utječe svagdanjom bijedom potištena duša, da proboravi koji časak u tajanstvenoj tišini i osjetljivoj blizini Vječnoga, da se utješi, i opet pridigne, ako joj je bolji život razoren, razdrobljen, ili ako koleba, dok naprotiv mi protestanti moženo u takvim prilikama da biramo samo dvoje: da idemo u šumu i polje ili među ljude, koji nam često mogu dati vrlo slabu utjehu".[1])

Kako je mila i draga naprotiv katolička Crkva! Tu stanuje Bog u tabernakulu pod prilikom kruha, a pred njim plamsa drago vječno svijetlo! „Ovdje se spušta nebo k zemlji, tu se uzdiže zemlja k nebu, vrijeme i vječnost ovdje se dotiču neizrecivo tijesno . . . Ovdje se Gospodin u svetom Sakramentu utisnuo u svijet, da sve privuče

[1]) Glück II. 41.

k sebi. Zato se skreću svi pogledi spram Njega, zato se klanjaju pred njim sva srca, zato je oltar žarište, ka kojemu teže sve crte naših crkava . . . Ovdje razgovara duša s Njime u bezgraničnom pouzdanju, kao licem u lice. Tiha je podilazi raskoš, jer je kod Onoga, koji reče: Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni.[1]) Tu ona zaboravlja na svijet i sve borbe svjetske. Istina, vihar potresuje visoke prozore hrama Božjega, u kojem ona moli, ali u nutrašnjost hrama ne prodire . . . tu je našla duša svoju domovinu, kaošto vrabac nalazi svoj dom i golub svoje gnijezdo. „Kako su mili tvoji stanovi, Gospodine, Bože vojska . . . Blago onima, koji stanuju u Tvojem domu, o Gospodine, oni će Te hvaliti u vijeke."[2]) — Ovdje zacjeljuju sve rane, dozrijevaju sve velike odluke . . i nikad ne će vjernik odovud otići, . . . a da ne nosi u duši čežnju za mjestom svojega mira, koja ga čežnja vazda privlači ovamo, gdje je Bog njegov i njegovo najveće blago."[3])

Kći nekoga protestantskoga pastora,[4]) koja je kasnije našla pravu vjeru, a s njom i najveću sreću svoju, zanimljivo opisuje čežnju pobožne duše za tabernakulom. — „Još protestantkinja," tako piše, „u prvoj mladosti svojoj, življah u najpovoljnijim svjetskim

[1]) Mat. 11, 28.
[2]) Ps. 83, 1, 5.
[3]) cf. Hettinger, Apologie.
[4]) Kordula Peregrina.

prilikama, što si ih čovjek može samo zaže=ljeti i sanjati; ipak je u dubljini mladoga moga srca bila neka praznina, neka čežnja i glad, koja se ni čim nije dala smiriti ili protjerati, makar pravo i nijesam još razu=mjela, za čim zapravo tako vruće čeznem. Ali kad sam u svojoj 16. godini prvi put stupila u neku katoličku crkvu, kad sam se prvi put približila sjaju vječnoga svijetla i osjetila tajnoviti dah žrtvenika, postalo mi je najednoć jasno, za čim je žeđala i glado=vala duša moja s tako vrućom čežnjom, kao jelen za hladnim izvorom i čega joj je do=sele nedostajalo, makar je plivala u najobil=nijoj zemaljskoj sreći: lična blizina, tje=lovna nazočnost živoga Boga, o kojoj protestanti ništa ne znadu i ne će da znadu!" —

Ova darovita pjesnikinja stupila je u svojoj 25. godini u krilo katoličke Crkve, u njoj je njena bogata pjesnička duša nala=zila sve do danas najuzvišenije gradivo, ali također i utjehu i jakost i sveti mir pred vječnim svijetlom.

* * *

Budući da katolik nalazi u crkvi svoga Boga i Otkupitelja pod prilikom kruha u oltarskom Sakramentu, zato i resi i kiti dragi svoj hram Božji. Ako je Fridrik Veliki rekao poznatu rečenicu: „Kalvinci i reformiranci postupaju s Bogom kao sa svojim slugom, luterani kao sa sebi ravnim, katolici kao s Bogom svojim" — to se mora već na prvi pogled u katoličke i pro=testantske crkve priznati, da u toj rečenici ima mnogo istine. Katoličke su crkve uopće bogatije, dragocjenije i ljepše. Ako se pro=testanti diče nekim sjajnim građevinama kao svojima, kao što su crkve u Ulmu, Bazelu, Bernu, Lauzani i dr., zaboravljaju spomenuti, da su katolici sagradili ove prekrasne hramove i to još u „mračnom srednjem vijeku". Pro=testanti sami, otkad im je zasjalo čisto evan=đelje, učiniše u tom veoma malo. Nađemo li u kojem čisto protestantskom kraju bilo koju znatniju građevinu, ona redovno potječe iz katoličkoga doba: mudri i napredni unuci žive još od tečevina svojih djedova. — Istina je, u katoličkim krajevima oni se gorljivo trude, da podižu ukusne gotske crkve, a oko njih naokolo zelen busen s cvjetnjakom — jest! — ali u sasvim protestantskim zem=ljama, gdje se ne trebaju bojati, da bi se pred katolicima morali stidjeti, tamo su im crkve ponajviše u jadnom stanju i na mno=gima se mjestima dešava, kako se protestant Hengstenberg žali, „da ni poganina ne bi mogli uvesti u njih, a da ne porumene od stida." A uza sve to se marljivo sabira za pokret: „Proč od Rima! u Austriji."

Kako je naprotiv tomu krasan i mio katolički hram Božji! „Kako lijepe crkve gradite vi katolici i u najudaljenijim gorskim selima," reče mi jednoć neki prote=stantski graditelj. Da! Mi i gradimo dom

Božji, jer kod nas stanuje Gospodin u Sakramentu ljubavi. To je najdublji i jedini razlog, zašto katolici troše goleme svote za dostojne crkvene građevine, zašto nikad ne presahnu vrela njihovih darova i zašto njihova požrtvovnost nema granica. Katolik kiti crkvu svoju kao mladu nevjestu. Najljepšim cvijećem resi žrtvenik; najskupocjenija svila i zlato iz najdaljih zemalja sja se na misnome ruhu, a na žrtvenom kaležu svjetluca se sjajno drago kamenje, indijski dragulji i biserje morsko. — Sve Tebi na čast, božanski sužnju u tabernakulu!

Kakogod se na protestantskoj strani nužno moralo raspasti sve, što se tiče crkvi, kako je moralo zavladati siromaštvo i zapuštenost u crkvama, jer nema u njima žrtvenika, a sve to kao neminovna posljedica onih nečuvenih novotarija, u koje je Luther zabrazdio odbacivši sveti red i ređenje, — tako je kod katolika sav sjaj njihovih hramova, krasan posjet službe Božje, tabernakul sa svojim tajnovitim životom milosti, žrtvenik i žrtva — sve je to kod njih samo bogati izljev milosti onoga svećeništva, što ga je dao Krist svojoj Crkvi. Zato je posve razumljivo, da katolik cijeni vrijednost svećeništva i ljubi svoje svećenike. —

Svećenik i narod.

„Tko hoće da razori Crkvu, počinje s napadanjem na njene svećenike."
Sveti župnik Vianney.

Ni na koji stalež na zemlji toliko ne mrze, ali ni koji toliko ne ljube, kao stalež svećenički. —

Prvi i najveći svećenik umro je na križu i prorekao svojima, da i njima ne će biti mnogo bolje. — „Spomenite se riječi, koju sam vam rekao: nije sluga veći od svoga gospodara. Ako su mene progonili, i vas će progoniti. Kad biste bili od svijeta, svijet bi svoje ljubio, a kako nijeste od svijeta, nego sam vas ja izabrao od svijeta, zato svijet mrzi na vas."[1]) — Ove riječi Gospodinove ispunile su se i još se uvijek ispunjuju. Jer su svećenici vođe naroda, časnici u teškom boju kraljevstva Božjega, zato su najviše izvrgnuti neprijateljskim napadajima. Samo jedan apostol umro je prirodnom smrću. Prvih 27 papa usmrćeno je nasilno, a ista sudba stigla je i tisuće biskupa i svećenika odonda pa sve do dana današnjega. Za francuske revolucije bješe samo u gradu Nantes-u ustrijeljeno trista svećenika, 460 bješe ih utopljeno; i plane li opet kada, „crni„ će prvi doći na red — toliko potrebne „tolerancije" za to dašto ne fali. To smo vidjeli najjasnije eto naših dana u Meksiku. — Međutim se podjaruje mržnja, a laž postojano putuje. Pogriješi li jedan svećenik,

[1]) Iv. 15, 19, 20.

grijeh se njegov piše na rovaš cijelomu staležu svećeničkomu, povećava se i širi, a nakon nekoliko godina opet se nanovo prigrijava. Iz najdaljnjih zakutaka zemlje skupljaju se sablažnjive crtice te se s užitkom iznose u stupcima Crkvi i vjeri neprijateljskih novina. Dokaže li se poslije, da je sve to bila samo prosta izmišljotina i laž, ne osvrću se na to. U svijet bačena laž učinila je svoje, i svrha je time postignuta. „Samo lažite," rekao je Voltaire, „nešta će od toga ipak ostati." O pravednosti se rado govori, ali se ne čini pravedno svakomu; a oni, kojima je riječ „sloboda" uvijek na jeziku, ne priušte je svećenicima.

* * *

Ali katolički je narod privržen svome svećenstvu neograničenom ljubavi i poštovanjem. I što više ih napadaju neprijatelji vjere, to više im raste ugled kod naroda. Katolički narod ne zaboravlja riječi Gospodinove: „Ako su mene progonili, i vas će progoniti." — Dakako, da je i njemu poznato, da i svećenik može pogriješiti i pasti, jer mu sveti red nije uzeo mogućnost grijeha i sklonosti na grijeh, i da se je i između dvanaest apostola našao Juda; ali katolički puk zna i to, da svećenici njegovi nastoje, da žive dostojno svome staležu, da ne uče i ne traže samo od drugih, da žive dobro, već da i oni sami tako rade, — znade, da je ipak malo takih zalutalih i nedostojnih.

Dr. Bertoin ispitao je 34 sveska glavnoga izvještaja o upravi kriminalnoga suda, pak je svoje rezultate iznesao u „Korrespondentu" od 25. siječnja 1908. Prema ovim aktima pada u razdoblju od g. 1894.—97. na stotisuća radi zločina odsuđenih: 85 pravnika (advokata, činovnika), 30 medicinara, 34 umjetnika, 10 svjetovnih učitelja, 3 svećenika i redovnika. U svijetlu ovakove statistike kako uzvišenim se prikazuje toliko oklevetano svećenstvo! A koje li zadovoljstvo za nas katolike, kad čujemo, da protestantski profesor s univerzitetske stolice izjavljuje, da svećeništvo daje najmanje zločinaca i pokazuje razmjerno najveću starost.

Dva su glavna uzroka, koji dižu svećeništvo na ovu ćudorednu visinu. Ponajprije milost Božja. Onaj koji je svećenika postavio tako visoko, da „njegovim rukama Krist opet biva čovjekom," kako piše sveti Augustin, daje mu i milost, da nikad ne silazi s one čiste sunčane visine, kojom treba da ide. „On je u sunce postavio šator svoj,"[1]) i svaki dan ga hrani „kruhom izabranika."[2]) Drugi je uzrok u čistoći namjere, kojom se podaje svojemu zvanju. Stupajući preko praga svetišta moli mladi budući svećenik s biskupom: „Gospodin je dio moje baštine i moga kaleža; ti si, koji mi vraćaš baštinu moju."[3]) Kandidati sveće-

[1]) Ps. 18, 16.
[2]) Zah. 9, 17.
[3]) Ps. 15, 5.

nički, koji traže u svetištu zlato i bogatstvo, rijetki su, kao i bijele divokoze, za koje priča kaže, da se svakih sto godina po jedna rađa. Poprečni godišnji dohodak od 40.073 svećeničkih lica u Austriji iznosi 564 for. Nije li to dosta bijedno? U Italiji je još i gore, pa i kod nas su plaće svećenstva uopće takove, da protestantski pastori nimalo ne bi bili s tim zadovoljni, premda njihova dušobrižnička služba iziskuje mnogo manje rada i napora. — Ipak rado pridolaze nove, mlade sile, da popune nastale praznine palih boraca, a to je posljedica one stare, ali vječno mlade čežnje za „predvorjem Gospodinovim."[1]) Ne privlači ih mir ovoga svijeta, ne, nego glas vječnosti zove ih u svetište: „Blago onima, koji stanuju tu u Tvojem domu, Gospodine, — oni će Te slaviti u vijeke."[2]) Čežnja nas zove k oltaru kao vrapca u njegov dom i kao goluba u njegovo gnijezdo.

I tu je eto razlog, zašto protestanti nemaju odličnih ličnosti u svećeničkom staležu. Izuzevši Englesku, gdje sinovi odličnih porodica imaju u izgledu biskupske stolice i bogate nadarbine, gdje ćemo drugdje među pastorima naći kojega grofa ili kneza? A tko da i čezne za mrtvim hramom, koji je šest dana u sedmici zatvoren, a sedmi je dan na mnogim mjestima gotovo prazan? Nema tu oltara i njegova tajnovita života. A eto taj

[1]) Ps. 83, 1.
[2]) Ps. 83, 5.

je oltar toliko moćan, da u svoju sjenu privlači sinove i najsjajnijih katoličkih kneževskih porodica. Tu oni nalaze veće, bogatije, ljepše i trajnije blago nego ga ostaviše u kneževskim dvorovima. „Jest, mi se katolici ponosimo, da i kraljevski sin nije znao plemenitijega djela, nego da u skromnoj odjeći priprosta svećenika služi Bogu svomu."[1])

* * *

Tu ljubav, kojom katolički svećenik pristupa k oltaru i svetištu, uzvraća mu i njegov narod. Neka protestantska gospođa, koja je boravila neko vrijeme u katoličkom kraju, reče mi jednoć: „Ah, kako katolici ljube svoje svećenike!"

Kao đak došao sam jednom prilikom u Berlin. Nakanivši, da razgledam sve znamenitosti ovoga velegrada, raspitao sam se u gostionici ponajprije o berlinskim crkvama. „Znate," reče mi vlasnica gostionice, „najljepša berlinska crkva je katolička crkva sv. Hedvige." Opazivši, da me ovo njeno saopćenje očito obradovalo, otkrije mi, da je katolikinja. Ja sam joj nato uzvratio nesamo da sam katolik, već štoviše da učim bogoslovlje i da ću za tri godine biti svećenik. Kako se gospođa tomu obradovala! Ćutio sam se kao doma u roditeljskoj kući, a na oproštaju popratila me srdačnim blagoslovom.

Jest, vjerni katolici ljube svoje svećenike. Oni znadu, da njihova vlast premošćuje i

[1]) Dr. Gröber auf d. Katholikentag.

sam grob i groblje i seže sve do obale vječnosti. A da svećenik hoće svome narodu samo dobro, da ima srca za njegove potrebe i nevolje i da za spas njegovih duša rado žrtvuje i život svoj — sve to narod dobro znade.

Kako srdačno je združen vjeran dušobrižnik sa životom svojih župljana: u molitvi, u nadi, u bojazni prisluškuje bilu njihovih srdaca.

Kraj njega provode vjernici najsvetije časove svoga života: on im ulijeva milost Božju kod sv. krsta, usađuje im vječne istine duboko u djetinje srce, čisti im savjest od grijeha, hrani hodočasnika kruhom života, tješi bolesne, pomaže umirućima, sprovodi dušu sve do obale vječnoga života, blagosivljâ još i dragi grob. — Ni jedan put nije mu predug, ni koja noć nije mu pretamna, ni kakva bolest nije mu toliko opasna, da bi i koju ovčicu svoju ostavio neutješenu. — Prije više godina bio je dušobrižnik neke velike župe pozvan k teškoj bolesnici. I njemu nije bilo dobro, tresla ga je žestoka groznica. Ipak je išao tri sata pješice, providio je bolesnicu sv. sakramentima, blagoslovio ju je i tješio i — potom klone — i umrije uz krevet bolesnice.

Katolički se svećenik zatvara u kužne bolnice s okuženicima, živi s gubavcima na udaljenim otocima oceanskim, gazi močvarom i pijeskom među divljake u najpogibeljnijim krajevima, moli, žrtvuje i — umire — „Dobar pastir daje i život svoj za svoje ovce,“[1]) — i opet novi borci stupaju u redove. —

Ovu požrtvovnost, ovaj nesebičan rad znade katolički narod cijeniti. O da!, on ljubi svoje svećenike!

A kako katolik ljubi svoga biskupa! „Bez biskupa nema crkve,“ rekao je već učenik apostola, sv. mučenik Ignacije. Ni kojemu svjetskomu knezu ne iskazuju njegovi podanici toliko duboko poštovanje i iskrenu djetinsku ljubav, kako je iskazuju katolici svome velikom pastiru. — Ako su neke vlade u doba kulturne borbe dale zatvarati naše biskupe ili im zabranile pristup u neke krajeve, koji su u kulturi osobito napredovali — to su ovake nasilne mjere samo povećale prirođenu ljubav katoličkih srdaca i uzdigle je do oduševljenja. Kako je tad crkva bez prestanka molila za svoga oca,[2]) kako toplo kucahu za nj srca njegove djece, kako su hiljade očiju zasjale u suzama radosnicama, kad se on opet povratio!

Koliko katolici ljube svoga najvećeg biskupa, svetoga Oca! On je doduše već starac, ali i tvrda stijena na kojoj počiva crkva Kristova. — Da li je i kada koji svjetski vladar vidio toliko počitanje? — On ne raspolaže nikakvom vojnom silom, ne imponira gromom topova, pa ipak je najmoćniji potentat na zemlji, jer on vlada u carstvu duša.

[1]) Iv. 10, 11.
[2]) Pov. ap. 12, 5.

Rim nam je toliko drag, jer je natopljen krvlju apostola i otada je ostao malone bes=prekidno sjedište namjesnika Kristovih. Za Rim s ljubavlju kucaju milijuni srdaca i nema naroda na zemlji, koji ne bi onamo slao svoga zastupnika. Istina je, što reče neko seljače, koje je pješice hodočastilo iz Njemačke u Rim: „Nebo je visoko, a svijet je širok; ali između neba i zemlje nema ništa do Rima."[1]) Bezbrojni su primjeri dje=tinje ljubavi prema svetome Ocu počev od postanka Crkve, jer je sva Crkva bez pre=kida molila za Petra, dok je bio u tamnici, pa sve do današnjeg dana. —

Kad je talijanska vlada u šezdesetim go=dinama prošloga stoljeća htjela da opljačka papu, pohitaše katolički mladići sviju zemalja da zaštite oca kršćanstva. Sinovi najodlič=nijih porodica svrstaše se u redove sa zanat=lijama kao prosti vojnici. Samo iz Holandije stiglo ih je u Italiju preko 2600 i staviše se Papi na raspolaganje. Neki odlični Nizoze=mac ne htjede pustiti svoga sina jedinca, baštinika velikoga imutka. Ali mu sin reče: „Oče, smatram se vrlo počašćenim, što mogu biti vojnikom Papinim. Bit će mi veliko odlikovanje, budem li ranjen u borbi protiv neprijatelja sv. Stolice; ali vrhunac slave postigao bih, a s njom i sebi i tebi najveću milost, da za njegovu stvar mognem umri=jeti."[2]) —

[1]) Hamerle, D. kat. Kirche.
[2]) Isti.

Tako ljube katolici svoje svećeništvo i svoju crkvu. —

4. prosinca 1899. primio je Papa — mada je otkazao sve druge audijencije — skupinu od deset djevojaka iz najboljih porodica grada Akvile. — Kako dođoše ova djeca kroz sva druga zatvorena vrata vatikanska? Dirljivo je, što o tom piše Voce della Verità: „Pred neko doba nemalo se začu-dio neki svećenik Družbe Isusove, koji je propovijedao u Akvili, kad ga je posjetilo deset djevojaka, da ga nešto pitaju. Vele-dušne ove gospođice htjedoše znati, smije li svaka od njih ponuditi Bogu za žrtvu jednu godinu svoga života s molbom, da bi se ovih deset godina primetnulo životnoj dobi sv. Oca, da on u zdravlju i na korist crkve doživi svoju stotu godinu. Svećenik im od=vrati, da smiju prinijeti tu velikodušnu žrtvu i da će im je i Bog zacijelo upisati u zaslugu, premda time još nije osigurano i ispunjenje njihove pobožne želje. Pobudom ovih riječi iznesoše djevojke zavjet svoje žrtve za Boga i sv. Oca u osobitoj adresi, izrađenoj na pergameni pravom majstorskom sitno=slikarijom, i potpisaše je. Tu adresu metnuše u elegantan tok bogato izvezen zlatom i svilom i tada pod sigurnom prat=njom pohitaše u Rim nadajući se radosno, da će svoj dar moći podastrijeti pred prije=stolje Papino. Sveti je Otac bio već obavi=ješten o njihovu dolasku i o svrsi njihova putovanja. To ga se dojmilo i zatraži, da

vidi ova plemenita i vele dušna bića. Ujutru 4. prosinca stupiše djevojke s radosnim iščekivanjem odjevene u crno i s crnom koprenom na glavi u dvore svetoga Oca, da mu predadu svoj neobičan i dragocjen dar. Poput nježna oca primi najveći svećenik djecu, koja su doskora proplakala od ganuća i gledala ga blaženim smiješkom. Sveti Otac zabavio se sa svakom pojedinom na najblagostiviji način, podijeli njima i svima njihovim milima svoj obilni blagoslov i tronuta srca ponovo im zahvali za velikodušnu žrtvu njihovih godina. Prožeto blaženom srećom ostavi mlado društvo Vatikan veselo govoreći: „Zar ne, bilo nam je, kao da sad proboravismo jedan sat u raju?" —

Prije nekoliko godina poslaše Indijanci Sjeverne Amerike sv. Ocu pismo, u kojem kažu: „Našemu velikomu ocu, velikomu poglavici molitve, koji stanuje u svetom selu — Rimu zvanom. Već odavna željasmo, da Ti pišemo, ali kako bi naše pismo Tebi stiglo? Želimo Ti reći, da Te ljubimo. Kako bismo mogli Isusa ljubiti, a Tebe prezirati?! Zaista te ljubimo! Tvoja žalost i naša je žalost. O da možemo biti bliže uza Te! Siromašni smo. Da imamo novaca, poslali bismo Ti ih. Mjesto toga šaljemo Ti naša srca. Sad opet odilazimo u svoja lovišta. Sa sobom nosimo i Tvoju sliku, što nam je dade svećenik. U našim srcima upisan je spomen na Te. Više ništa nemamo da Ti kažemo. Blagoslovi nas, svi padamo na koljena! Naš posljednji povik jest: Ljubimo Te!"

O da, katolici ljube svoje svećeništvo i njegove nosioce. Oni štuju svoje svećenike, mole za njih, žrtvuju za njih mnogo, pače i svoj život. — Mogu im oteti domovinu i slobodu, ali nema sile koja bi im mogla oteti ljubav prema Crkvi i svećeništvu. Ova ljubav prolazi s koljena na koljeno i posljednji kucaj slomljena srca namijenjen je njoj.

Zašto toliki stupaju u katoličku Crkvu?

„Ljudsko oko do progleda,
Mora nebo da se otvori,
I da odsjev njegva svijetla
Tamom srca razlije se."
Dreizehnlinden.

Dva snažna povika odjekuju danas svijetom: „Ajde k Rimu!" — „Dalje od Rima!" Istražimo uzroke obojemu! Uzradimo li to, ojačat će u nama ljubav prema katoličkoj Crkvi.

Prava Crkva je silan duševni magnet. Čitavih 1900 godina privlačio je on najplemenitija srca, i sve do sada nije oslabjela njegova privlačiva sila. Dokazom tomu je ona sklonost, što je prema katoličkoj Crkvi opažamo kod inovjeraca, dokazom je i to, što se mnogi vraćaju u krilo materinske Crkve.

Samo u Njemačkoj bilo je u prošlom stoljeću 17 obraćenika iz vladarskih kuća,

9 iz drugih kneževskih porodica, 54 iz grofovskih, 64 iz barunskih, vrlo mnogo iz ostalih plemićskih, učenjačkih i umjetničkih krugova.

Broj obraćenja u Engleskoj upravo zadivljuje. Već g. 1878. donio je neki protestantski list izvještaj, prema kojemu je stupilo u katoličku Crkvu: iz visokoga plemstva 52 gospodina, 600 gospođa visokoga položaja, 335 anglikansko-protestantskih teologa i svećenika, 266 doktora oksfordskog sveučilišta, 128 doktora sveučilišta kembričkoga, 100 vojničkih časnika i 21 časnik iz mornarice. K tomu dolazi još golem broj pravnika, pisaca, umjetnika, učenjaka i liječnika.[1]) Kardinal i veliki biskup londonski nedavno je izjavio javno, da svake godine poprečno 9000 Engleza protestanata postaje katolicima a među njima muževa najvišega staleža i plemstva. — Isto su tako mnogobrojna obraćenja u Americi, pače u Danskoj gdje se pristup u katoličku Crkvu sve do godine 1848. kaznio progonom i izbaštinjenjem. I u Švedskoj, Norveškoj i Rusiji bijaše u posljednjim godinama posebnih obraćenja lica, koja su se isticala sjajem svoga plemstva ili svojim društvenim položajem ili slavom svoje znanosti.

* * *

A sada se pita: Kakvi su to ljudi, koji postaju katolici? — Jesu li to

[1]) cf. D. kath. Kirche am Ende 19. Jahrhunderts.

neobrazovani, priprosti ljudi, kojima u glavi nije sve u redu? Ili su bezvjerci, koji su se prevarili u svakom kršćanstvu? Ili su to zli ljudi, nevjerni upravitelji, robitelji blagajna, zanemarene egzistencije, ćudoredne propalice? —

Ne, nipošto!

Osobita je čast i ponos za katoličku Crkvu, što samo dobri protestanti postaju katolicima, a samo zli katolici otpadaju od Crkve. — U ovu činjenicu treba doista da se zamisli svaki koji iskreno traži istinu.

Kakvi su to ljudi, koji postaju katolicima? —

To su ljudi koji jošte vjeruju. — Duhoviti pučki govornik, Claus Harms, tuži se već god. 1817., da će na nokat svoga palca napisati sve nauke, koje se još općenito vjeruju u protestantizmu, ali pored toga, što se protestanti tako razilaze, ima ipak još mnogo protestanata, koji vjeruju u Krista kao Sina Božjega, a baš od ovih, koji vjeruju, rekrutiraju se obraćenici. No malo kad se događa, da bi htio postati katolikom protestant, koji ne vjeruje, koji se svoje vjeroispovijesti već zasitio, te je odbacio svako kršćanstvo.

Kakvi su to ljudi, koji postaju katolicima?

To su oni, koji jošte mole. Beskrajna je sreća biti članom prave Crkve. Za tu sreću mora nam pomoći milost Božja.

„Ljudsko oko da progleda,
Mora nebo da se otvori,
I da odsjev njegva svijetla
Tamom srca razlije se."

Za tu milost moramo moliti. A to čine oni, koji su doprli do istine katoličke vjere. Kneginja od Yorka priznala je poslije svoga obraćenja: „Nitko nije zahtijevao, da budem katolikinja. To je milost Boga, koji je uslišao mnoge moje molitve; jer ja sam mu se srdačno molila, da me još prije moje smrti dovede do spoznanja istine." —

Kad je protestantski župnik grada Bostona, Nathanael Chayer, posjetio u Rimu nekoga katoličkoga svećenika, da preko njega bolje upozna Crkvu katoličku, reče mu svećenik: „Molite!" Chayer se vrlo začudio ovome skroz priprostomu načinu obraćenja i pomisli: „Vjera, koja opominje, da prijamni ispit za obraćenje započnemo molitvom, mora očito da se osjeća vrlo sigurnom." Kasnije je stupio u katoličku Crkvu i priznao: „U dnu srca svoga uživam mir, kakova prije nikada nijesam imao." O, koliki inovjerci našli bi istinu, a s njom i mir srca, kakova prije nikad nijesu poznavali, kad bi postojano i srdačno molili: „Ako sam zabludjela ovca, pokaži mi pravi put, vječni, dobri pastiru!" — Dođe li dakle koji inovjerac k svećeniku s molbom, da se obrati, ali sa sumnjama i strahom u srcu, ovaj će mu vazda reći: „Molite!" —

Nije li već ova jedina činjenica neoborivi dokaz za istinitost katoličke Crkve? — Da li opominju na molitvu i evangelički izaslanici češke prebjege? Zacijelo se oni silni novci, što se sabiraju među protestantima Njemačke i Švicarske sa lozinkom „Proč od Rima!," ne troše za nabavu molitvenika. Opominju li na molitvu i naši starokatolici one, koji hoće, da dođu k njima. O, kako su niski motivi, koji katolike vuku u starokatolicizam!

Kakvi so to ljudi, koji postaju katolicima?

To su ljudi, koji misle! — Velika masa naroda drži se danas spram vjere ravnodušno. Sve je utonulo u zemlju, u svijet, a prva i najveća pitanja više ne zanimaju gotovo nikoga. Da se više misli, više bi se približili i Crkvi. „Polovično mišljenje vodi k đavlu, a potpuno mišljenje vodi k Bogu." — Bezbožac Proudhon reče jednoć: Tko vjeruje u Boga, mora nužno vjerovati i u katoličku Crkvu.[1])

I pravo reče. Jer kako je sigurno, da je jedan Bog, tako je sigurno, da je Isus Krist Sin Božji, tako je sigurno, da je Crkva katolička djelo Božje. Ako ona to nije, gdje ćemo onda naći pravu Crkvu Kristovu? — Sve su vjerske sljedbe nastale kasnije, sve su istupile iz zajednice već postojale Crkve katoličke, nijedna ne doseže do doba Kristova, pa zato ne može nijedna biti

[1]) cf. D. kath. Kirche am Ende d. 19. Jahrhunderts.

prava crkva. Ako katolička Crkva nije prava crkva, onda nema istine na svijetu — a gdje bi se onda ispunile riječi: „Vrata paklena ne će je nadvladati,"[1]) — „ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta?"[2]) — Po tom onda Isus ne bi bio Sin Božji, ne bi se Bog javio u Kristu, i svaka vjera u Boga bila bi pokolebana. Tako ima pravo neki drugi američki malovjerac, kad kaže: „Tko prihvaća egzistenciju Boga, dolazi dosljedno do blagoslovljene vode, krunice i skapulara."

Ovake izjave s takve nesumnjive strane plemenitije su i oštroumnije od nesnošljiva slobodoumlja tolikih, koji smatraju crkvenu nauku i crkveni život zastarjelim i glupim, rugaju mu se, i još misle, da su dubokoumni i fino obrazovani. Što više čovjek razmišlja, to postaje katoličkiji. „Ja ne znam ni koje stvari na svijetu," piše pjesnik Lessing, „gdje bi se čovječje oštroumlje više isticalo i vježbalo, negoli na starom vjerskom sistemu," to jest na katoličkoj Crkvi. Protestanti, koji ne misle, ne postaju dakako katolici; ali koliki, koji su vjerovali, molili i mislili, nađoše opet svoju majku Crkvu, a s njom i domovinu svoje duše! Oni su poslušali nesamo glas svoga srca, nego i glas spoznane istine. Čuvena obraćenica i velika pjesnikinja Luiza Hensel veli: „Razlog moga povratka u katoličku Crkvu . . . bijaše jasno spoznanje, da je u katoličkoj Crkvi prava od Krista utemeljena Crkva. I to spoznanje primih s takvim uvjerenjem, da sam to učiniti morala, a učinila bih bila i onda, da su mi prijetila i vješala, da me to stajalo i tisuće života." —

1) Mat. 16, 18.
2) Mat. 28, 20.

* * *

Kad je tu baš riječ o mišljenju, ne smijemo zaboraviti jednu skroz poučnu činjenicu. Ona može da potakne na razmišljanje svakoga nepristranoga protestanta, ali je i za nas katolike nadasve utješljiva. Nikada ne sudi čovjek tako bistro i nikad nije slobodniji od predrasuda, kao u samrtnom času, „kad ga ne zavodi nikakvo laskanje života, kad pretvaranje i lukavština odbacuju svoje krinke, kad se istina i opsjena pojave tijesno združene." —

Pa eto: „nije poznat ni jedan slučaj, da je katolik na samrtnom času promijenio svoju vjeru, dok su to naprotiv učinile tisuće protestanata," tako piše neki američki odvjetnik, koji je god. 1846. stupio u katoličku Crkvu.

Slično sudi vojvoda Antun Ulrik v. Braunschweig — Lüneburg, kad iznosi razloge svoga obraćenja. „Još se nikada nije čulo, da je koji katolik na smrtnom času zaželio umrijeti u kojoj drugoj vjeri, ma da se oči duše uvijek bolje otvaraju u posljednjim časovima, da spoznaju što je potrebno za vječno spasenje, a opazio sam, da i takovi,

koji su inače tvrdokorno ustrajali u svojoj sljedbi, u smrtnoj uri zahtijevahu, da umru u katoličkoj vjeri — i obratiše se."[1])

To zacijelo dokazuje, da se umirući s najsigurnijim ufanjem nada postići u katoličkoj Crkvi svoje vječno spasenje, a taj sud — jer je stvoren bez predrasuda i bez pristranosti — imao bi biti odlučan za svakoga misaonoga čovjeka i onda dok je zdrav.

A koji su razlozi, zašto inovjerci postaju katolici? —

Traže li tisuće onih, koji svake godine stupaju u našu Crkvu, bogatstvo ili čast? Vabe li se novcem? Sakupljaju li se po našim crkvama darovi, da se tim ljudima pribavi bezbrižna egzistencija? Ne!

Stupaju li oni ljudi u našu Crkvu zato, da se riješe teških dužnosti, da mognu provoditi život bezakonit, raspojasan?

I opet: ne! Ta redovito se katoličkoj crkvi i ne prigovara, da njezin nauk i načela njezina nijesu čista i uzvišena, nego se naprotiv govori, da je njezin zakon previše čist, i da od čovjeka previše traži.

Razlozi koji su već tolike vratili u krilo matere Crkve, plemeniti su i sveti: to je čežnja za očinskim domom, za istinom i mirom.

Za tako uzvišene ciljeve prinose obraćenici i krasnih žrtava. Kad bi prelaz u našu crkvu njima poboljšao životni položaj, kad bi im pribavio simpatije i poštovanje svijeta,

[1]) Räss, Konvertiten seit d. Reformation IX.

njihov bi katolicizam bio vrlo sumnjiv. Ali kad se oni odriču koječega, što svijet ljubi i cijeni, samo da mognu postati katolicima, ako se na taj odlučni korak probiju samo teškim žrtvama, onda se s punim pravom može uzeti, da su njihovi razlozi čisti i plemeniti.

I doista su malone sva obraćenja skopčana s jakim borbama i teškim žrtvama. Često puta se time ugrožava i sama egzistencija dotičnika ili on mora da napusti sjajan položaj, namještenje ili da prekine nježne veze.

Kraljica švedska Kristina svečano se odrekla prijestolja, godine 1654. i skinula jednu od najljepših evropskih kraljevskih kruna, — a zašto? Za volju istini.

Kad se raširila vijest, de protestantski povjesničar u Schaffhausenu Fridrick Hurter hoće da prijede u katoličku Crkvu, uskolebalo se sve: fanatične mase naroda skupljahu se pred njegovim stanom, progonili su ga, pak je morao napokon i napustiti svoju službu. —

Bogati Englez Georg Lanc Fox odrekao se dohodka od 1 milijuna na godinu — i postao katolikom.

Georg Evers bio je protestantski župnik u Danskoj. On je proučavao djela Lutherova i našao, „da to nije čovjek, kakvim ga je držao." To mu je pokazalo put u katoličku Crkvu. Radi toga je dakako izgubio svoje namještenje, padao je sa ženom i

djecom „iz jedne nevolje u drugu" i svi pokušaji, da osnuje sebi stalnu egzistenciju, izjaloviše se. Evers živi još i danas, a da ga ne ogrijeva zemaljska sreća. Ali zato ipak piše: „Uvijek ću hvaliti Bogu, da me je tako vodio." Pa tko da ne pristaje uz njegovu tvrdnju, da zacijelo nema nikoga, u koga je pet zdravih osjetila, da bi htio zamijeniti svoje udobno i bogato namještenje za oskudni siromašni položaj, — da tu nema dubokoga uvjerenja.

Prije mnogo godina stupio je u katoličku Crkvu neki duhovnik biskupije Lincoln sa svojom ženom i šestero djece, ma da je radi toga morao napustiti svoj dohodak od preko deset tisuća franaka, te boriti se poslije toga bez sredstava za potrebe života. — I nedavno je probudilo u Engleskoj veliku pozornost obraćenje Rev. Royd-a, sina pokoj. rektora heyshamskoga. On bi bio naslijedio baštinu od 2 milijuna, ali se morao baštine odreći. U oporuci je naime bilo rečeno, ako bi postao katolikom, da nema ništa dobiti. — Royd je ipak prigrlio katoličku vjeru!

Šta misliš, odlični čitaču, koliko li bi njemačkih knezova i gospode bilo u vrijeme Lutherovo prošlo na novu vjeru, da ih nijesu mamila crkvena dobra, već da im je prijetila ovakva kazan?

Koliko bi izmučenih već i zasićenih katolika danas u Austriji slušalo „čisto evanđelje" njemačkih pastora, da im nijesu

zveketali Judinom plaćom, ili da su od toga imali ma i neznatnu štetu? —

Tko ne pozna nježne pjesnikinje Kordule Peregrine? Tisuće svetačkih sličica nosi na naličju njezino ime ispod čuvstvenih pjesmica, što ih je ispjevala u čast raznim ugodnicima Božjim. Koliko je pretrpjela ova kćerka protestantskoga pastora, dok je postala katolikinjom!

U svojoj zbirci pjesma: „Iz života ljubavi, radosti i boli. — Večerna pjesma hodočasnika" priznaje, da joj još i danas, nakon više od trideset godina, srce uzdrhće, kad pomisli na onaj užasni dan, kad su njezini saznali, da želi postati katolikinjom. U prije tako sretnom roditeljskom domu zavlada jauk i kukanje. Ali ni suze ni naricanje ne mogoše joj uzeti vjere, koju je „već godine nosila u svom srcu". Kako dirljivo pjeva:

O rado bih Vam baš sve dala,
I sreću svoju, blagostanje,
I sebe samu, ljubav svoju,
Ponajbolje, što duh mi drži!
Krvlju bih Vam pisat htjela,
Kako s ljubavi se srce lama, —
Al jedno smije Božje biti —
Ja dušu svoju ne dam Vama.

Svu ljubav moju zahtijevajte,
I život svoj Vam posvećujem,
I ostala bih rado s Vama,
Da ne zove glas me Njegov:
„O dodji, dijete! Moja budi!"
Da srce Njegvo ne vuče me —
Pod prilikama kruha bijela —

U Crkvu dragu k svijetlu vječnom;
Sva prava sebi zadržite,
Na dušu prava ne imate!

Još petnaest mjeseci osta ona u roditeljskom domu — u tuzi i žalosti, a onda je došao „najgorči rastanak“. Slomljena stupila je preko domaćega praga. Otac je sproveo kćerku do željezničke stanice, a tada se u suzama rastadoše. Sama pjeva:

„S Bogom, s Bogom, polja tiha!
S Bogom, rodni dome bijeli!
Voljela bih, da su mrtvu
Iz tebe me tad iznijeli.

Rastanak bi lakši bio,
Nego danas ovaj što je:
Vrele suze oči toče,
Boli lome srce moje!“

Kad je stupila u katoličku Crkvu, potrajalo je još vrijeme teških kušnja. Pomno uzgojena i vrlo obrazovana kćerka stupila je u službu nekoj gospoštiji, jer je od kuće bila izbaštinjena i nije odanle dobivala ništa. Pjesnikinja živi sada u Švacu u Tirolskoj. U kasnijim godinama njena života bilo joj je bolje. Iz oproštaja i progonstva, iz mnogih boli, što ih je pretrpjeja baš poradi svoga obraćenja „ražarilo se zlato“. „I to se nije raspršilo u oluji prolaznoga vremena, nego mi ostaje spremljeno na sve vijekove“ — kako sama veli u jednoj svojoj pjesmi.

* * *

Takove žrtve i odricanja, koje se prinose iz ljubavi prema katoličkoj Crkvi, zacijelo

su dragocjene u očima Božjim, a vrijedne i časne u očima svih plemenitih ljudi. Mora da je uzvišen i cilj, koji je vrijedan takova naprezanja, i jak mora da je magnet, koji može da privlači duše preko tolikih boli i zapreka.

Kakvi su to ljudi, koji postaju katolicima?

To su ljudi, koji još vjeruju, koji mole i misle, to su dobri kršćani, inače bi im dosta bila njihova naslijeđena vjera, a ne bi tražili crkvu, koja zahtijeva od njih još više. Oni često uzdišu za blagodatima naše Crkve i njenom zajednicom — na samrtnom času, kad bježi varka svijeta, a oko bistrije gleda, i dosta puta prinose i najveću žrtvu, da mognu slijediti čežnju srca i poticaj milosti.

Sve mi je to dokazom, da katolička Crkva ima božansku moć, da je katolička Crkva Crkva onoga, koji je jednoć obećao, da će sve privući k sebi. —

Zato iz takovih činjenica i crpamo opet novo oduševljenje, a ljubav se naša prema Crkvi pomlađuje, učvršćuje, pak se sa zahvalom zavjerujemo:

Tebi, Crkvo katolička, ostajemo uvijek vjerni!

Zašto gdjekoji otpada od katoličke Crkve?

„Neka nitko ne vjeruje, da bi dobri mogli ostaviti Crkvu; vihrovi otpuhuju pljevu i slamu, a ne pšenicu."
Sv. Ciprijan.

I danas je kao i pred 1650 godina. — Ne dovodi nikoga do otpada od Crkve to, što vjeruje, ni što misli, ni što se moli, ni što kreposno živi, već su tomu sasvim drugi razlozi.

„Ostavite ih! Tlapnja njihova nije u glavi, već u srcu punu grijeha." —

Svaki od reformatora robovao je bilo kojoj strasti i ta strast ga dovela do otpada od Crkve. Svaki je reformator laskao sklonostima plemstva i ugađao požudama puka i tako je povukao za sobom zemlje i narode. Ta nije li rekao sam Friderik II. Pruski, da je reformaciju unapredila u Njemačkoj pohlepa za blagom, a i u Engleskoj požuda za ženama.

Da nije bilo strasti, nikada ne bi nitko otpao od Crkve. Sam Kalvin veli, da od deset evangelika jedva se nađe jedan, koji je s drugoga kojega uzroka postao evangelik, nego zato, da se mogne s tim slobodnije podati svakome raskošju i putenosti.[1])

Tko dovikuje danas: „Proč od Rima!"? Tko navaljuje na Crkvu? Tko tjera i mami na otpad?

Odgovor: Strast.

[1]) Comment in ap. Petr. 2, 2

Vrlo dobro kaže grof de Maistre: „Pokušajte ... da sastavite popis onih, koji ostaviše katoličku vjeru, da se pridruže drugoj sljedbi. — U glavnom ćete naći, da su to razuzdanici, nemirne glave i nevaljali ljudi.[1])

Slično je pisao već prije tisuću pet stotina godina sv. Ciprijan; „Neka nitko ne vjeruje, da bi dobri mogli ostaviti Crkvu. Vihrovi otpuhuju pljevu i slamu, a ne pšenicu."

Znajući dobro, odakle dolazi grijeh i otpad, već i sv. Pavao opominje: „Imaj vjeru i dobru savjest, koju neki odbacivši postadoše brodolomci u vjeri.[2])

Posve prirodno! Najprije čovjek izgubi čistu savjest, a istom onda vjeru. To je stara pripovijest, ali ostaje ipak uvijek nova.

* * *

Kad netko otpadne od katoličke Crkve, nije tomu kriva vjera, jer otpadnik već i nema vjere, ili je ima malo. Samo ozbiljni, vjerni protestanti postaju katolicima, a naprotiv samo takvi katolici, kojima je vjera teret, koji već ništa ne vjeruju ili vjeruju tek malo, otpadaju od katoličke Crkve. Nitko mi ne može pokazati ni jednoga jedinoga katolika-otpadnika, koji je iz vjerske potrebe postao protestantom. Kolikogod cijenim i štujem inovjernike, koji su se rodili i uzgo-

[1]) cf. Rosenthal B. 1.
[2]) 1. Tim 1, 19.

jili u svojoj vjeri, te nastoje da žive kršćanski, i traže put k pravoj istini, toliko manje mogu cijeniti one, koji su iz katoličkoga logora prebjegli k njima: sve je to laka roba! Ti više ne vrše katoličkih dužnosti, ne idu u crkvu, ne primaju svetih sakramenata, sumnjaju o temeljnim istinama kršćanstva i — konačno preko noći postaju još protestanti ili starokatolici. Franko Stein, vođa pokreta „Proč od Rima!" rekao je na velikoj pučkoj skupštini u Münchenu 1. veljače 1899.: „Mi smo sada doduše protestanti, ali u crkvu ne idemo nikada, jer nam se svaka crkva i svaka vjera gadi." S takvim prirastom zacijelo je malo pomoženo „čistomu evanđelju" i zato opravdano piše neki protestantski list: „Kod mnogih je prelaza opravdana bojazan, da su učinjeni iz ljubavi spram nevjere i krive slobode." — Posve je zgodno mislio neki češki protestantski župnik: „Ovaj prirast na našim vjernicima, — ako ga smijemo tako nazvati — čini mi se kao kaljavi glib, što ga je olujom nabujala rijeka izbacila na susjedovu livadu, a da je nije oplodila, nego ju je zakaljala." Ako ipak mnoge protestantske novine s ponosom bilježe ova obraćenja i svojim čitačima donose masnim slovima tiskanu vijest, da je toliko i toliko tisuća njih opet postalo „evangelicima", onda im tu radost od srca priuštamo. —

* * *

Ni molitva ni razmišljanje nijesu krivi otpadu. Gotovo sve protestante, koji postaju katolcima, molitva je privela u krilo matere Crkve. U slikama obraćenja ganutljivo se čita, kako su toliki pobožni, čisti i učeni protestanti nakon višegodišnje, srdačne molitve i zrela razmišljanja napokon došli do odluke, da postanu katolici. Nasuprot: zanemarivanje molitve i vjersko neznanje su obilježje onih koji otpadaju od Crkve. Nije li i ova činjenica opet sjajan dokaz o istinitosti katoličke Crkve? — Tko zanemaruje molitvu, postaje po malo ravnodušan prema Crkvi i vjeri, jer molitva je u isti čas i ulje, kojim se hrani i uzdržava svijetlo vjere. Tako su nevjera i otpad od Crkve u mnogim slučajevima kazna Božja za nemar u molitvi i nehaj za milost uopće. „Kraljevstvo Božje oduzet će se od vas i dat će se narodu, koji donosi rodove njegove."[1]) Pitajmo jednoć one katolike, koji otpadaju od Crkve bilo radi ženidbe bilo radi izgleda za bolji materijalni položaj, bilo da ih mami novac — kako je to sada u Austriji — pitajmo ih, koliko su puta molili Boga, da im pokaže pravi put? Njihov odgovor bit će poruga na molitvu uopće, jer su se s njom već odavna rastali. Redovno pripadaju oni takvoj vrsti kršćana, koji ne mogu dosta da se narugaju „bogomoljcima" i „mračnjacima".

[1]) Mat. 21, 43.

Kad bi ta gospoda poznavala katoličku Crkvu, govorila bi drugačije, ali oni pokazuju kažnjivo neznanje u vjerskim stvarima. Staro je načelo: ne ljubimo čega ne poznamo, no oni idu dalje, te mrze, čega ne poznaju, a tu mržnju pokazuju svuda i riječju i pismom, baš kao da u tome traže plaću za prekid i bezutješnost svoga srca.

„Za one koji nemaju utjehe, jer nemaju ni vjere, često je utjeha, ako utjehu vjere iz srdaca drugih grabe," veli jedan pjesnik.

O, samo da poznaju Crkvu, koliko bi je ljubili! Dajte mi mlada čovjeka, poučit ću ga o katoličkom svećeništvu, reći ću mu, otkale svećeništvo i njegova vlast, pokazat ću mu, da neke druge vjeroispovijesti nemaju svećenika, istaknut ću tuitamo iz toga neke posljedice, a tada ću ga poslati u svijet, u divlje valove života i vidjet ćete, da se ne će nikada iznevjeriti vjeri svoga zavičaja. Rastumačit ću mu svetu žrtvu naših oltara, tajanstveno svjetlucanje vječnoga svijetla, svećeničku vlast, da oprašta grijehe u sakramentu pokore, — utjehu katolika u životu i na smrti, — i tada ću ga mirne duše poslati u oluju vremena, i ona ga ne će tako lako otplaviti. — O, samo da poznamo Crkvu, — koliko bismo je ljubili!

* * *

A najmanje je otpadu od Crkve krivo to, što je tko dobar ili krepostan. Sv. Augustin veli: „Svijet ne bi bio u nevjeri da nije nečist.

Poznavao sam oca porodice, koji je živio u mješovitom braku, a imao je mnogo djece. Djeca su krštena katolički. Jednoga dana uskrsnog doba dođe taj čovjek kući vrlo uzrujan i gorko se žaleći, da nije od ispovjednika dobio odrešenja i — ode odmah do službenog ureda i izjavi da sa cijelom svojom porodicom istupa iz katoličke Crkve.

Je li krepost bila tomu kriva?

Bilo je i predobro poznato, da ovaj sustali katolik podržava nedopušteni odnošaj, da je bio nećudoredan čovjek. —

Kako otpadaju od katoličke Crkve? Kadšto iz ravnodušnosti, kadšto iz ponosa i povrijeđena častohljeplja, — ali redovno iz nećudorednosti. Nećudorednost nesamo da je majka nevjerovanju, nego i običan razlog otpadu. Ima ljudi, koji to ne vole čuti, ali se to ipak mora reći, a pogotovu u naše doba.

Cio tužni takav proces posve je prirodan.

Mladi čovjek osjeća se sretnim u katoličkoj Crkvi, dok je valjan i dok je ćudoredno čist. A zašto da ne bude sretan? On živi prema svojoj vjeri, a vjera ga radi toga ne prekorava, već oplemenjuje njegovu mladost i ulijeva mu u srce duševnu sreću i mir. Ovaj sretni snošaj traje dotle, dok i krepost. — Mladić se ovaj pokvari. Opačina mu se zagrize u dušu, kao rak u zdravo meso, i boj se započne. Mladenačka pak vjera i

grijeh ne mogu dugo da se slažu, a jer čovjek grijeh voli i od njega rado ne odstupa, to mora vjera uzmaknuti.

Stara je i istinita riječ: Što želiš, u to rado i vjeruješ. Kreposnome čovjeku je vjera mila. Ona mu posvećuje rad, ublažuje mu boli, preobrazuje njegove suze, obećava mu mir Božji i krunu boljega života.

Opaku čovjeku je vjera stalni prijekor, zato bi je on rado premodelirao, preobličio ili posve poništio. Kaošto su stari kulturni pogani zamišljali sebi bogove prema svojim željama, tako i moderni svjetski ljudi, koji služe samo svijetu i svome tijelu, primjenjuju vjeru tako, kako im bolje pristaje, da im ne bi smetala u grijehu.

Kad bi dakle katolička vjera bila ravnodušna prema tomu, kako tko živi, kad ona ne bi grješnika ozbiljno korila, kad mu ne bi prijetila naplatom u vječnom životu, onda bi se s njom svi lako nagodili i nitko joj ne bi bio neprijatelj. — Ali njezini ćudoredni zahtjevi, što ih stavlja u ime Božje i prema Božjem nalogu, ne dadu se savijati, a svejedno je, da li je tko gospodin ili radnik, da li je učen ili neuk, — ona dovikuje svima: To nije pravo, to je grijeh — Bog će te kazniti, i svojih riječi ona ne opozivlje, ne dopušta nikakovih izuzetaka, makar se zato i kraljevi ljutili i čitave države otpale od vjere. Radi toga od sviju vjera katolička je vjera najmanje ugodna ćudoredno propalim ljudima, bili oni „gigerli“ ili „gentlemeni“ i zato svi takovi nastoje riješiti se nje, a s njom i njenih zahtjeva i prijekora.

A što bi ti učinio, dragi čitaoče, da ti netko svaki dan dolazi u kuću i žestoko ti prigovara, da ti na prozor i na vrata dovikuje: Ti nevaljalče, budeš li tako dalje radio, doći ćeš u pakao! — — kladim se, da bi uzeo metlu, te njom protjerao nemila gosta. —

Upravo tako biva u velikoj većini slučajeva, kad se netko iznevjeri svojoj katoličkoj vjeri.

Na ovoj obali života mora vjera karati nećudoredna čovjeka i svojim riječima duboko zaroniti u kaljavu savjest njegovu, a na drugoj obali mame ga neobuzdanost i grijeh: Dođi k nama . . . ne posti . . . ne ispovijedaj se . . . ne idi više u crkvu . . . skini jaram sa sebe! i on se konačno odvažuje na taj „salto mortale“ i izjavljuje se protestantom, starokatolikom ili bezvjercem. Tako čovjek otpada od katoličke Crkve!

A da taj korak opravda, seže za licemjerstvom. Inače ovi bezvjerci obično vole katolike nazivati licemjercima, ali mogu taj prijekor mirno zadržati za sebe.

Mladi bezvjerac, koji je svojoj Crkvi okrenuo leđa, ne govori rado: Ja sam nećudoredan čovjek, volim grijeh, i radi toga ne mogu više da se dostojno ispovijedam, ne mogu više da vršim katoličke dužnosti,

jer ne ću da promijenim svoj život — ne; doista ne bi bilo dolično takva šta da se kaže . . .

Da se opravda, traži bilo kakav izgovor, a grijeh pokriva lijepim plaštićem. Ta svijet voli opsjene. Nauči nekoliko fraza o ultramontanizmu i zaluđivanju puka, potraži u bogatoj svojoj spremnici neke stare, izrešetane povjesne laži, da ih rasturi širom svijeta i tad govori držeći se službeno: „Da, znate, ja sam prošao mnogo svijeta, mnogo sam toga čuo i čitao, pa se više ne brinem za take stvari" i t. d. Rado bi, da se čini, da je naobrazbom postao protivnikom Crkve, a ipak je grijeh bio uzrokom, za što je od Crkve otpao.

Tu se i opet spominjem riječi sv. Augustina: Svijet ne bi bio u nevjeri, da nije nečist."

Kad se neki mladić hvalio filozofu Taskalu, kako sad više ne vjeruje, reče mu ovaj: „Zbaci grijeh sa sebe i sutra ćeš opet vjerovati."

Neki je bezbožac dozvao u svojoj smrtnoj stisci patra Bertonie i reče mu: „Znate, samo zato nijesam vjerovao, jer sam bio zao."

A koliko toga pripovijeda povijest o Zvingliju, Lutheru, Henriku VIII.; koliko je toga izbilo na javu u novije doba u Austriji o vođama pokreta „Proč od Rima!" To sve nimalo ne miriše po krepostí, pobožnosti ni po vjerskom uvjerenju, nego živo podsjeća

na Kalvinove riječi, koje zaslužuju da ih još jednoć spomenemo: „Od deset evangelika jedva se nađe jedan, koji je s drugoga kojega uzroka postao evangelik, nego zato, da se mogne s tim slobodnije podati svakom raskošju i putenosti."

Neka mi se ne kaže: bilo je papâ zlih i nevrijednih! Jest. Pijo XI. je 261. nasljednik Petrov. Ali najmanje o 240 njegovih predčasnika mora da zamukne glas klevete: među njima nalazimo 82 sveca i 30 mučenika. Da smo imali samo jednoga papu, i da je ovaj jedan osnovao našu crkvu, i da je uzato provodio život rđav i mrzak, e, onda bismo se ljutili! — —

Saberimo ukratko sve što je rečeno: U katoličku Crkvu redovno vode samo plemeniti i sveti razlozi. — Samo najvjerniji, najpobožniji protestanti žele, da stupe i budu primljeni u katoličku Crkvu, i to nakon duge, srdačne molitve i zrela razmišljanja, a često i s najvećim materijalnim žrtvama, poslije duge i brižljive pouke, dosta puta i u času smrti.

Na drugoj pak strani vode k otpadu od Crkve vrlo sumnjivi razlozi. — Samo najnevjerniji elementi, koji su neskloni svemu, što je kršćansko, obično čudoredno duboko pali ljudi otpadaju od Crkve — ponajčešće zato, da se riješe

vjerskih dužnosti, — bez molitve — bez razmišljanja — a često namamljeni vremenitim interesima i privučeni materijalnim probicima.

Satko razuman uviđa, u čiju će korist izaći konačni obračun. Mi imamo „bolji dio čovječanstva" na svojoj strani.

Crkva ne će propasti.

„Neka bjesne rijeke, more
Nek potopi brda, gore:
Gospod nju je podigao,
Gospod nju i čuva sada."

Da me tko stavi pred cio red kuća, pa da mogu odabrati jednu od njih za svoje doživotno stanovanje, zacijelo bih izabrao onu, koja bi mi dala najbolje jamstvo za što dulji opstanak, i to s tim više, kad bi ta kuća bila i najstarija, najčasnija i najbolje uređena.

Stalno jest, da se ne bih uselio u kuću skalupljenu od trulih, nevaljalih greda, na kojoj bi se već zapažali znaci rasula.

Takova kuća, stara, časna, osnovana na solidnim temeljima, prkoseći svim olujama, kojoj je pače obećano, da će trajati do konca svijeta, jest katolička Crkva. Zašto da je onda ne ljubim? —

Ni jedno kraljevstvo na zemlji nema tako slavne povijesti, kao ona što je ima. Ona je izdržala sve oluje, preživjela je sve progone, mlađahna prolazila je vijekovima, „a jer se sadašnjost diže na razvalinama prošlosti," to nas tješi sigurnost, da će postojati do konca svijeta.

Doduše neprijatelji Crkve nijesu nikad bili lijeni, da joj ne zapjevaju pjesmu o njezinu skorom svršetku. Ali dok oni pjevaju tu staru i vazda novu pjesmu, „oni sami umiru", primijetio je već sv. Augustin, a Crkva živi i dalje i propovijeda moć Božju svim naraštajima."

Za cara Dioklecijana (284.—305. god.), bješnjelo je u cijelom rimskom carstvu posljednje, ali najljuće progonstvo kršćana. Već prvi mjesec dosegao je broj mučenika u cijelom carstvu 15 do 17 tisuća. Progonstvo je bilo zasnovano po naročitoj osnovi tako trajno i strašno, te je sudeći na ljudsku bilo sigurno, da će kršćanstvo sasvim propasti. Već su se u Španjolskoj podizali kralju mramorni spomen stupovi „radi uništenja kršćanskog imena"; kovale su se spomen medalje s napisom: „Nakon istrebljena kršćanstva." — Ali dok su neprijatelji klicali propasti mlade Crkve, širila se ona pobjednički dalje po svemu rimskom carstvu. — Car umrije, a malo zatim Konstantin stavlja križ na carsku krunu i proglasi kršćanstvo državnom vjerom.

Julijan odmetnik opet se prihvaća borbe za umiruće poganstvo. Kršćane prikazuje kao glupane i mračnjake i izdaje zakon, prema kojemu ni jedan kršćanin ne može da bude učiteljem, umjetnikom, državnim činovnikom. I rugao se: „Ja ću već

sabiti lijes Nazarencu." — Pa što se dogodi? Nakon vladanja od 20 mjeseci umrije sa 32 godine u perzijskoj vojni. Kažu, da je umirući bacio šaku krvi prema nebu i poviknuo: „Galilejče, pobijedio si!"

Malo tko je toliko mrzio na Crkvu i papu, kao Martin Luther. Njegovi ispadi i psovke tako su strastveni i žestoki, te se je pitalo, da li ih je pisao kod zdrava razuma. Još uveče prije svoje smrti napisao je na stijenu kraj svoga kreveta: „Bijah tvoja kuga za života, papo, a u smrti bit ću tvoja smrt." — Luther je dakako umro, 350 i više godina prohujalo je iznad njegova groba. Njegovo djelo primiče se potpunomu rasulu, a papa živi jošte i Crkva je još tu, a Lutherovo proročanstvo je porazan dokaz, da je on bio lažni prorok.

Komu nije poznato ime Napolena?! Na glas imena toga drhtao je svijet. I on je započeo borbu protiv katoličke Crkve. On je zakrčivao njezin utjecaj, suzio je njezina prava, a s papom je postupao nedostojno. Ali Pijo VII. vrati mu generala Berthiera s primjedbom: „Recite caru, da je katolička Crkva bila prije njega i bit će još i poslije njega." — Nekoliko godina prođe — Napoleon izgubi krunu i carstvo, te na osamljenom, pustom otoku Sv. Helene nađe svoj grob, „ali Crkva živi jošte i propovijeda moć Božju svim naraštajima."

Prije 40 godina bilo je teško doba — u Njemačkom carstvu bjesnio je kulturni

boj. Samostani bijahu raspušteni, njihov imutak ugrabila je država. Sedma se je zapovijed naprosto odstranila. Stotine svećenika bijahu prognani iz zemlje. „Ako katolička Crkva ovaj put izdrži, onda ću i ja vjerovati u njezino božansko porijetlo," rekao je neki učenjak na Rajni. „I ona je izdržala," pišu evangel. — luteranske crkvene novine, „i mjesto da je oslabljena, ona je još i ojačala." [1])

Viktor Emanuel ote papi crkvenu državu, ali njegov sin neuživa nepravednu baštinu u nepomućenoj radosti i umire od zasjedničke ruke u Monzi.

Bismarck hoće da zarobi Crkvu, ali morade kasnije priznati: Prevario sam se i umrije nezadovoljan u Sachsenwaldu. U parlamentima i viječnicama, na pučkim skupštinama i raznim pijacama pjevala se u sto melodija pjesma o skorom koncu katoličke Crkve. Dakako, konac je došao, — naime za te proroke: „jedan za drugim legao je u grob, ali Crkva živi jošte i propovijeda moć Božju svim naraštajima."

* * *

Tako je Crkva trpeći, moleći i pobjeđujući proživjela vijekove. Vidjela je, gdje teče krv milijuna njezine djece, koja su junačkom smrću sjajno svjedočila njezinu Božanstvenost. Nestalo je kraljevstva, padoše krune, izumriješe vladarske i kneževske porodice; čovječje uredbe i sistemi nestadoše kao obla-

[1]) cf Lerch, D. Ende d. Kath. Kirche.

ci — Crkva je ostala. Sv. Anzelmo kaže: „Valovi mogu pokriti lađicu Crkve, ali ona ne će potonuti."

Ova sjajna prošlost Crkve sigurno je jamstvo za buduće njezine pobjede. Veliki petak i Uskrs, bol i radost, uvijek se ponavljaju, i zato bistro oko može iz prošlosti gledati budućnost.

Istina, čini se, da se je borba protiv Crkve opet rasplamtjela na sve strane. Nebo se zastrlo tmastim oblačinama: U dalekoj Americi počinje bljeskanje, u Italiji, Španjolskoj i Francuskoj grme silni gromovi, u Portugalskoj udara strijela za strijelom. Svaki novi obret upotrebljuje se kao oružje protiv Crkve, svakim novim povjesnim nalazom, svakim napretkom prirodoslovne znanosti nadaju se uništiti Crkvu, deru se gotovo do hrapavosti o njezinu skorom svršetku — a ona još uvijek stoji mladenačka, snažna i velika pred svojim progoniteljima. Pravo je nedavno rekao bezbožni pisac Karlo Jentsch u listu „Zunkunft": „Mi smo tu građevinu tako malo potresli, kako potresu dječaci staru stolnu Crkvu, kad . . . grebu po jednom kamenu njezina stupa." —

Ova jačina Crkve Božje bila je u doba kulturnoga boja prikazana u jednom gradu njemačkom u slici: naokolo uzbješnjelo more, u sredini silna stijena, o koju udaraju pjenoviti valovi, a ozgo prekrasna crkvica Božja u sjaju večernjega sunca. Klisura je obavita jakim užetima i lancima: na obali

stoji nekoliko ugojene gospode. Odložiše kapute i šešire, i svim silama potežu užeta i lance, da obore klisuru. Sprijeda slike stoji naslikan đavao. Iscerenim smijehom podruguje se debeljakovićima, a ispod njega je napis, što bi on imao da govori: „O Vi lude! To ja radim s cijelim paklom malone već dvije tisuće godina — pa ipak ne ide![1])"

Ne, ne ide. — A zašto?

Zasade li se mlada jabukova ili kruškova stabalca u kamenito i slabo tlo, propast će, ili će zakržljaviti. I obrnuto. Vidimo li u polju velike i zdrave voćke, reći ćemo: To je dobra zemlja, vidi se na voćkama. Divimo li se sada golemomu stablu katoličke Crkve, koja svojim silnim granama zasjenjuje granice zemaljske, zacijelo ne ćemo pogriješiti, ako kažemo: Mora da je osobito dobro tlo, iz kojega je poraslo to drvo. Doista! Sveto njegovo korijenje izbija već 1900 godina, ali ne iz srca kojega strašću zaslijepljenoga kralja, ne iz srca kojega ohologa za ženidbu oduševljenoga reformatora, nego iz srca samoga Spasitelja. To je onaj tajanstveni izvor, iz kojega pritječe Crkvi još i sada sva snaga i život. To je uzrok, da je ona podnijela sve oluje svijeta, a podnest će ih i u buduće. Protestantski državnik Macoulay piše: „Ni jedan jedini znak ne pokazuje, da se primiče konac njezinu dugome gospodstvu. Ona je vidjela početak sviju svjetovnih vlada i sviju crkava,

[1]) P. W Lerch, D. Ende d. Kath. Kirche.

koje danas postoje i mogli bismo ustvrditi, da je ona određena, da vidi i njihov konac... Ona može biti velika i u časti i onda, kad jednoć kakav putnik iz Nove Selandije bude stajao na polomljenom luku golemoga londonskoga mosta, da sred nepregledne pustoši crta razvaline crkve sv. Pavla."[1])

Da, tako rado se pjeva pjesma o koncu katoličke Crkve, tako rado bi je uništili, — ali ne ide!

A zašto?

Zato, jer nju drži jedan, koji je jači od sviju vijeća bezbožaca, moćniji, nego sve vojske svijeta. Zato katolička crkva ne treba da moljaka za milost i naklonost svijeta. Ona ne govori bogatima: dajte mi Vaše milijune, inače propadoh! Ne vapi knezovima i kraljevima: Pomozite oštricom vaših mačeva, uvodite moju nauku među narode lukavošću i oružanom silom, i svom strogošću zakona brinite se za njezin opstanak. Ne, ona toga ne govori, jer istina ne treba mačeva ni vojske.

Jest, ona postoji i čineći dobro ide ona vijekovima pače i bez naklonosti — novinara. Oni mogu da joj se rugaju, da izvraćaju, psuju i da sve moguće zlo bacaju na Crkvu — dakako lažljivo — Crkva ipak ostaje i „propovijeda moć Božansku svim naraštajima." — Zašto?

---

[1]) Edinburgh Review 1840.

Gospodin je osnovao Crkvu, on je i pouzdanje naše, mi se utječemo k njemu kao djeca, a on nas ne zapušta nikada.

„Neka bjesne rijeke, more
Nek potopi brda, gore:
Gospod nju je podigao,
Gospod nju i čuva sada!"

Da dođe mravac na tvoju kuću te divljom navalom hoće da je prevrne, ti bi mu se slatko nasmijao i mislio: Ajde, ajde! — ali ne ide. Da, da, neka oni u Parizu, Rimu i druguda samo i dalje uckaju, neka kušaju oboriti stijenu Crkve, okusit će, da ne ide. — A zašto ne ide?

Prije tisuć pet stotina godina načinio je neki umjetnik svetiljku u obliku lađice. Na kormilu sjedi sv. Petar i diže ruku na blagoslov. S jedne strane je natpis: „Petar ne umire," — a s druge su Spasiteljeve riječi Petru: „Ja sam molio za tebe". —

Lijepa slika Crkve Božje! Ona je svijetlo, koje razgoni svaku tamu zalutalog duha, i lađa, koja ploveći morem vremena želi sve ljude privesti k obali bolje domovine. — Vidljivi krmilar je Petar, nevidljivi je Krist, Gospodin. Tuitamo huje bure i oluje, more se diže i baca, valovi udaraju u bok i bacaju pjenu na palubu, munje bljeskaju, gromovi grme, a putnici očajavaju — a na kormilu stoji Gospodin. „Dovle i ne dalje!" govori On, i kao vjerni borac stavlja se na obranu svoje Crkve. I kroz vjetar i divlje valove dovikuje svojima: Djeco, ne bojte se, Crkva

ne može propasti, „vrata paklena ne će je nadvladati“ [1]) i „ja sam s vama do konca svijeta“. [2])

Crkva katolička nema svoj temelj u svjetskoj vlasti i vladarskoj naklonosti ili raztežljivosti svojih ćudorednih zahtjeva, kao druge religije — već u Onom, koji vlada zemljom i morem, koji može da dovikne svomu progonitelju: „Dovle i dalje ne!“ i koji može da iskupi svoju riječ: „Vrata paklena ne će je nadvladati!“

I baš zato s radošću i pouzdanjem gledamo u budućnost njezinu. Na površini njene slike pojavit će se nova otkrića, starih državnih forma će nestati, a zamijenit će ih nove, kraljevi i carevi umiru, ljudi će dolaziti i odilaziti, ali Crkva ostaje. „Drvo, koje je blizu svojoj propasti, ne rodi takim plodom“ veli akademik Vitet, „tu je obilje sokova, a to su pouzdani znaci mladosti.“ —

Svi su dakle oni, koji su željeli zvoniti Crkvi na umiranje, prerano posegnuli za užetom. Grob, što su joj ga kopali, postao je njihovim grobom.

Na visokom obelisku pred crkvom sv. Petra u vječnom gradu ima napis: Krist pobjeđuje, Krist upravlja, Krist vlada. — U ovim je riječima sadržana sva budućnost katoličke Crkve.

Sva njezina utjeha je u Mateju na kraju. [3])

[1]) Mat. 16, 18.
[2]) Mat. 28, 20.
[3]) Spirago.

Kad su naime za Bismarcka u Njemačkoj žestoko progonili Crkvu, reče neki protestant katoliku: „Sad će katoličkom Crkvom skoro biti Matej na kraju.“ — „Pravo kažete,“ odvrati mu svećenik, „tako je uvijek bilo i uvijek će biti tako.“ — Protestant se vrlo začudio tim riječima i nije razumio njihova smisla. Onda će mu svećenik: Gospodine, imate pravo: Kod Mateja na kraju, to jest, u zadnjem retku njegova evanđelja se kaže: „Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta. Ove su riječi utjeha i radost katolika.“ —

One su pače još i više — one su naime jedan od glavnih razloga, zašto katolik ljubi svoju Crkvu. Dok postoji svjjet, ostat će katolička Crkva silan magnet, koji će privlačiti čista srca, i iz nizina života podizati ih na očinsko srce Božje.

Dok postoji svijet, „Crkva će katolička naviještati moć Božju svim naraštajima.“ Njezine prekrasne stolne crkve zasjat će rumenilom zore posljednjega dana i zvona će njihova zazvoniti posljednji počinak utrunjihova zazvoniti posljednji počinak utrnuđenom, umirućem čovječanstvu — i to tako sigurno, kako je rekao Sin Božji: „Vrata paklena ne će je nadvladati“ i „Evo, ja sam s vama do svršetka svijeta.“ —

„Izumre li jednoć čovječanstvo na kugli zemaljskoj, s posljednjim će čovjekom leći u grob i posljednji kršćanin.“

O Crkvo katolička, nosilice ovih utješljivih obećanja, ti koja stojiš, dok sve pada,

koja ostaješ, dok sve prolazi — zašto, da te ne ljubim!? —

Kolika sreća, što sam katolik!

„Što katoličkije čovjek živi, to se smatra sretnijim, jer se s tim više osjeća u srdačnom, dubokom i bitnom miru s Bogom."

Svi mi čeznemo za srećom. Svi idemo za njom, svi želimo biti sretni. Upravo sada, dok čitajući gledaš ove retke, dušom ti se provlači duboka čežnja za srećom. Ova se čežnja budila već u djetinjem srcu, kad smo na zavičajnoj ledini brali prve jaglace i začuli prvi put glas kukavice iz obližnje šume. Ova nas je čežnja pratila u mladom životu i zaufano kormanila našim čamcem valovima vremena. — Ova čežnja sja još jednoć u posljednjoj suzi, kad se duša dijeli od tijela i želi u svoj dom — u sreću vječne domovine.

Ali što nas čini sretnima?

Ni mladost, ni zdravlje. To je prolazno, kao dan. Ni čast, ni ugled, ni novci ni blago, ni gospodski dvor s velikim prozorima i svilenim zastorima, inače bi morali biti sretni svi ljudi, koji to imadu, a ipak nijesu. I grijeh i bezvjerje također ne usrećuju, jer je čovječje srce stvoreno za Boga i zato nemirno, dok se ne smiri u njemu. Koliko dokaza bi se dalo iznijeti za to! Na ljudsku sudeći tko bi mogao biti sretniji od Goethe-a? Njemu je sjalo sunce zemaljske

sreće kao malo komu drugomu: bio je zdrav, uživao je čast i ugled, štovali su ga kao kakova kralja. A ipak je pisao, da u svom životu nije bio ni četiri tjedna zapravo sretan.

A Schiller zavapi jednoć u času boli i tuge: „O da mogu opet moliti!" Daj bijednome srcu čovječjemu sve darove zemaljske i ne će biti sretno, njegovi kucaji htjeli bi da zakucaju u bolji život, jer Bog je život i domovina naše duše, kako se veli u pjesmi: „Postojbina duše je gore u svijetlu."

Što nas dakle čini sretnima? Koliko duša čovječja može da bude sretna u svome progonstvu, nalazi svoju sreću jedino u miru s Bogom i na putu k Njemu! — I sad kažem: „kolika sreća, što sam katolik! Katolička me Crkva uvijek opominje na mir s Bogom, a ima i sva sredstva, da mi taj mir dade. Zato je već prije od 1500 godina rekao sv. Augustin: „Nikakvo bogatstvo, nikakvo blago, nikakve časti, nikakva dobra ovoga svijeta ne mogu biti veća, nego što je sveta vjera katolička."

O, kolika li sreća biti katolikom!

Zar nijesam izkusio istinitost ovih riječi u danima sretne mladosti svoje? Jedva što se rodih za zemaljski život, primi me Crkva u svoje materinsko naručje i ja sam se na krstu preporodio za život milosti. Ona je ulijala u mladu moju dušu vjeru, ufanje i ljubav i vodila me svojom rukom danima

sretnoga djetinjstva, učila me, da se Boga bojim, da se čuvam grijeha, i da ni jednom stopom ne zastranim s puta Gospodnjega. — Ali ovca se izgubila, dijete je ostavilo očev dom, a mir Božji, radost, čista savjest i milost odseliše se. Bijah li sad posve zabačeno dijete? Zar za mene nije više bilo nade? O, Crkva me nije zaboravila! Stotine me puta ljubazno dozivala natrag u propovijedi i kršćanskoj nauci: Vrati se, bijedno dijete! ... Svijet i grijeh ne usrećuju te, ... i srce je tvoje stvoreno za Boga i samo u njem će se smiriti, ... dođi, primit ću izgubljenu ovcu sa svom ljubavlju nebeskom, i izmirenu s Bogom položit ću je na srce Spasiteljevo. —

I došao sam k dostojnoj sv. ispovijedi. Spomenuh se riješi Gospodinovih: „Kojima ćete oprostiti grijehe, oprostit će im se." [1]) Jest, ja dođoh — i ne nađoh strogosti, tvrdoće, ni zle riječi, već samo ljubav i dobrotu i milost i mir.

O, kolika je sreća biti katolikom — već radi same ispovijedi. — „Nikada je ne bi bili smjeli čovjeku uzeti" jadao se Goethe.[2]) — A protestantski profesor Naville[3]) u Ženevi piše: „Tko od nas nije već zavidnim okom pogledavao na ispovijedaonicu? U gorkoj grižnji savjesti, u nesigurnosti oproštenja Božjega tko nije poželio, da čuje glas, koji bi mu u ime vlasti Kristove rekao: Idi, grijesi su ti oprošteni!" — Ispovijed je takva potreba čovječjega srca, ona sprečava toliko grijeha, a pribavlja toliku sreću duši, te se ni malo ne čudimo, što plemeniti protestanti toliko traže, da se ispovijed opet i kod njih uvede. Protestantski list „Reichsbote" pisao je prije više godina: „Kao svagdanji hljeb potrebno je našoj crkvi, da se nanovo uspostavi privatna ispovijed ... Naša je crkva puna ljudi, koji čeznu za ispoviješđu ... Ima ih na tisuće, koje njihova prošlost progoni kao kakva crna sjena; ... rado bi prljave ljage svoga života oprali suzama svojim i krvlju. Ali savjest ostaje ranjava, a duša bolesna. Nemaju riječi oproštenja ... Treba nam kuća, koja je posvećena temeljitomu liječenju i njegovanju duše — ispovijedaonicom, kojoj bi imalo pristup sve, što je bolesno." — Što otpala naša vjerska braća tako teško osjećaju, da nemaju, to mi katolici imamo. Mi možemo polaziti k sv. ispovijedi, tamo možemo da istresemo teškoće srca svoga, nalazimo oproštenje grijeha, utjehu, pokoj, opomenu i očinski savjet. O, kolika je sreća biti katolik!

Još je veća ova sreća u sv. pričesti. — Profesor Dr. A. Ruville, koji se nakon duge borbe i traženja opet vratio u Crkvu katoličku, kaže o svojoj prvoj sv. pričesti, da iz nje izlazi neka tajanstvena sila, ... koja podiže dušu na toliku visinu sreće,

[1]) Iv. 20, 22.
[2]) Gespräche mit Voss.
[3]) cf. Hettinger, Apologie.

kakve do tada nije poznavala, te joj je bila neshvatljiva."[1]) A zašto? Jer nam u sv. pričesti prava Crkva ne daje tek neku sliku ili spomen, već samoga Gospodara života pod prilikom kruha. Pa ako nevjerni svijet s nevjernim židovima već stoljeća dovikuje: „Kako nam ovaj može dati, da jedemo tijelo njegovo? — onda im i danas doviknite riječi vječne istine: „Zaista, zaista vam kažem, ako ne jedete tijela Sina čovječjega i pijete krvi njegove, nemate života u sebi."[2]) — Ovu je vjeru Crkva čvrsto držala sva stoljeća i najbolje, što ima zemlja i nebo, pruža ona svojim vjernicima posvećenom rukom svećenika u svetoj pričesti: daje im Isusa Krista, Sina Božjega. — Kolika li je sreća da možeš Gospodara života primati kao miloga gosta duše, koliko puta hoćeš, danas kao i posljednji dan tvoga zemaljskoga života.

U nekoj pučkoj školi u Tirolu imala su djeca III. razreda u mjesecu ožujku prošle godine da opišu svoj „najradosniji dan." Neka protestantska djevojčica predala je ovaj kratki sastavak: „Moja najveća radost je Uskrs. Da sam katolikinja, bila bi Bijela nedjelja moje najveće veselje. Katolička djeca dobivaju taj dan čisto srce. O kako rado bih bila katolikinja, jer bi Isus tada

[1]) Zurück zur heil. Kirche. I. 32.
[2]) Iv. 6, 53.

došao u moje srce. To bi mi bila najveća radost."[1])

Ako je istina, da je čovječja duša sretna — koliko to na ovom svijetu može da bude — u miru s Bogom i na putu, koji vodi k Njemu, onda u dostojnoj sv. pričesti mora da je najveća sreća ovoga svijeta. Ona nas sjedinjuje s izvorom prave sreće, slabi u nama zle sklonosti, koje nas odvraćaju od Boga, čuva nas od najveće nesreće, od grijeha smrtnoga, i ulijeva nam nesamo nebesko ufanje u vjerno srce, već nam daje i Božje jamstvo, da ćemo jednoć blaženo uskrsnuti. — Tko već nije poslije dostojne svete pričesti ili u teškoj i mučnoj tjeskobi ili kraj samrtnoga kreveta dragih lica ili kraj otvorena groba oćutio svu veličinu i svu božansku utjehu Spasiteljevih riječi: „Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni i ja ću ga uskrsnuti na sudnji dan."[2]) Ova sreća sjedinjenja našega s Bogom, ova blizina Božja, ovo sveto jamstvo za bolji život, kad nestane jadnog zemaljskog života, daje nam samo Crkva katolička u divnome ovom sakramentu. Samo ona ima vlast opraštati grijehe, samo ona može grješnika nesamo utješiti, već mu i dušu očistiti i reći mu: Grijesi su ti oprošteni! Samo ona hrani gladnu dušu kruhom vječnoga života i razveseljuje je svetom blizinom Boga i srdačnim sjedinje-

[1]) Sendbote, 19, 10.
[2]) Iv. 6, 54.

njem s Bogom. Samo ona može dati svijetu pravu sreću: milost Božju, ljubav Božju, čistu savjest i mir s budućim sucem. O, kolika je sreća biti katolikom! — „Kako sam sretan," često je uvjeravao pjesnik S. W. Weber, „što sam član katoličke Crkve." Sveta je Terezija na umoru uvijek ponavljala riječi: „Ja sam kćerka Crkve." To joj bijaše radost i utjeha. —

Ali mi katolici cijenimo tu sreću uopće premalo. Od mladosti svoje pijemo na studencu milosti naše Crkve, a opojeni i zaglušeni njenim blagoslovom zaboravismo, da joj zahvalimo. No oni, koji godine i godine proboraviše daleko od doma roditeljskoga bez utjehe i bez mira, te su srdačnom molitvom konačno našli put u domovinu, obraćenici, koji su se iz protestantske ili ine koje religije vratili u Crkvu katoličku, oni cijene i osjećaju mnogo više od nas svu tu sreću koja je u katoličkoj Crkvi. „Što katoličkije čovjek živi" — kaže slavni danski pjesnik i obraćenik Jörgensen u svom životopisu, „to sretnijim se smatra, jer se s tim više osjeća u srdačnom, dubokom i bitnom miru s Bogom."

Emilija Lindner pisala je slikaru Steinle-u nakon svoga povratka u katoličku Crkvu: „Moje srce često klikuje poput djeteta pred božićnjim drvom radi neiscrpljiva milosrđa Božjega i gotovo ne zna da se snađe u neizmjernom, nepresušnom blagu. Kako dobar, kako je dobar bio Bog, da me je pozvao u svetu svoju Crkvu . . ." „Ah tako je lijepo, tako lijepo u Crkvi!"[1])

A obraćenik Karlo Ernest Jareke, nekoć profesor prava u Berlinu i Bonnu, izjavio je na smrti redovniku Sternu: Kad umrem, kažite svakomu, tko hoće da sluša, da sam svoju najveću sreću našao u nepogrešivoj rimskoj Crkvi."[2])

Kad se je Leo A. Konstant. Krüger, profesor istočnih jezika, vratio u Crkvu katoličku, klicao je: „Ne nalazim riječi, da opišem sreću svoju! Katolička vjera je raj, što ga je jedinorođeni Sin Božji iskupio svojom krvi. Sad sam našao mir duši svojoj, za kojim sam čeznuo od onoga časa, kad sam došao k razumu.[3])"

Dirljiva je sreća slavne spisateljice i obraćenice grofice Ide Hahn-Hahn. U prijašnjoj svojoj vjeri nije našla mir srca, ali ga je našla u Crkvi katoličkoj. Hvali nas katolike, kako smo sretni, „što se vjerujući klanjamo i tako rastemo na stepenicama oltara..." „Ali sretna sam i ja" — kliče dalje — „koja sam u trenutku postigla, što se za vas zavlačilo cio život. Pa ako ste sretni, što odavna imadete blago milosti Božanske, imam ja opet to preimućstvo, da je nijesam donijela iz djetinjstva kao u polusnu, već sam je primila pri potpunoj svi-

[1]) Rosenthal B. I. S. 249.
[2]) Isto S. 431.
[3]) Isto S. 440.

jesti, — a to je po prilici tako, kao da prosjakinja postane kraljicom."[1])

„Ja sam katolikinja!" — raduje se druga obraćenica, Kordula Peregrina, „a znaš li sav onaj blagoslov, što ga sadržava u sebi ova jedna mala riječ?!"

A kad je pjesnikinja Luiza Hensel našla u Crkvi istinu i Gospdina i Boga u tabernakulu, preli joj se srcem djetinja, sveta radost te kliče: „Kako li sam inače bila tužna, a kako mi je sada ugodno! Kako mi je srce sada puno ljubavi, ljubavi i ljubavi! O Bože, kako divno mi je sada!"

O, kako sam sretan, što sam katolik!

Katolik umire lijepo.

„O, kako sam sretan, što sam član katoličke Crkve!"
F. W. Weber, pjesnik.

Godine 1846. vratio se u katoličku Crkvu u Americi pravnik Petar H. Burnett. Dvadeset godina iza toga napisao je knjigu o razlozima, koji su ga potaknuli na taj korak. Pošto je u njoj ispjevao krasnu pohvalu katoličkoj Crkvi, kaže: „I tako nije nikakvo čudo, što je tako teško predobiti katolika za protestantizam, pa ni u punoći njegova života, a tako teško u smrtnom času, te se to gotova i ne događa. Nije poznat ni jedan primjer, da je koji katolik na smrtnoj postelji promijenio svoju vjeru, dok su to

[1]) Isto S. 458.

učinile tisuće protestanata; ... u onome strašnome času, kad vječnost pred očima umirućega razvija svoje beskonačne snošaje, o, tad ni jedan katolik i ne kuša da promijeni vjeru svoju."[1]) —

A zašto ne će ni jedan katolik da mijenja svoju vjeru na samrti? Zašto toliki, koji — nijesu živjeli više katolički ili su živjeli kao neprijatelji Crkve, u teškoj bolesti čeznu opet k vjeri svoje mladosti i svoje prve Bijele nedjelje? — O lijepo, tako lijepo se umire u sjeni naše Crkve! —

Melanchthon bijaše pomoćnik Lutherov. Kad se njegova majka teško razboljela, upita svoga sina, treba li da umre u staroj ili u novoj vjeri? A on joj otpiše: „U protestantskoj se crkvi bolje živi, a u katoličkoj se bolje umire! —

Našoj se Crkvi vrlo rado spočitava, da ništa ne radi za zemaljsku sreću čovjeka; ona da tješi samo umovanjem i vječnošću. Ovaj je prijekor neosnovan. Dakako da nas opominje, neka u svagdanjim brigama ne zaboravimo naš cilj i konac; uči nas, da „idemo zemaljskim dobrina tako, te ne izgubimo vječnih" i uvijek nas ponovu sjeća, da nemamo ovdje svoje stalne domovine, već da je moramo tražiti u budućnosti. „Znaš li kraj, o kom srce u teškim časovima zbori? — On nije na zemlji već u nebu gori." —

I u vedrim danima života i u opojnosti prebujale mladenačke radosti mudro nas opo-

[1]) Rosenthal B. III. S. 441.

minje: „U svim svojim djelima spomeni se svojih posljednjih stvari, i nikad ne ćeš sagriješiti."[1]) Tako nam i dok smo zdravi ne da, da zaboravimo na smrt. — Istina je i to, da nas Crkva upućuje neka tražimo „što je gore," da je za spasenje duše jedno potrebno: „Najprije tražite kraljevstvo Božje i pravednost Njegovu;[2]) šta koristi čovjeku, ako cijeli svijet dobije, a duši svojoj naudi?"[3]) A jer može sunce da zađe i prije večera, zato nas Crkva vazda opominje, da budemo spremni, da se čuvamo smrtnoga grijeha, da ostanemo u posvećujućoj milosti. Ona nas uči, da i dobra djela, što ih činimo u smrtnom grijehu, nemaju zasluga za nebo. „Svaki dan, koji je prošao badava, jest neispisan list u knjizi tvoga života." — Ona nas opominje, da živimo u miru s Bogom, da sva svoja djela posvećujemo gledeći uvijek na Boga i s dobrom nakanom. Uči nas, da križ prigrlimo i ljubimo ga i da providnost Božju slavimo i u najtežim časovima života, u nesreći, bolesti i smrti.

Osobito je dirljiva ljubav i brižljivost Crkve, kad oboli koje od njezine djece, ako bolest postaje ozbiljna i opasna, ako se na obzorju života pomoli smrt sa svojom kosom, potresuje vratima sobe bolesnikove i hoće

[1]) Sir. 7, 40.
[2]) Mat. 6, 33.
[3]) Mat. 16, 26,

da uniđe. Dolazi liječnik, da liječi bolesno tijelo, da uzdrži truli glineni ovoj, ali zovu i svećenika, da izmiri dušu s Bogom i blagoslovi njezin izlaz iz ovoga svijeta. I svećenik dolazi — možda o tamnoj ponoći, možda po oluji i mećavi, on dolazi sa Spasiteljem na grudima i s pozdravom: „Mir kući ovoj!" i pristupa k bolesniku. Sakupljeni mole zajednički krunicu, a bolesnik obavlja svoju posljednju ispovijed. — Skrušeno pokajanje ispunjava mu dušu: „Gospodine, budi milostiv meni, grješniku!" a svećenik govori u ime Boga i od njega ovlašten govori riječi milosti: „Odrešujem te od grijeha tvojih!" — I poput proljetnoga daška zastruji očišćenom dušom milost Božja, mir i ljubav. — Dirljiv je čas, kad domari kleče oko kreveta bolesnikova moleći i jecajući, a svećenik podjeljuje duši svetu popudbinu kao okrepu i pomoć za drugi svijet. — „Evo jaganjac Božji, koji oduzima grijehe svijeta." — „Uzmi brate, sestro, popudbinu tijela Gospodina našega Isusa Krista, koji neka te čuva od zla neprijatelja i uvede te u život vječni!"

Ali s tim još nije iscrpljena materinska ljubav naše Crkve. Ona se sprema, da s Bogom izmirenu dušu jača i posveti za posljednji, teški i tjeskobni čas. Nezaboravlja ona riječi sv. Pisma: „Boluje li tko među vama, neka dozove svećenike crkvene, i neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Go-

spodnje. I molitva vjere spasit će bolesnika i podignut će ga Gosodin, i ako je učinio grijehe, oprostit će mu se."[1]) Kako bogate i potrebne utjehe sadrži ova poslanica sv. Jakoba, kojoj se Luther grdno rugao.

Goethe je jednoć lijepo pisao o sakramentima Crkve, i o sakramentu umirućih i o posljednjem pomazanju i rekao: „Kad nestaje svakoga zemaljskoga jamstva, onda se nemoćniku nebeskim jamstvom osigurava blaženi život u vječnosti."[2]) Tko često mora da boravi kraj postelje umirućih, znade, kako teška je posljednja ura, kolika je bojazan, kako je strašna smrtna tjeskoba. I za ovaj posljednji čas dao nam je Bog po svom vječnom milosrđu divan sakramenat, posljednju pomast. Kaže se negdje o njoj: „Ti mi ublažuješ boli, te me razveseljuješ na rastanku s ovim svijetom . . ."

Katekizam kaže, da zadnja pomast poništuje ostatke grijeha, jača u bolima, a osobito u smrtnoj tjeskobi. Jest, Goethe ima pravo, kad kaže: — kad nestane svakoga jamstva zemaljskoga, eto još dolazi Crkva s jamstvom blažene vječnosti; . . . jer još i dalje ide nježna brižljivost Crkve: ona podjeljuje bolesniku i u času smrti oprost, to jest oprašta mu sve vremenite kazni, i time dušu čini sposobnom, da gleda lice Božje.

* * *

[1]) Jak. 5, 14, 15.
[2]) Aus meinem Leben. II.

Baš ovi sakramenti za umiruće su glavni i najdublji razlog, zašto katolici redovno tako mirno i Bogu odano umiru. U nekoj knjizi, što ju je pred kratko doba izdao neki protestantski vladin savjetnik, čitamo ovaj događaj: Neki stari protestanski bolničar, koji je mnogo godina služio u nekoj velikoj berlinskoj bolnici, pohodi nekoga dana katoličkog svećenika i umoli ga, da ga primi u katoličku Crkvu. Upitan za razlog ovoj svojoj odluci odgovori bolničar ovako: „E, vidite, razlike između nauka vjere katoličke i protestanske crkve meni su skroz nepoznate; ali nešto sam naučio. U bolnici sam stotine ljudi dvorio i gledao ih, kako umiru. Bijahu to ljudi različitih vjera i vjeroispovijesti. Ali oni, koji umirahu najpredanije i najpobožnije, bijahu obično katolici. I tako dođoh do uvjerenja, da vjera, u kojoj se dade najljepše umrijeti, mora da je i najbolja." —

Prije više godina ležala je u Sarajevu teško bolesna muhamedanska djevojka i zahtijevala, da stupi u katoličku Crkvu. Upitana za razlog, odgovori, da su katolici, koje je ona upoznala u bolnici, umrli tako spokojno i Bogu predano, . . . zacijelo mora da je katolička vjera prava i zato želi da umre kao katolikinja. —

Neki protestantski liječnik tumačio je kao neku osobitu pojavu, da su u njegovoj mnogogodišnjoj i velikoj praksi katolici uvijek spokojnije i Bogu odanije dočeki-

vali smrt; ... pače i takovi, koji su spočetka prkosili, kad je svećenik došao k njima ... mirno i kratko su se spremili na smrt.[1]) Mora biti istina: katolik umire lijepo! —

* * *

Ali i poslije, kad je primio sakramente za umiruće, ne ostavlja Crkva svoga ljubimca, bolesnika. Marljivo se javlja svećenik kraj postelje bolesnikove kao tješitelj i poslanik Božji. On uči teško bolesnoga, koji već s nadom gleda u jutarnje rumenilo vječnosti, zlatnome umijeću, to jest: kako će boli života, časove najveće tjeskobe, bolesti i smrtnu stisku pretvarati u dragocjeno blago vječnosti, koje mu ni smrt ne može da otme. Svako i najmanje djelo, učinjeno iz ljubavi k Bogu, svaka bol, bila velika ili mala, kad se podnosi iz ljubavi prema raspetome Spasitelju, bit će mu kupovnina za više, vječne radosti. —

Pogotovu pak kad se približuje čas smrti, kad već smrtna stiska pritište srce, mi katolici i opet zovemo svećenika. I on dolazi — danju i noću spreman, da posluži; žrtvuje svoj noćni mir, ne plaši se ni daleka puta ni vremena. O, katolički svećenik je prijatelj i tješitelj umirućih. Gledaj ga, eno tamo stoji s ljubičastom štolom preko ramena pokraj postelje umirućega. Upravo je posljednjim odrešenjem usrećio dušu, koja se već rastaje s tijelom. Sagiblje se nad umirućim, prijazno mu razsvjetljuje svijetlom vjere ponore smrti, govori mu o blaženom svršetku i o sastanku sa svojim milima, koje je smrt prije već pokosila.

[1]) Hamerle, Licht oder Irrlicht. 122.

Spušta se mrak. Umirući bije svoj posljednji i teški boj. Anđeo smrti razastire već svoja krila nad posteljom umirućega. Lagano izgovara svećenik umirućemu blagoslov Crkve: Dijeli se, kršćanska dušo, u miru! Blagoslov našega Gospodina Isusa Krista neka te ispuni! Snaga njegove gorke muke i smrti neka te jača! Pobjedni znak svetoga križa neka te čuva! ... Gospodin neka ti se smiluje i blagoslovi te! Gospodin neka ti bude milostiv, neka ti oprosti tvoje grijehe i izliječi tvoje rane. On neka blagoslovi tvoj izlaz iz ovoga svijeta i neka blagoslovi tvoj ulaz u vječnost! ..

Sad je umirući dahnuo posljednji teški dah ... umorna se duša dijeli, ... svećenik je sprovodi do prijestolja Božjega i prati je posljednjim pozdravima ove zemlje. „... Dođite u pomoć sveci Božji, dođite mu ususret anđeli Gospodinovi, primite dušu njegovu i dovedite je pred lice Svevišnjega ... Gospodine, udijeli mu pokoj vječni i svjetlost vječna neka mu svijetli ..."

I nato poškropi blagoslovljenom vodom tijelo, iz koga se iselila duša, a mrtvačka se soba napuni pobožnim dušama, koje mole za pokojnika, da mu isprose milostivi sud i blaženu vječnost . . . O, kako lijepo umire katolik!

A Crkva blagosivlja još i grob. Kad je tijelo položeno u zemlju kao posijano sjeme uskrsnuća, poškropi svećenik blagoslovljenom vodom lijes i moli: „Rosom nebeskom okrijepio dušu tvoju Otac, Sin i Duh sveti!" —

Miris tamjana prospe se posljednjim, tihim stanom mrtvaca, a svećenik govori u ime Crkve: „Nebeskim mirisom obradovao dušu tvoju Otac, Sin i Duh sveti!"

I baca u tri maha na lijes zemlju govoreći: „Od zemlje si me stvorio, mesom me obavio, Bože, Spasitelju, probudi me na dan sudnji!"

Znak Spasitelja Gospodina našega Isusa Krista, koji je tebe u tom znaku spasio, neka je označen nad tobom! Mir s tobom!

I već šume Crkvom tužni zvuci orgulja: „Requiem aeternam . . . pokoj vječni daruj mu, Gospodine, i neka mu svijetli svjetlost vječna!" — U crnoj odori istupa svećenik k žrtveniku i prinosi pravednomu Bogu za dušu pokojnika bezkonačnu žrtvu. — I kad su iznad tiha groba prohujila već desetljeća, kad su te rođaci i prijatelji već davno zaboravili, kad je nestalo kamena sa groba, i već nitko ne misli na tebe, o, Crkva te ipak nije zaboravila, još te spominje moleći kod oltara. Na Dušni dan izlazi u svečanoj povorci na groblje, moli i za tebe, i svećenici svega svijeta prinose na taj dan svete žrtve naših oltara za sve siromašne duše. O, Crkva te nije zaboravila. Još nakon dugih godina šalje ona pozdrave ove zemlje onamo u tihi, mili kraj duša i na obale vječne domovine . . .

Ah, katolik umire zaista tako lijepo! . . .

Crkvi uvijek vjeran!

Katolik sam, i bit ću do vijeka!

I tako katoličke Crkve, koja je nosilica obećanja Božjega, ne može nitko da sruši: „vrata paklena ne će je nadvladati." Crkva ne može propasti nikada, ali pojedinac katolik može propasti. Crkva ostaje nosilica prave vjere Kristove, ali pojedinac katolik može da izgubi ovu pravu vjeru. Ugodno se čita, da se u Engleskoj svake godine na tisuće protestanata vraća u katoličku Crkvu, a u Americi poprečno još i više, ali da se dvostruko i trostruko toliko katolika odmetnulo od svoje Crkve, malo se govori. Zato stavljam ovamo namjerice još jedno poglavje s napisom: Crkvi uvijek vjeran!

Vjera je milost. A ja kažem: Prava vjera, i da pripadamo pravoj Crkvi,

najveća je milost, koju nam je Bog mogao položiti u kolijevku. Očevi i majke ne mogu svojoj djeci ostaviti veću sreću i bogatiju baštinu, nego je prava vjera i ljubav prema svetoj Crkvi. Možda je tek jadna, zadimljena potleušica, u kojoj umire otac ili majka, a oko njih rasplakana dječica, ali ovaj, koji sad umire, spasio je svojima najviše i najveće što ih može usrećiti u životu i u smrti, a to je sveta vjera. „Zato ga prati u grob blagoslov njegove djece; zato će mu ona jednoć sa suzama zahvalnicama kititi grobni humak vijencima."

Vjera je milost, prava vjera je najveća milost. Ali čovjek se može učiniti nedostojnim svake milosti, može je proigrati, izgubiti je. Nema dakle sumnje, da može kršćanska kuća, kršćanska porodica, da može pojedinac čovjek a i cijele zemlje i narodi, da mogu postati nedostojnim vjere i izgubiti je. — Kad židovi ne htjedoše vjerovati Spasitelju, reče im on strašnu riječ: „Kraljestvo Božje uzet će se od vas i dat će se narodu, koji donosi rodove njegove." [1])

U nekom listu čitao sam jedared o misijama među neznabošcima Afrike. Kako je poznato, ovaj golemi dio zemlje nalazi se jošte u mraku poganstva, ali u posljednje doba je evanđelje tamo znatno napredovalo. Ako krštenje poganskih naroda pojedinih afričkih krajeva uznapreduje i dalje tako,

[1]) Mat. 21, 43.

— čitalo se tamo — za pedeset godina zvonila bi ondje zvona nedjeljom u jutru u svakom selu i crni bi stanovnici juga u veselim skupinama grnuli u hram Božji. — Ali kod toga mi proleti glavom teška, teška misao: A ovdje? Kako će kod nas biti za pedesest godina? Bojim se, anđeo naplate mogao bi jednoga dana stupiti pred tvoju kuću, zagroziti se prstom i reći: Bijedni dome, učinio si se nedostojnim milosti vjere. Kraljevstvo Božje uzet će se danas od tebe i djece tvoje i dat će se onamo preko mora, u daleku Afriku, crnačkoj koljebici, koja donosi rodove Kraljevstva Božjega. Ta usred katoličkih župa, uzgojeni na vrelu milosti i okruženih njom, često ima katolika kojima je sve previše: i molitva, i ispovijed, post, nedjeljna misa, a o kakvim prinosima za Crkvu ni govora. Izvana čini se još tuitamo ponešto s drugima, kad je baš prilika, ali ljubavi za Crkvu nema, drže se pametnijima od nje i toliko emancipirani, da je ovaj čas ne trebaju. O, bojim se anđela naplate! On može jedno veče, kad mrak spusti svoja krila na zemlju, da stane pred domom tvojim i da zatuži: Bijedni dome! Stoljeća su prošla preko tvoga praga, čitave generacije proživješe tu u vjeri otaca svojih i sretno u njoj umriješe; ali ovaj se je naraštaj pokazao nedostojnim vjere, i zato će se danas od njega uzeti kraljevstvo Božje.

A tome ne treba baš tako mnogo. — Ne treba ni jednoga bezvjerskoga oca ili

hladne, ravnodušne majke. Sinovi vrlo rado zakreću na lijevo. Neka su otac i majka samo ravnodušni u vjeri, neka žive samo za svijet i svoj novac, neka nemaju ljubavi prema Crkvi, makar ipak još uvijek ponešto čine s drugima — o, bojim se anđela naplate! Taj se može jednoć na Dušni dan spustiti iznad svježih grobova takvih roditelja, koji su umrli pomireni sa Crkvom, taj može stresti nebesku rosu sa svojih srebrenih krila i reći: Bijedni oče, najbjednija majko! Toliko ste se starali u životu, toliko ste blago ostavili djeci i lijep dom, ali jedno zanemariste: „najbožanstvenije na ovom svijetu" — svetu vjeru. Nikada ne bijaste svojoj Crkvi skloni, držaste uvijek novine, koje navaljivahu na vjeru, a kad vas je župnik od toga odvraćao, psovali ste i vikali, da se bavi politikom. Gledaj, vaša djeca ići će i dalje tom strminom i unučad vaša ne će više vjerovati u Krista! Kraljevstvo Božje uzet će se od ovoga doma i dat će se u dalekoj Ugundi porodici, koja je za to zahvalna i donosi rodove kraljevstva Božjega. —

* * *

A što vam je činiti, ocevi i majke, i vama draga mladeži, da vjera u vašim domovima ne izumire i da ljubav spram Isusa Krista i Njegove Crkve osvježuje i razveseljuje vaše grudi? Ponajprije morate moliti za milost vjere. —

Poznavao sam neku gospođu, majku mnogobrojne dječice. Kad bi uhvatila koji prosti časak usred tolikih briga i poslova za obitelj, kleknula bi u sobi i molila raširenih ruku. Bijaše to prizor, koji će mi ostati nezaboravljen. Pa zašto je molila? Dakako, za zemaljsku sreću i blagoslov, ali i za to, da Bog sačuva njezinoj djeci vjeru i da je u onoj Crkvi, koju je ona toliko ljubila, vodi kroz ovaj život. Svako veče molila se u toj porodici zajednički krunica, a svršavala se riječima: uzdrži nas u pravoj vjeri. Ali za dobru majku nije bilo to dosta. Upravo je tada bješnjela kulturna borba i oštar sjevernjak zadunuo je kroz 1900 godišnje stablo Crkve Božje. Zajecaše grane, a suharci se polomiše i popadaše. Tada odredi pobožna gospođa, da se odsele moli: „Uzdrži nas u pravoj, rimokatoličkoj vjeri!"

Dakle treba moliti i moliti! Kako je lijepo, kad mladić i djevojka na pričesni dan ne mole samo za blagoslov zemaljske sreće i za prolazno zemaljsko blago, već ako podignu k oltaru oči i srce i mole: Gospodine, sačuvaj u nama pravu vjeru naših dragih roditelja i našega očinskoga doma, vodi nas u Crkvi svojoj kroz ovaj život, da se jednoć blaženi svi sastanemo na ljepšem mjestu!

Kako je lijepo, kad otac i majka, prožeti srdačnom ljubavi prema Crkvi, podižu ruke svoje Gospodinu moleći: „Čuvaj dom naš, našu djecu i unučad našu sve do

posljednjih naraštaja u pravoj vjeri katoličkoj!" Gdje verni roditelji ovako mole za djecu svoju, tamo držim i ja, da su vazda sakupljeni anđeli Božji. —

Drugo, činite kao i putnici na Führichovoj slici, o kojoj sam vam već pripovijedao na početku: oni kleče oko samotne crkvice u šumi, a svećenik ih hrani kruhom života za teški put hodočašća. A onda se polazi iznad groznih dubina i strmenitih klisura prema nebu. A znaš li još, zašto toliki otpadaju od vjere? Nije tomu kriva znanost, a ni krepostan njihov život, već je redovno kriv grijeh. Odstrani dakle grijeh iz svoga srca, operi dušu skrušenom ispovijedi u krvi Isusa Krista i nahrani je njegovim tijelom za život vječni, tada ne ćeš tako lako izgubiti vjeru pobožnih dana mladenaštva svoga. — Don Bosco bijaše priznati majstor u uzgoju, pa što je on govorio? „Česta ispovijed i pričest je jedina čvrsta osnovica pravoga uzgoja. Njih potiskivati znači nećudorednosti otvoriti sva vrata."

Pokaži mi jednoga mladoga sina ili jednu kćerku, koji često i dostojno pristupaju k svetim sakramentima, a skreću nalijevo t. j. u grijeh, žive kao neprijatelji Crkve i otpadnu od nje. Zalud ćeš ih tražiti! Takovim mladim ljudima omiljet će oltar i tabernakul, kao vrapcu njegovo gnijezdo i golubu njegovo počivalište. Oni ostaju Crkvi uvijek vjerni. Samo u njoj nalaze pomirenje

s Bogom, sreću srca svoga, mir duši svojoj, dà, i istu vječnu ljubav u Presvetom Sakramentu. Svaka dostojna ispovijed tjesnije ih veže sa svetom Crkvom; svaka sveta pričest je božanska veza ljubavi prema njoj.

Napokon treće: morate se trsiti, da prema vjeri živite, da vršite njezine zapovijedi i da ste joj na čast svojim čestitim životom. Nije dosta samo poznavati pravi put, već treba ići tim putem. Naša vjera mora da donosi roda. Ja također vjerujem, da je planet Jupiter veći od naše zemlje, da je Velebit viši od Plješivice, da je Dunav dublji od Krapinice, ali ova vjera ostavlja me posve hladnim i ne utječe na moj život. Ali kad vjerujem, da je Isus Krist, Bog, osnovao moju Crkvu, da je vjera, što je moja Crkva propovijeda, Kristova vjera, onda treba da prema toj vjeri radim i da sam joj na čast svojim životom.

Biti katolik . . . a ipak osuđivati papu i biskupe, poricati vjerske istine, družiti se s onima, koji se rugaju vjeri — to se ne slaže nikako. —

Biti katolik . . . pa nedjeljom ne ići k misi „od samoga silnoga posla," biti katolik, a petkom jesti mesa, — kako se to slaže?

Upitah jednoć nekoga staroga čovjeka na samrti njegovoj, da li je uvijek vršio svoju uskršnju dužnost? „Jesam," odvrati starac, „nikad nijesam htio, da ležim izvan

tora." Ovaj me odgovor silno iznenadi i razmišljah o tom, kako je to starac mislio: „Aha," rekoh tad, „vi ste htjeli reći, da pripadate u tor ovaca Crkve Božje?" — „Razumije se, gospodine župniče!" —

Treba dakle da kao katolik i govoriš i radiš i živiš! Treba katolički živjeti, katolički raditi, „da ljudi vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebu."[1])

Da, srdačnom molitvom, češćim i i dostojnim primanjem svetih sakramenata, poštenim nastojanjem, da dobrim svojim životom budemo na čast vjeri svojoj, ostat ćemo vazda vjerni Crkvi katoličkoj.

Sveti Pavao je klicao na koncu svoga bogatoga života kod pomisli: „Sačuvah vjeru!"[2])

Sretne li duše, budem li i ja jednoć preobražen večernim sjajem života i nakon mučnog hodočašća pokucavši na uska vratašca smio klicati; „fidem servavi, sačuvah vjeru svoju."

Dilexit ecclesiam.

Na rimskom groblju „campo santo" kod sv. Lovrinca nalazimo grob velikoga Švicara, kardinala i biskupa ženevskoga, Mermilloda. Nadgrobni spomenik je posve priprost, a napis posve kratak. Grob velikoga ovoga

[1]) Mat. 5, 16.
[2]) 2. Timot. 4, 7.

biskupa resi posve jednostavni spomenik, a na njem su uklesane riječi: „Dilexit ecclesiam, ljubljaše Crkvu."

Najljepša riječ na grobu čovjeka katolika! Gdje nema ljubavi, nema ni oduševljenja, „oduševljenje je sunce, koje oplođuje život, napaja ga i grije u svim prilikama."[1]) I gdje nema oduševljenja, tamo ne može da bude ni dobrih djela.

U ovim smo člancima djelomice upoznali Crkvu i njezin rad. Kad je grofica Hahn-Hahn, koja je putovala mnogo godina svijetom tražeći istinu i mir, napokon oboje našla u Crkvi katoličkoj, uskliknula je: „O sveta Crkvo! Ruže te samo zato, što te ne poznadu. O da te majstorska ruka umjetnika prikaže u tvojoj givotnoj ljepoti, i da tu sliku objesi na čarobnoj vrpci iznad svega svijeta, da bi je sve oči mogle gledati: svi bi se ljudi i sva koljena pognula pred njom!

Mi smo eto gledali njezinu sliku, i zato svim srcem ljubimo dragu Crkvu svoju. Kao vjerna majka ona nas vodi od krstionice do lijesa, s ljubavlju nam posvjetljuje svijetlom vjere tamne dubine smrti, blagosivlja naš grob, i kad na rastanku duša naša strepi, klone, boji se i nada se, Crkva je sprovodi do prijestolja Božjega.

„Kako da Ti zahvalim? Ta nikad ne mogu to ni izreći, a kamoli da Ti zahvalim. Ali

[1]) Zedlitz, Totenkränze.

ljubav moja neka se čvrsto ovije oko Tebe i vjerno Ti služi do posljednjega daha."

Jest, ova ljubav donijet će ploda.

Ona će nas voditi, da ostanemo katolici, da živimo katolički, da katolički radimo, da katolički umremo, i da konačno zaslužimo, da nam na priprosti grobni kamen napišu:

„Dilexit ecclesiam, ljubljaše Crkvu svoju.«

Sadržaj.

Uvod.

I. Što je Crkva i što ona hoće.

Pojam Crkve. Mnogi je znadu samo po njenoj nakaznoj slici. Orijaška vojska. Njezino zapovjedništvo. Četiri dragulja u njezinu vjenčanom nakitu. „Dva puta" od Führicha. Luther, Lessing, Lavather

II. Crkva nam daje istinu.

Napitak istine. Životno načelo duha. Istina po Kristu. Zar je više nije moći naći? Jesu li sve vjere jednako dobre? Luther. Legitimacija Crkve. Naša sreća.

III. Crkva nas čini kreposnima i donosi nam duševni mir.

Samo krepost čini nas sretnima. Ona ostaje i kad sve prodje. Svetost crkvene nauke. Katolik ne postaje nikad zao po vjeri svojoj. Ćudoredna nauka vjerskih novotara. Dokazi. Sredstva milosti katoličke Crkve.

IV. Crkva se brine i za zemaljsko dobro.

Ona čuva život, zdravlje, imutak. Crkva i poljodjelstvo, rad, umjetnost, njega i opskrba bijednih i bolesnih. Dokazi.

V. Crkva nam daje majku — Mariju.

Moramo imati majku. Naša majka Marija. Stoljeća prije nas. Čežnja za majkom. Ljubav nebeske majke spram nas u životu, u bolima i u smrti.

VI. Katolička crkva ima svećenika.

Nepoznavanje sv. reda. Njegova uredba. Povijest. Lutherova novost. Unutarnje i izvanje svećeništvo. Korito je zatrpano. Reformirani duhovnik i katolički svećenik. Redjenje i prva sv. misa.

VII. Žrtvenik i žrtva.

Potreba žrtve. Uredba naše žrtve, Njezina starost. Luther je odstranjuje. Bez žrtvenika i bez žrtve. Protestantski hramovi i kako se posjećuju. Katolička služba Božja. Nazočnost Kristova. Tabernakul i vječno svijetlo. Cordula Peregrina. Ures naših Crkvi.

VIII. Svećenik i narod.

Progonstva svećenika. Laži o njima. Moralna visina svećeništva i njeni uzroci. Ljubav katoličkoga naroda spram svećenika, biskupa i pape.

IX. Zašto toliki stupaju u katoličku Crkvu?

Crkva je duhovni magnet. Obraćenja. Tko postaje katolikom? Koji još vjeruju, mole i razmišljaju. Obraćenje na samrti. Plemeniti razlozi. Primjeri.

X. Zašto gdjekoji otpada od katoličke Crkve?

Strast. Dokazi. Vjera tomu nije kriva. A ni molitva ni razmišljanje. Najmanje pak što je bio dobar, krepostan. Tečaj otpada. Izgovori. Dokazi. Bilanca.

XI. Crkva ne će propasti.

Pjesma o njezinu skorom svršetku, Dokazi iz povijesti. Pogled u budućnost. Uzrok njezina trajanja,

XII. Kolika sreća, što sam katolik!

Čežnja za srećom, Sreća svjetovnih ljudi. Dokazi. Sreća katolika. Ispovijed. Pričest. Sreća obraćenika.

XIII. Katolik umire lijepo.

Ni jedan katolik ne će na samrti da mijenja svoju vjeru. Crkva se brine za nas u životu. Smrtna bolest. Sakramenti umirućih. Smirenost katolika na samrti. Utjeha i blagoslov kod umiranja. Grob i zadušnice.

XIV. Crkvi uvijek vjeran!

Vjera je milost. Svaka se milost može izgubiti. Bojim se andjela naplate. Obrambena sredstva protiv otpada: molitva, primanje svetih sakramenata, katolički život.

XV. Dilexit ecclesiam.

Popravi!

Str. 14.	redak 13.	mjesto :	blagosiva	ima biti :	blagosivlje
„ 18.	„ 4.	„ :	porljedneg	„ „ :	posljednjeg
„ 27.	„ 21.	„ :	voljsko	„ „ :	voljko
„ 33.	„ 31.	„ :	stoji	„ „ :	stoje
„ 42.	„ 20.	„ :	izveštaju	„ „ :	izvještaju
„ 43.	„ 13.	„ :	čovjećanstva	ima biti :	čovječanstva
„ 45.	„ 15.	„ :	on je	ima biti :	je on
„ 61.	„ 22.	„ :	reće	„ „ :	reče
„ 65.	„ 31.	„ :	blagosoveno	ima biti :	blagosloveno
„ 93.	„ 9.	„ :	prolazi	ima biti :	prelazi
„ 97.	„ 12.	„ :	so	„ „ :	su
„ 125.	„ 16.	„ :	svjjet	„ „ :	svijet
„ 134.	„ 29.	„ :	gotova	„ „ :	gotovo
„ 135.	„ 25.	„ :	dobrina	„ „ :	dobrima
„ 138.	„ 2.	„ :	Gosodin	ima „ :	Gospodin
„ 143.	„ 29.	„ :	poglavje	„ „ :	poglavlje